16983/A/1

Libellus (Cassii) parvæ molis; sed magni ponderis et verè aureus.

Cohausen de phosphoris. pag: 66.

chimie

N. VI
7/c

JOANNIS HUMMELII,
MED. DOCT.

COMMENTATIO
DE
ARTHRITIDE
TAM **TARTAREA**
QUAM **SCORBUTICA,**

Seu, ut vulgo dicunt,

PODAGRA
ATQUE
SCORBUTO.

ACCESSIT EJUSDEM

TOPIARIUM
HERMETICO-CHEMICUM
RECLUSUM,

MAGNI MOMENTI EXPERIMENTIS
REFERTUM.

BUDINGAE,
APUD JOAN. CHRISTOPH. STOEHR.
MDCCXXXVIII.

COMMENTATIO MEDICA,

DE

ARTHRITIDE TAM TARTAREA, QUAM SCORBUTICA,

Seu (ut vulgo dicunt)

PODAGRA

ATQUE

SCORBUTO.

CANDIDE LECTOR!

V*Erbum vetus: Malum Medicum, cum veſpillo ſit, non mutare vitæ genus, utique malum Theologum, cum ſit Medicus, non poſſe non malum talem fieri, neque mutare vitæ genus, utpote ſemper*

 utrin-

utrinque homicidam, mihi & omnibus æquis rerum æſtimatoribus in propatulo eſt, niſi forte in eo reſideat diſcrimen, quod, cum antea animas hominum in æternæ vel ſpiritualis mortis barathrum præcipites dederit, nunc corpora eorum occidat & in tantum conditionem ſuam meliorem reddiderit. Bonum vero, & verum Theologum vix non poſſe, ſi forte vitæ genus invidia Contribulium eum mutare coëgerit, in æque bonum evadere Medicum, nemo ſane facile inficias ibit, qui perpendit, hunc habitum Theologicum a Divino Lumine conceſſum nunquam exuere, dum a functionibus in Theologia publicis arcetur, & ſic ſecum ferre & nunquam deponere ea requiſita neceſſaria, ſine quibus nunquam bonus emerget Medicus: non enim niſi in Lumine divino natura

vere

vere cognoſcitur & commodo proximi ſtudetur.

Non hic tam meam peroro cauſam, quam veritati velifico, jamdum evictæ, & impoſterum ſeſe amplius comprobaturæ. Norunt ſane plures, præprimis in tractu Weſtphaliæ, quid mihi, Verbi Divini antea Solingæ Præconi, negotii fuerit cum meis reliquis Contribulibus, & cum tota Synodo Montenſi; & quo pacto tandem ſtatum Eccleſiaſticum ſuo relinquere genio coactus ſim, & aliud amplecti vitæ genus, in quo majori conſcientiæ libertate tam Deo ſervire, quam proximo prodeſſe, mihi liceret. Utique & in montibus noſtris pernotuit, quod & jamdum in officio Eccleſiaſtico adhuc conſtitutus, operam dederim Medicinæ & huic apprime famulanti Chymiæ; cum & a primis ſtudiorum meorum initiis

magis in ſtudium Medicum, quam Theologicum, parentum conſilio injunctum, propenderim.

Cum ergo jam conſtitutum mihi ſit, etiam publicæ me Medicinæ faciundæ accingere & gradum Doctoris in hac arte, exigente ita hodienum introducta & legibus ſtabilita conſuetudine, amplecti, non tam rem ipſam, nempe artem medicam, hoc molimine demum acquirere intendo, quam nomen ſolenne ſeu publicum meorum profectuum qualiumcunque teſtimonium; quanquam inde nunquam præſumam, in quo & conſentientes omnes habebo Doctores Medicos vere tales, me jam diſcipuli in hac arte, ut ajunt, calceos exuiſſe; ſed potius, quo magis aſſurgo, eo ampliora & majora adhuc mihi diſcenda reſtare lubens ſemper profitebor, nunquam non memor primi noſtri Hippocra-

tis Aphoriſmi, qui ſemper obtinebit, usque in extremam non tantum Medici vel ter centenorum annorum ſenectutem, ſed & totius orbis finem.

Qualem, divina illucente gratia, me jam ſtiti Theologum, talem me non immerito habete Medicum, id eſt, nulli omnino ſectæ addictum, & ſoli veritati, in quantum patet & animi mei ſenſus ferit, in Chriſto ſtudioſum. In arte vero Medica jamdum expedita ad hanc libertatem patet via, cum ea hactenus nec ſymbolis juratis, nec concordiæ formulis vincta inceſſerit, ſed orthodoxias ſuas & heterodoxias, ut æquum eſt & rationi ſane conſonum, ex experientia definiverit. Si tamen & auctoritatis robur aliquem ſuſpendere vel etiam inflectere debere non prorſus iniquum quis reputet, ſciet,

 me

me ſtudium medicum, cum juvenis eſſem, jamdum in animo ſelegiſſe & Heidelbergæ, Parentibus meis inconſultis, Collegia Celeberrimi tum temporis Profeſſoris Nebelii *frequentaſſe, & quanquam brevi gaudio fructus Parentum meorum conſilio poſtea Theologica eſſem aggreſſus, intenſe tamen circa Artem Machaoniam geſtiit pectus meum: quare data opportunitate huic ancillanti Chymiæ operam dedi, nec non expertiſſimorum Virorum ſcripta enixo animo perlegi, eorumque praxin experientia mihi hinc inde comprobatam imitatus, tandem medicinæ publice, primis temporibus gratis cuique, faciundæ periculum feci. Neque & alius, quanquam haud dudum mihi factus, deerit Auctor, qui meo quidem judicio in arte medica æque ac in ſcientia naturali facile*

quem-

quemvis alium, ſi non pondere rerum ſuperavit, æqua ſaltem lance ſuſpendit. Erat is DR. JOH. CONRADUS DIPPELIUS, *dictus alias*, CHRISTIANUS DEMOCRITUS, *ex cujus ſcriptis & quidem primo primum diſſertatione ejus Inaugurali Medica de* VITÆ ANIMALIS MEDICINA ET MORBO &c. *ante quadriennium demum mihi* (cum jamdum in arce Hackhauſiana lucis undique & circumſepta lacunis, Faunis, Nymphisque ſtipatus Pathmum colerem) *compertis non ſaltem, ſed & occaſione ferente quibusdam diſcurſibus, maxime autem literarum commercio, quo me aliquot annis ad præcipitem atque inopinatum ejus de vita hac ſeculari ad manes immortales deceſſum usque frui licuit, me percepiſſe, ingenuo animo & hæcce, quæ his ma-*

xime includuntur pagellis, Theoremata atque relata, profiteor.

Date ergo candori noſtro, boni publici promovendi cupido, ſi forte hic quædam perſtringenda amice ſerioque perſtricta deprehendetis. Experimini, quæſo! mecum, quæ hic ſat validis ratiociniis deducta & inculcata videtis & videbitis. Si candidi eſtis & veritati patuli, nihil hic, niſi ex rerum ipſarum merito eſſe vituperatum, nihil etiam laudatum; ſi præter theoriam utique, imo maxime Empiriam, vere docere ſtatuimus. Empiria enim ſola docet; ex ea dependere debent præcepta & hypotheſes, methodusque ex ea non deducta ſeducit & Medicaſtrum vel viliſſimo Empirico circumforaneo viliorem facit.

Quanquam nec ſic Medicina omnino evadet apodictica, & cautelæ Aphoriſmi primi Hippocratici nunquam non prudentis Medici, etiam expertiſſimi, aures ſummo jure adhuc vellicabunt; licet enim omnia perſpicias & ſimul in promptu tibi ſint medicamina ad omnes omnino morbos pellendos *efficacia; nondum tamen tuarum erit virium*, omnes ſanare ægrotos, *cum hic obicem ponere poſſint vel morum ægrotantium perverſitas, vel ipſius naturæ & principii vitalis in porrigenda ope ſubſidiaria defectus, vel viſceris alicujus etiam nobilioris totalis deſtructio & corruptio, cui redintegrandæ omnis in vanum impenditur cura & opera.*

Hæcce præmonitus, Lector Benevole! quæ ſequentur æquo ac libero, ſi datum ſit, animo perlege. Itaque, dimiſſis prolixis exorſis & ambagibus quibuscunvis, rem ipſam aggreſſuri, primo Rationem Nominis *rimemur.*

Per *vocem* Arthritis *vulgo exprimunt articularem ſeu dolorem ſpaſticum, æque ac corrodentem & gravativum in artubus exterioribus ſe ut plurimum prodentem, dico ut plurimum: æque enim per interiora ſubinde*

vagatur & ſedes ſuas occupat, & hinc ex ratione nominis definitio, ut communiter ſit, manca eſt & ſterilis vel inadæquata.

Ex duplici fonte duplex enaſcitur morbus, diverſis, imo fere contrariis cauſis originem debens, ſub eodem tamen nomine inter Medicos hactenus indicatus; quod & in aliis morbis uſu venit. Verbi gratia: Epilepſia & Apoplexia, quæ ſub uno nomine & ſchemate morbos indicant, qui ex diverſis & contrariis ſæpius enaſcuntur principiis. Hinc, ut diſtinctius procedamus, omiſſo nomine Arthritidis *generali, voces magis uſitatas ſubſtituimus, & de* PODAGRA & SCORBUTO *noſtram telam perteximus; morbis nimirum vulgatiſſimis, ex quorum genuina indole & cura, tota morborum tam tartareorum, quam reſolutivorum cohors in ſuis cauſis & curis pateſcet.*

PARS PRIMA.

DE
PODAGRA.

§. I.

NE vero Modernorum quidam nos pervicaciter offendant in hac denominatione morborum tartareorum, quaſi ſalem quendam & tartarum coagulatum pro cauſa venditemus, quod & ipſi Theophraſto Paracelſo nunquam in mentem venit: ſciant autem audaculi, nos primam materiam morborum tartareorum, non tartarum, velle exquiſite ſic dictum, ſed mucum & pituitam ſpiſſam in ſanguine & reliquis corporis noſtri humoribus collectam, quæ durioribus coagulationibus, lapillis & nodis, ſatis duris, idoneam materiam ſubminiſtrat, quem mucum natura ſeponere & expellere intenta hic & illic motus excitat ſpaſticos pro activitate & temperamento principii vitalis magis & minus doloroſos; quam dolorum diverſitatem auget etiam locus vel aptus vel ineptus talis muci expulſioni

ſioni natura vel ſapienter, vel erronee agente, deſtinatus. Deſiſtant ergo præcipites hypotheſium fabricatores tantam *Plethoram* & motus naturæ erroneos accuſare, & agnoſcant, hic materiam morbificam ſatis ſe tandem prodentem, & in lapides & nodos ſatis duros collectam; quam, ſi ſalem & tartarum vocare detrectant, non inſulſe prorſus negent, nec ſibi dolores & morbos prorſus ſpiritualis materiæ expertes; quanquam, ut in ſecunda hujus Diſſertationis parte de *Scorbuto* pateſcet, nec ipſi hi ſua opinata Minerva pathologiam falſam penitus eliminare audeant & aliquid talis ſapientiæ adhuc de ſe prodant.

II.

Mucus iſte, ſeu pituita lenta per totam vitam etiam in ſubjectis, quantum fieri datur, ſaniſſimis, tanquam excrementum ſanguinis & reliquorum humorum ordinarium a provida ſibi natura ſequeſtratur & expellitur ordinarie quidem per vaſa gaſtrica inteſtina, ubi ſimul mucus iſte progreſſum fecum alvinarum promovet & lubricitatem canalibus inteſtinorum conciliat, deinde per nares, quæ quidem ſecretiones & excretiones omnino ſecundum naturam fiunt, & ſanitatem, ſi bene ſuccedant, conſervant, cauſasque morborum tartareorum præſcindunt. Extraordinarie & non ſine morbo per pulmones & aſperam arteriam, ſicut & ex naribus ingruente coryza & gravedine, non ſine

febri-

febricula & tuſſis moleſtia; tolerabiles tamen hæ ſunt criſes & ſalubria hactenus naturæ molimina nullo modo ſiſtenda, quod & vulgo ex experientia notum eſt.

III.

Si vero ob nimiam hujus muci abundantiam natura in expellendo alios ſimul inquirere cogitur exitus, res altioris momenti eſt & periculi & incommodi plena. Si verbi gratia per *venas emulgentes* mucus iſte ad vaſa urinaria expellitur, ſubminiſtrat ibi materiam calculi: facillime enim ſalia, quibus urina turget, hoc reti detinentur & coagulantur, ſeu lapideſcunt. Si *venæ portæ vaſa* talem fundunt & ſegregant mucum, induratur tam lien, quam hepar, quod & ſcirrhos & varias concretiones utrinque concipit: hinc ea lerna malorum mali hypochondriaci, cui aliquid levaminis accedit, ſi mucus iſte per vaſa hæmorrhoidalia ad inteſtinum rectum ablegatur, ubi ſæpius tanta expellitur copia, & quidem ſincerus, nullo admiſto ſanguine, ut in inteſtino recto, præprimis in ſubjectis ſiccis & calidis, lapillos & pilas, non pilulas formet, quæ fæcum excretionem impediunt, & chirurgorum auxilio extrahi deſiderant.

IV.

Quodſi vero hic mucus tanta collectus ſit copia, & ſanguinem inſpiſſarit, ut natura, inops quaſi

quaſi conſilii, ubivis ſecretionem & expulſionem etiam in extremitatibus membrorum moliri quaſi cogatur, idque negotii, ob lapſum hujus muci deorſum facilliorem, in pedibus communiter primo ſuſcipiatur, ob loci compreſſi anguſtiam dolores & inflammationes ſpaſticas oriri neceſſe eſt; quæ ſalutantur nomine podagræ & ab initio ridentur, imo ſtulto conſilio & auſu à quibusdam Medicis ſalutares creduntur, quibus aliquando in votis eſt, callere artem producendi podagram, utpote æque ſalutarem, ac ſunt ipſis hæmorrhoides, quibus excitandis & promovendis ſedulam navant operam, in hoc quidem non prorſus falſi, quod ex pluribus malis minus periculoſum ſibi eligant; falſi tamen omnino & Medici nomine indigni, quod morbum per morbum averruncare vel potius divertere ſine ulla ratione & neceſſitate allaborent.

V.

Vidimus ergo materiam proximam Podagræ, & ſi Plethoriſtæ adhuc iniquo auſu contendant, abundantiam, non qualitatem hic peccare ſanguinis, vel etiam ſanguinis ſpiſſitudinem & mucum tantum abundantiæ & Plethoræ debere originem, ad ipſos nodos Podagricos ſentiendos & eximendos eos ablegamus; ubi easdem plane deprehendent concretiones & tophos, quæ calculi renum & veſicæ ſuppeditant, & hæmorrhoides mucoſæ in ano con-

glo-

globant; ex literis noteſcunt, qui ex nodis podagricis tractu temporis hujus materiæ lapideæ aliquot libras collegerunt, ſed ſane materiæ podagricæ ad ſalem ſuppeditandum inſulſis, ſi lambendo ibi ſalſuginem nullam deprehendant, ſalem tamen in indurato iſto muco ope analyſeos Chymicæ abundantem invenient & podagram ſine ſale inſulſa ſentiendi libidine non amplius proclamabunt; materiam etiam hanc ex muco & ſale lapideam ipſis, ſi Diis placet, ſalutarem brevi temporis tractu adeo augmentum capere deprehendent in ſubjectis immorigeris, ut non tantum pedes & manus, ſed & juncturæ reliquæ artuum gypſeas & lapideas ſe ſiſtant, & vel lapideo ingenio ſcrupulum eximant de præſentia in humoribus ſat abundantis materiæ podagricæ præter & contra naturam collectæ, quam ſalem, tartarum, ſive terram & mucum dicere perinde omnino erit, dummodo eam tollere noverimus & ſanguinem, reliquosque humores ab iniquo hoc hoſpite ſoſpitare, ſors fauſta contingat; quod per venæ ſectiones nunquam obtinget, licet ad breve tempus inde aliquid levaminis paroxysmorum dari, nemo inficias iverit; non quod Plethora in cauſa ſit hujus mali, ſed quod liberior inde ad tempus emergat ſanguinis mucoſi circulus.

VI.

Inventa ita materia, & cauſa proxima Podagræ, inquirendum eſt etiam in cauſam pro-

ductricem hujus coaguli & muci; circa quam indagandam æque multis modis aberratur, licet ea ipſa ſe vel manibus palpandam cuivis ex experientia ſiſtat.

VII.

Eſt Podagra morbus ætatis virilis & conſiſtentis; hinc omnino diætæ & morum vitio originem debens, & maxime ſervitio gulæ & libidinis venereæ ſponte accerſitus, rariſſime diſpoſitioni hæreditariæ aliquid debens: hinc etiam vix tam facile evitabilis cuivis, quam patibulum furibus. Eſt etiam morbus facillime omnium curabilis & ultro ceſſans, quam primum *Venus* & *Bacchus* (qui poſterior omnem diætæ ſanæ cxceſſum, vitamque omnino vitioſam nobis deſcribit) in cultu ſui neglectum ſentiunt; quod vel interveniente pauperie & rei domeſticæ anguſtiis, vel deſtinato animi generoſi & ſibi ſapientis conſilio experiri datur: incurabilis ergo audit & Medicorum ſcandalum, tantum ob patientum incurabilem morum perverſitatem, qui ſi vel decies unius anni tractu perfecte curentur, toties eam de novo accerſunt, & ſuarum cupiditatum ſervitio tanquam hoſpitem gratiſſimum ultro invitant. Accuſatur etiam iræ impotentia; verum hoc affectu materia podagrica nunquam colligitur, ſed tantum jam collecta movetur & paroxysmus acceleratur & intenditur, ſicut e contrario intenſo frigore externo jam collecta magis indura-

duratur & figitur: dantur & plebeji & pauperes ſatis iracundi, & ut in proverbio eſt, formicæ ſua ira eſt; ſed nunquam vidimus ruſticum iratum ex ira podagricum. Diſpiciamus ergo tantum, qua ratione & modo mucus ille & materia podagrica ex nimia Venere & Baccho obſtetricias nanciſcatur manus, & illico pateſcet genuina & adæquata cauſa podagræ; pateſcet etiam, quam perverſe & inſulſiſſime ex adverſo ſubſtratæ hypotheſes aberrent, & totam fere Medicinam pervertant; perſtringamus prius inſulſiſſimos hos errores, ut rei veritas eo clarius pateſcat.

VIII.

Negant quidam nimis audaculi ſuarum fictarum hypotheſium adoratores, & ad Garamantas prorſus ablegant ita dictos ſpiritus, ſeu ultimum & depuratiſſimum œconomiæ animalis productum, humorem in cerebro ſegregatum & per nervos ceu ſpongioſa filamenta toti corpori diſtributum ſpirituoſum & efficaciſſimum, quo tam juſta fluiditas reliquorum humorum, quam tonus & elater vaſorum continentium conſervatur; imo quod majus eſt, tota machinæ nutritio continuatur, ſicut ab initio tota omnium partium ſtructura, quoad materiam immediatam, ex qua unice huic humori nerveo originem debuit, quod vel atrophia particularis membri ex abſciſſo vel obſtructo nervo illico ſuboriens, quemvis edo-

cere poteſt. Autopſia certe loquitur, in embryone primo omnium formari cerebrum & ſpinalem medullam cum toto nervorum ſyſtemate, exque horum propaginibus omnes partes ſolidas & continentes compingi. Eadem autopſia docet, caput infantis, ex utero in lucem prodeuntis omnes partes reliquas ſua mole & proportione longiſſime ſuperare, ut pateat, ex hac officina naturam totius nutritionis & incrementi negotium exorſam eſſe & jam continuare velle; ſapientiæ enim domicilium in hac ætate prægrande infantis caput absque inſipientia vix dixeris. Ipſi denique ſpirituum deſtructores fatentur, naturam in juventutis augeſcentis ſtátu plus ſanguinis ſemper ad caput ablegare, quam peracta jam accretione. Dicant nobis, cui bono & fini, ſi collectum in cerebri & ſpinalis medullæ officina humorem nerveum in totius corporis incrementum impendi negent, imo plane nullum eſſe contendere pergant? Eſt ſane conficta hæc hypotheſis indicium audaciæ intolerabilis, & toti ſcientiæ Medicæ præjudicium peſtiferum, dignum omnino, cui non verbis, ſed riſu & contemtu contradicatur, cum ipſa natura & quotidiana experientia falſitatem & inſulſitatem ejus arguat.

IX.

Mittimus ergo non ſine indignatione hæc deliramenta & natura æque ac experientia convicti aſſerimus, profuſiore Venere & Seminis

emiſſione

emiſſione ſpirituum horum detrimentum & imminutionem neceſſario ſuboriri, cum ipſum ſemen prolificum maximam partem ex his ſpiritibus conſtet: imminuta ergo hac ultimæ animalis concoctionis ſupellectile, tam vaſa continentia, quam humores contentos debilitari, ſimul neceſſum eſt, & collectionibus materiarum morbificarum aptiores jam præberi ſedes & diverticula, ultra pateſcit rationæ ſanæ, ſicut id ipſum quotidiana experientia loquitur.

X.

Inquirendum jam, quid Bacchus, ſine quo & Cerere Venerem frigere in comperto & proverbio eſt, ad productionem materiæ podagricæ conferat, & omnia momenta ætiologica circa hunc morbum in vado erunt, imo palpabilia. Vinum ſpiritu ſuo volatili & inflammabili vaſa corporis animalis æque ac humores expandit, liquida turgeſcere & ſpumeſcere facit,, & eo ipſo Venerem ſtimulat, cui ſi perverſa libido indulgeat, corpus enervatur & langueſcit; ſed & aliud podagricæ materiæ ſubminiſtrat pabulum: aceſcit enim & fermentatur in primis nutritionis & concoctionis organis & fermentum ſtomachi adeo intendit & exaſperat, ut mirum non ſit, mucum & pituitam lentam in omnibus corporis humoribus inde capere incrementum, & morbis tartareis ſeu coagulativis & conſtrictivis abundantem

ſemper præberi materiam; cum ex experientia notum ſit, acetum non ſolum, ſed ipſum vinum immaturum & debile in merum mucum ſæpe abire & pendulum, ſeu tenax fieri. Differentia quidem quædam intercedit inter vina noſtræ Europæ auſtraliora & ſeptentrionalia, quorum illa plus ſpirituum & dulcedinis, hæc vero plus tartari & auſteritatis a nativitate participant; & hinc videntur in producenda materia podagrica majoris & minoris efficaciæ. Sed ſi rem penitus rimeris, nil fere ſuberit differentiæ: generoſiora enim vina plus Veneri indulgere faciunt, & adſtipulante experientia, in acetum acrius abeunt dulcia hiſpanica, quam auſtera Rhenana & tartarea. Latet ergo ubivis anguis in herba, & vinum quodvis inſanum & venenum evadet, quam primum immodice & potus ordinarii & ſolitarii loco ingurgitatur, præprimis ubi bibendi conſuetudine contracta ſitis habitualis jam amphoram nobis ſiſtit rimis inferius fatiſcentem, & in orificio nunquam non anhelam & liquoris cupidam.

XI.

Collectum iſtud & nimis intenſum fermentum ſtomachi præternaturale non ſupponi & credi, ceu communiter fit in danda ætiologia morborum, neceſſe habet, ſed ipſo ſenſu & experientia ſe manifeſtat, non tantum per murmura & ructus acidos, ſed & vomitus adeo ſæpe acres & faucibus æque ac dentibus moleſtos,

leſtos, ut nullum ex regno vegetabili acetum huic ſtomachali conferri mereatur. Quis contra hanc experientiam dubium regeret? nemo ſanæ mentis, niſi indignabundo & perverſo percipiet animo. An non futilem & falſam hypotheſin exſtruunt & errores in Medicina peſtiferos diſſeminant, qui non materiæ morbificæ qualitati, ſed Plethoræ & anomalis principii vitalis motibus autocraticis & liberis omnium fere morborum aſſignant originem, negantes in officina animali fermenta noxia: & ſi vel ipſis aliquando ex faucibus regurgitet, nolunt tamen acidum iſtud dicere amplius acidum, ſed quaſi vim nominibus ipſis inferentes, dicunt ſaburram & incrementum bilioſum; cum nemo non ignoret, bilem nil acidi, ſed multum amari ſaporis ſenſui imprimere, & balſamum quaſi eſſe acidum infringentem, & retundentem, quam acidi productricem. Quis quæſo niſi temere virtutem & officium bilis inficias ibit, proque recremento noxio, in dedecus naturæ & Medicinæ detrimentum eam proclamarit? cum tamen totum hepar & omnia hic concurrentia vaſa ſucco huic nobili conficiendo & colligendo a natura deſtinata ſunt, mirum non eſt, experientiæ huic obnitentibus amarum & acidum coincidere, & ſeſe invicem in eorum phantaſia producere poſſe, interim extracta ſua amara, quibus pilulas ſuas balſamicas & polychreſtas conficiunt, quia amara ſunt, pro ſaluberrimo naturæ balſamo rurſus venditant.

ditant. Sic omnia fingunt refringuntque pro lubitu, & ſi non ex lucro, ſaltem ſemel effutitæ opinionis idolo in ſentiendo & docendo dependere videntur.

XII.

Vidimus ſane & palpandam quaſi exhibuimus originem genuinam podagræ, mucum nimirum & coagulum ex profuſione immodica ſpirituum in Venere & vini potu immodico, indeque ſuſcitato feroci fermento in omnibus humoribus collectum. Nec tamen inde ſequitur, omnes tales dictæ vitioſæ, Bacchi Venerisque cultores vexari debere Podagra: ſunt enim alia loca in machina noſtra quamplurima, ubi mucus iſte congeri & ſequeſtrari poteſt, magis funeſta & periculi pleniora, ut Moderni non prorſus ſine ratione exoptent ſibi facultatem & artem producendi podagram, utpote ex toto morborum tartareorum numero nimis periculoſam; licet in eo fallantur, quod putent, ita morbos reliquos diverti vel prorſus amputari poſſe, præprimis ſi jam mucus iſte & coagulum in humoribus exundet. Compertum jam fuit Hippocrati, hæmorrhoides ſupervenientes levamen afferre podagricis, nephriticis & hypochondriacis, quod in tantum rationi conſonum & verum eſt; ſed ſi materia tartarea jam tanta collecta ſit copia, ut una via ſecerni amplius nequeat, experientia docet, inveniri tandem miſeros, qui omnibus his malis ſimul ita tor-

torqueantur, ut neſceant, cuinam horum tortorum præ reliquis maledicere debeant, vel quem ſibi ad abigendos reliquos patronum exoptent. Nec ſoli enarrati morbi his Heroibus in Palæſtra Veneris & Bacchi familiares ſunt, integra eos exſpectat morborum coagulantium cohors, inter quos dantur, qui fata concitatiore gradu accelerant.

XIII.

Non enim Natura ſemper vias invenit & facultatem, mucum iſtum ad inferiora propellendi, ſed aliquando deponit in viſcera nobiliora: verbi gratia, in *hepar*, unde infarctus & ſcirrhi, qui totam officinam biliferam deſtruunt & ingentem rurſus propaginem variorum morborum funeſtiſſimorum de ſe fundunt, hydropes nimirum, phthiſes, colicas, diarrhœas & dyſenterias. Si in *lienem* talis fiat muci depoſitio, intumeſcit ille, vaſa ſanguifera coarctat, & vomitus ſubinde cruentos per vaſa brevia in ſtomachum expreſſo ſanguine, excitat. Si in *pulmones*, & non illico tuſſi ejiciatur, ſcirrhos, grandines & varias concretiones lapideas ibi producit, quibus ſanguinis circulus impeditur, & hinc vaſa coarctata aliquando rumpuntur, & funeſtæ hæmoptyſes excitantur, quæ ſuccedente phthiſi fata accelerant. Si in ipſo *capite* & officina cerebri talis contingat ſegregatio, & quidem in tanta copia, ut per nares & coryzam ſequeſtrari am-

plius nequeat, & hic aliquando conglobat lapillos, vel cerebri ventriculos opplet, & apoplexiæ feroſæ æque ac ſanguineæ, dum vaſa ſanguifera æque ac lymphatica coarctat & rumpi facit, viam pandit. Tanta malorum ſeges pullulare poteſt ex unico fonte, quem ſuſcitat & fovet animi abjecti & ſenſuum ſervitio mancipati ſtultiſſima libido & cacoëthes peſtiferum!

XIV.

Dum hactenus Philoſophum & Ætiologum egimus circa malum Podagræ & ejus fratrum & ſororum; jam etiam nobis ſubeundæ erunt partes Medici, dummodo ægri curari deſiderent. Deſiderant quidem medelam, & dolorum levamen anxiè expetunt, ſed, quod in omnibus morbis maximi eſt ad curam momenti, ſe ipſos curari omnino detractant, & ſi vel Philoſophorum lapide multoties lapides ſuos morbiferos ſolutos & abactos experti fuerint, de novo tamen ſibi lapidum materiam intenſo ſtudio colligunt. Sunt tamen in tanta moroſorum ſervorum gulæ & inguinis turba pauci quidam, qui tantorum cruciatuum pertæſi animum ex ſordibus erigunt, & jam ſanæ rationis habenas admittere nobili & generoſo conatu promptos ſe exhibent: his ex fonte diætetico ſequenti ſuccurremus formula, quam ſi fideliter ſequantur, ſpondemus, imo certo promittimus unius anni decurſu non tantum podagræ, ſed & calculi, hæmorrhoidum & integri

mali

mali hypochondriaci ſolutionem & evaneſcentiam. Non Recipe, ſed abjice in potu vina omnis generis, ſpiritus item ardentes, & aquas vitæ (vel potius hic mortis) omnium colorum & tincturarum. Recipe vero in potum aquam limpidiſſimam; ſi varietate ducaris, hodie fontanam, cras pluvialem & perendie acidulam mineralem; ſi ſapore, odore & colore, etiam aquam cos pro vino cos tibi exoptes, immiſce de vacca nigra vel rubra lac album & dulce, quo etiam decoctum tuum, vel infuſum exoticum Thée & Caffée, loco ſacchari condire licebit. In cibis fuge aromata nimia & acetum omnino, de cœtero parum ſolicitus; ex quovis regno, modo non minerali (cum mineras jam in te geras) tua capias fercula. Ede jam & bibe, quantum placuerit, ad fallendam famem & ſitim. Si alvi ſiccioris fueris vel etiam male digeſtis humoribus & flatibus repletæ, pro ſcopo ſolutivo non aliud laxans adhibe, quam ſal ita dictum mirabile Glauberi, abjectis omnibus omnino pilulis. Dormi, ſi poteris ſuaviter in octavam & nonam usque horam. Manus & pedes, niſi jam tophaceæ ſint conſiſtentiæ, plus motu fatiga, quam inguen & podicem: ita fiet, ut podagra tua, hujus diætæ omnino impatiens & pertæſa, ſenſim ſe ſubducat & te tanquam hoſpitem fraudulentum & avarum fugiat; fugatam autem noli præpropere, reaſſumta diæta priore, rurſus invitare: ſecum enim ut plurimum reducit diabolos plu-

res

res pejores, ac vix ac ne vix quidem ſecunda vice, ſuo ſtipata ſatellitio recedit. *Probatum eſt & exiguo conſtat pretio & ſoſtro.*

XV.

Sed cum pauci capiant verbum hoc, non omnino derelinquendi veniunt immorigeri reliqui, ne artem noſtram pharmaceuticam plane rideant & prætextus quærere Medicorum doctum chorum cum *Moliero mimo* ſibi perſuadeant, ad occultandam artis ſuæ penuriam, quando ſaignando, purgando & clyſterium donando, terque quaterve repetendo hanc methodum, in vanum luditur omnis opera, & tandem podagra declaratur incurabilis.

XVI.

Primum ſubjiciemus methodum Modernorum, ut pateat, in quantum etiam ex ſuppoſitionibus vanis & Pathologia falſa, aliquando per acidens ars medica aliquid ſubſidii capere poſſit, licet ex juvantibus & nocentibus plerumque in medicina fabricentur hypotheſes, ut cauſarum morbificarum ſcrutinium non tam medicamentum indicet, quam a medicamento ortum ſuum trahat, ubi ſane utrinque multis modis aberrari poteſt, cum vis & agendi modus medicaminis æque in puteo lateat Democriti, quam naturæ & principii vitalis conatus & ſolertia in abigendo malo. Plethoram accuſant, adeoque quantitatem humorum, non qualitatem, orgaſmum

gaſmum porro & naturæ conatum Plethoram hanc imminuendi & hinc vias quærendi, ubi exitum commode moliri poſſit, inde ſpaſmos iſtos dolorificos deducunt.

XVII.

Tria ergo in curanda vel potius mitiganda Podagra (nam penitus abigi eam periculi plenum putant)ſibi pro ſcopo medico fingunt: Plethoræ imminutionem (motus & orgaſmi temperamentum) & ſi fieri poſſit, naturæ ad alia loca excretionis, magis naturalia & non adeo dolorifica incitamentum, ubi mirum in modum occupantur ad ſuſcitandum fluxum hæmorrhoidum, quo ſane obtento, rem in vado eſſe, exiſtimant & ſanitati decumbentis ſatis in imposterum proſpectum. Ad primum commendant venæ ſectiones æquinoctiales & ſcarificationes ſolſtitiales; quid arcanæ hic ſubſit energiæ aſtrologiæ,ut quatuor hæc anni ſolaris tempora huic negotio deſtinentur, intelligere hactenus non potui: vereor tamen, ne mox menſtrua ſanguinis exigantur tributa. Ad ſecundum in ſubſidium vocant pulveres ſuos ita dictos antiſpaſticos & temperantes, in quibus nitrum pauca cinnabari coloratum omnem abſolvit paginam. Ad tertium, nempe apertiorem vaſorum hæmorrhoidalium ſuas commendant pilulas polychreſtas *Beccherianas*, primo ab inventore, poſt Stahlianas, a primo correctore, jam vero ab innumeris fere ſemper novo ali-

quo

quo ornatu auctas & venum expoſitas, ut non immerito membrum aliquod commercii literarii Norimbergenſis noſtra tempora vocarit: *Seculum medicum pulverulentum & pilulare*; Quanto vero inde orbi proſint vel noceant, mox luculenter pateſcet. Si pilulis hæmorrhoides non auſcultaverint, hirudines ano applicant, & nullas non omittunt artes, quibus hoc dedecoroſum quondam Philiſtæorum malum in ſolamen podagræ & calculi exoptatiſſimum, ſuis ægrotis accerſant, adeo ut honeſti pudibundi decumbentes indignentur, reliqui vero vel riſu Podagram ſolvere poſſint, quando vident, Medicos tanto conatu & induſtria fatigare podicem, ut malum pedum novo malo, forte æque incommodo, averruncent.

XVIII.

Hæc indicata ex hypotheſi, & intenta in cura, ſi bene obſerventur, & patiens ſimul aliquid ſua conferat temperantia, Podagra vel ſolvitur, vel ad minimum tolerabili alitur & recurrit incommodo. Falluntur tamen Auctores hi in danda ætiologia tam circa morbum, quam vim & agendi modum medicamentorum, quod breviter hic indicandum, ut cura hujus morbi vera, non palliativa eo clarius pateſcat, & fallacia non cauſæ ut cauſæ inter Medicos, ſi unquam panis quotidianus, in quantum fieri poteſt, evitetur. Venæ ſectionem in ſubjectis laute paſtis Plethoram imminuere, vel

vel imminuere poſſe, contra omnem rationem aſſeritur & experientiam; augentur ea potius omnes corporis humores & nil certius eſt, ſi cholerico melancholicum pinguefacere vel obeſum reddere velis, quam te id præſtare poſſe, repetitis per annum vel ſemeſtre menſtruis venæ ſectionibus. Id tamen obtines, ut ſanguinem vegetum & fibroſum, debiliorem & aquoſiorem reddas, & per conſequens id aquiras, ut in eo fluctuans coagulum recrementorum, ſeu mucus, prima Podagræ materia, jam facilius hinc inde moveri, & hinc dolor podagricus ſua decrementa capere poſſit. Patitur interea tota machina ex hac profuſione id commodi, ut a miſſis ita ſpiritibus & tono viſcerum, aliis morbis exponatur, & leviſſime morbo cuivis ſuccumbat; infidum ergo ſemper venæſectio, licet præſentiſſimum aliquando eſt morborum remedium, & vel in locis auſtralibus & calidis, ubi tamen ceu verſus Aquilonem tanta inferre mala neſcit, non tam morbos curat, quam ſiſtit & invertit, ac morbis aliis viam pandit. Et ut prorſus in praxi medica evitari nequit, tam parce tamen & prudenter vocanda eſt in ſubſidium, quam inter duo mala, ſi utrumque evitari nequeat, minus pro majore, medicamenti loco eligitur. Æque falluntur in effectu anodyno & ſedativo ſuorum pulverum antiſpaſticorum, nitro apprime ſuas vires debentium. Non enim Nitrum anodynum eſt & ſedativum orgaſmi, ſed omnium frigefa-

cien-

cientium & ſimul tonum viſcerum deſtruentium, nervosque & omnes functiones tam naturales quam animales lædentium maximum; mirum ergo non eſt, ſi ejus uſu & abuſu dolores ſiſtantur & ſanguinis commotiones refrenentur: pareſin enim & paralyſin crebro uſu inducere poſſe, jam dudum conſtat.

XIX.

Narrabo in fidem hujus aſſerti lepidam hiſtoriam, *Domino Dippelio* jam fere elapſis triginta annis Berolini a quodam Medico peregrinante Scoto, ex illuſtri Ducum Kennedorum familia oriundo, occaſione pulverum nitratorum & antiſpaſticorum, qui tum temporis vigere incipiebant, communicatam, nempe jamdum Dn. *Baconis Verulamii* tempore, hujus ſauſu & encomiis nitri uſus medicus in Anglia ita invaluerat, ut pene univerſaliter quivis morbi unico hoc remedio, ut apparebat, profugarentur: nec dubium eſt, quin in medicamen morbis Anglorum endemiis admodum accommodatum fuerit, qui potibus inebriantibus, gulæ & libidini dediti, non poterant non tales contrahere morbos, quibus nitrum in ſpeciem frena injiceret, vel ingruentes paroxiſmos illico mitigaret; ſed cum aliquot annorum tractu, qui huic medicamini aſſueverant, ſentirent, ſe indies viribus langueſcere, ſicut & proſtratus vorandi & bibendi appetitus languebat, & ſexus apprime ſequior de-

pre-

prehenderet ingens ſuæ felicitatis ſummæ in re venerea detrimentum, neſciens, quodnam veneficium viros in Anglia, in hac palæſtra alias admodum ſtrenuos, ligaſſet & ſatagendo huic negotio ineptos reddidiſſet. Detecta tandem hujus ingentis miſeriæ cauſa, adeo communi odio & ira in uſum nitri medicum inſurrexere Mulieres æque ac Viri, ejusque Auctorem *Dn. Baconem Verulamium* maledictis excepêre, ut vix a præmeditati in detrimentum gentis veneficii labe & accuſatione publica ſe vindicare potuerit.

XX.

Nollem tamen inde nitri uſum prorſus ſuſpectum reddere, quem experientia in febribus acutis & inflammatoriis ſat hactenus ſalvum ſtitit; diſcant modo ex relatis ejus Admiratores, in morbis chronicis Draconem & ſerpentem hunc frigidum, ut a Baſilio Valentino vocatur, ſuſpectum habere, & certo ſibi perſuadere, quod ſi morborum paroxyſmis levamen aliquod afferat, id in eo potiſſimum latere, quod tonum viſcerum & nervorum labefactet, & levia paralyſeos initia ſuppeditet, indies continuato ejus uſu augenda, donec tandem ex medicamine ipſo contractus ſentiatur morbus, proſtratio nempe virium, Atrophia & tandem, ni ceſſetur a pulveribus nitratis & antiſpaſticis, uti vocant, omnium appetituum dejectio, unico recuperandæ nempe per ipſum

medicamen penitus amiſſæ ſanitatis, excepto. Viderint ergo, qui pulveres iſtos ut forte nummos corradant, tantis laudibus venum expo-nunt, ne morbos ſimul ac ægrotos hujus veneficii neſcios, exſcindant. Venenum enim in uſu præpoſtero & immodico Nitrum eſt, lentum licet & inſenſibile, venenum tamen; ſicut & ipſæ illæ pilulæ decantatæ polychraſtæ & balſamicæ, ſi uſus earum medicus modum excedat, illud enervando, iſtæ in nimium commovendo. Ac ita continuo luditur talibus medicis de corio ſanorum æque ac ægrotantium, in quorum arbitrium reponunt, ſuas devorare pro lubitu pilulas & pulveres, ſpondentes adhuc, nunquam inde timendum aliquid noxii, in quo tamen adeo fallunt & falluntur, ut ſi eventus tragici enumerandi eſſent, vix centum paginarum ſpatium iis ſuffecerit, quos vel unicus *Dn. Dippelius* ſibi obtigiſſe, mihi retulit ex Suecia, Dania, Holſatia & Saxonia inferiore redux, in quibus terræ tractibus quam plurimos offendit, qui abuſu dictarum pilularum & pulverum ſe fere peſſundederunt, *pilulis* hæmorrhagias immodicas, imo lethales contrahendo, tam ex utero, quam vaſis hæmorrhoidalibus; *pulveribus* vero, quibus podagræ, lithiaſi, malo hypochondriaco & hæmorrhoidibus ſuppetias ferre decreverant, ſe adeo enervando & dejiciendo, ut ſpectra potius crederes, quam corpora viva, adeo tamen auctoritate & encomiis talium Medicorum

phar-

pharmacopolarum excæcatos, ut adhuc malo augendo quotidie incumberent, & inde medicinam ſperarent, unde malum hauſerant.

XXI.

Nec vana eſſe puto, quæ Dippelius hac occaſione ſuggeſſit, cum nimirum medicamenta primum optima & ſingularis energiæ tractu temporis rurſus vileſcant & nullarum, imo nocivarum virium eſſe deprehendantur: inventores enim talium communiter ſua inventa in nummorum aucupium vertunt, nimium laudant, nunquam non proficua deprædicant, & eo ipſo efficiunt, ut in abuſum trahantur, & tandem ita ea nociva deprehendantur, quæ intra terminos uſus parci & legitimi fuerunt optima, & adhuc forte eſſent, niſi jam contractum odium & nauſea infantem, ut ajunt, cum balneo abjicere ſuaderent. Ut taceam, quod & in uſu legitimo medicamenta eadem ſæpius & per temporis tractum adhibita, cum natura iis aſſueſcat, vim ſuam medicam amittant, & hinc Medicorum illorum opinionem refellant, qui tam paucis medicamentis vulgaribus omnibus in arte caſibus ſemper occurrere ſe poſſe confidunt, ſi modo methodi, quam vane jactant, gnaras inveniant manus. Nimia equidem pharmacopolia laborare medicamentorum farragine, quilibet ſanæ mentis cum Dr. Ludovici facile admiſerit. Ad duodecim vero Apoſtolorum numerum ea cum modernis contrahere

velle & quidem vulgatiſſimæ indolis, æque ineptum & decumbentibus nocivum audacter aſſerimus, quam aliquot millia vitrorum & capſularum, ut in bene, quæ dicunt, inſtructis pharmacopoliis videre eſt, iisdem repleta oſtendere. Provida Dei manus non ſine cauſa naturam ditavit tanto materiæ medicæ apparatu, qui ſi uno tempore in ſubſidium & uſum cedere nequit, per vices tamen tentandus & explorandus eſt, idque ſine dubio, majore ægrotantium emolumento, quam ſi eandem offam deglutiendam ſemper objiciamus. Cibum equidem & potum, ut commendat ſimplicitas, ita artem, medicam bonorum & exploratorum medicamentorum varietas, quæ ſi vel centenarium excedant numerum, nondum tamen multitudine peccare providus & commodo proximi intentus Medicus praxi ipſa deprehendet, non ut cœcus fortuita experimenta capiens, ſed ea tantum varians & commutans, quæ morbi & ægroti genio alias in univerſum conveniunt. Tale enim in iſto diſpendio inveniet ad morbos averruncandos compendium, quod nunquam ſperari licebit ex methodi legibus, quæ circa pilulas & pulveres polychreſtos duo vel tria alia ſemper eadem chorda oberrant, & ſi non noceant, naturæ benignitati & energiæ ſuos effectus omnino debent, qui vero, uti dictum, tandem penitus ceſſant, vel ſi intendantur & multiplicentur doſes, novos & peſſimos morbos inde produci conſtat.

Enar-

Enarratis ita curæ podagricæ medicamentis fallacibus & palliativis, ad genuinam, ex cauſis cognitis, nos accingimus curam, ſuppeditantes talia medicamenta, quibus, ſi ſimul ægroti aliquam perverſo ſuo genio & conſuetudini vim infere conſultum duxerint, morbus hic, ut creditur incurabilis, optimo cum ſanitatis ſucceſſu & ſine metu pejoris ſubſecuturi mali exſcindi queat.

XXII.

Tria hic ex cauſis morbi cognitis indicantur Medico præſtanda. I. Coaguli & materiæ podagricæ ſolutio & eliminatio. II. Exhauſtorum ſpirituum & pabuli vitæ luminoſi reſtauratio. III. Ægroti reconvaleſcentis, & jam de ſuperato hoſte triumphantis in ſtatu recuperatæ jam ſanitatis conſervatio, de quibus ſingulis breviſſimis nos expediemus. Ad primum quod ſpectat, jam vulgo Medicorum fallax abſorbentium & ita dictorum antacidorum innotuit energia, quibus etiamſi in ſpeciem ab initio aliquid præſtare videantur, præprimis, ubi magnis & ſæpius reiteratis doſibus talia ingerantur, non tantum nihil efficitur, ſed & ſimul ſtomachus debilitatur, imo quandoque globis ex terreis & oſtraceis pulveribus collectis oppletur, qui, ut teſte Ettmullero ex defunctorum talium pulverivororum cadaveribus apparuit in anſerini & majoris ovi pondus quandoque coagmentati ſunt. Si vero juxta hæc ægroto vi-

num & omnem potum fermenteſcibilem, ut effectum eo citius nanciſcaris, interdicas, & aqua pura, vel infuſis calidis humectare eum præſumas, plane eum brevi tempore dejicies appetitu & viribus, & circa curam adeo deſperabundum reddes, ut malit ſua tolerabiliora ſibi fovere mala, quam novorum hoſtium inſultibus vexari. Alia ergo hic ad ſiſtendam fermentationem in ſtomacho & aliis viſceribus & exterminandum ea ipſa coagulum incedendum erit via, quæ ut Medicis falſis theoriis & ætiologiis occæcatis, primo paradoxa, imo abſurda apparebit, ita tamen ſe ipſa & nunquam fallente experientia commendabit, ut opinionum inſulſarum fumi & nebulæ Sole hoc illico diſſipandæ nil omnino, niſi penes conſulto & præfractario auſu errare volentes, amplius valituræ ſint. Cape ergo ſis axioma ἀξιόπιςον, jam ante aliquot ſecula chymiatris celeberrimis, BASILIO VALENTINO & THEOPHRASTO PARACELSO valde decantatum: *Omnis fermentationis ſiſtendæ & omnis inde ſuborti coaguli diſſolvendi & eliminandi arcanum eſt maximum & nunquam fallens acidum Sulphuris, vel ex Sulphure ipſo per inflammationem, vel quod compendioſius, ex vitriolis & aluminibus, præprimis nativis, ignis tortura deſtillando elicitum & collectum.* Noli tamen ex ſtulta & cruda Alcali & Acidi Philoſophiæ hypotheſi credere, tibi his integrum eſſe, loco hujus acidi, aliud

ſub-

ſubſtituere, vel nitri vel ſalis communis ex regno minerali, vel aceti citri, berberum &c. ex regno vegetabili, putando & credendo, acidum eſſe acidum, ac in nullo differre, niſi concentrata magis & intenſa vel remiſſa acrimonia, falleris, ſicut & eadem cæcitate abriperis; ſi putas & credis, acidis oppoſita & cum iis efferveſcentia alcalia ejuſdem omnino eſſe genii & in abſorbendo acido potiſſimum ſuas vires exſerere. Invexit hoc Philoſophaſtrorum delirium venena in artem medicam vel fuſtibus eliminanda, niſi medicaſtri rationibus inducti ad ſaniora redire malint.

XXIII.

Sed cum difficulter valde Medici æque ac Theologi ſuas orthodoxias abjiciant, & *acidum acido ſubigi poſſe*, ſenſui eorum communi contradictorium & ἀσύστατον non ſine ratione apparuerit, exprimento ante omnia hujus paradoxi veritas evincenda eſt. Nolo tamen hic per me ipſum factis, iisque bene multis ectoribus ſat agere, ſed ea tantum in medium producere, quæ ex relatione dicti *Democriti* hauſi. Is cum in Inſula Danica maris Balthici, *Bornholm* dicta, captivus detineretur, a gerente vices Gubernatoris hujus Inſulæ, qui n eadem cum ipſo arce *Hammershues* degebat, interrogabatur, quid ſentiret de quodam medicamento ſingularium & excellentiſſimarum virium, cujus Drachma quidem ſcutato

 aureo

aureo veniret, ſed pretium iſtud vile admodum redderet in paucis guttis efficacia maxima. Enarrabat ſimul effectus hujus medicaminis admirandos in morbis admodum pervicacibus, & omnibus aliis Medicis etiam celeberrimis fruſtra impetitis, tam in ſe ipſo, quam aliis tam multis feliciſſima experientia comprobatos. Auctor, ceu ſe venditabat, hujus medicamenti erat Chirurgus quidam legionarius in Exercitu Danico, nomine *Stahl*, qui id ſuum dicebat aurum potabile, & qui jam adeo inde inclaruerat, ut ſine dubio, niſi præmature a Democrito noſtro fabulæ finis impoſitus eſſet, Medicum celeberrimum ſibi homonymum & famæ celebritate & nummorum proventu, ſi non ſuperaſſet, ſaltem æquaſſet. Democritus avidus deguſtandi hujus auri potabilis, quod dictus Præfectus tanquam ſacram in omni caſu anchoram ſemper ad manus habebat, illico deprehendebat, merum omnino eſſe oleum ita dictum vitrioli, materia aliqua combuſtibili colore ex atro rubeſcente tinctum, quod vel ſponte evenit huic oleo, ſi forte aliquid ceræ vel ſuberis, quo lagenæ, quibus aſſervatur, communiter obthurantur, tractu temporis arroſerit. Attonitus omnino hærebat Præfectus, vix dictis fidem adhibens, quam vero facta experientia illico comprobabat, cum ei ediceretur, quod unius crucigeri pretio drachma hujus auri potabilis ubivis venalis proſtet, tandem tamen ſibi gratulabatur, &

Dn.

Dn. Democrito gratias agebat de detecto ſibi tanto compendio, quo hujus ſuaſu & juſſu etiam alios ſibi ſimiles & amicos beabat. Illum Præfectum, edixit, virum fuiſſe fere ſeptuagenarium, ſatis tamen adhuc vegetum & pro menſura tam profectæ ætatis robuſtum, vino, ut in hac gente militari moris eſt, deditum, & jam per triginta fere annos variis morbis ex abuſu hujus potus oriundis, obnoxium; lithiaſi nempe, podagræ, malo hypochondriaco, colicis vehementiſſimis, ardori ſtomachi & tantò acidi collecti in ventriculo proventu, ut quotidie fere, cum mane ſurgeret, vomitu illud rejicere coactus fuerit, tanta quidem præditum acrimonia, ut fauces excoriaret, & dentes ſtupidos redderet. Omnia hæc incommoda brevi temporis tractu ceſſaſſe & evanuiſſe jurans fidem narrabat Præfectus, ſicut & penes centum alios ſibi ſimiles, quam primum illuſtris hujus medicaminis compotes facti illud præſcripto modo & vix comprehenſibili attonitos, literis ſolicitaſſe arcani hujus Auctorem, ut ipſos edoceret, quanam ratione fieri poſſit, ut acidum in primis viis collectum, & quod hactenus tot pulverum abſorbentium & præcipitantium libris, ſuaſu aliorum Medicorum, infringere nequicquam laborarint, paucis guttis alius acidi & quidem acerrimi obtundi & abſorberi tandem potuerit; ſed nil aliud reſponſi loco a ſuo Chirurgo habere ſe hactenus potuiſſe, quam quod ipſos

 edo-

edocuerit, perverſam & falſiſſimam omnino eſſe tritam Medicorum regulam: *Contraria contrariis* curari, cum ſibi potius conſtet, *ſimilia ſimilibus cedere & expugnari.* Quam ſuam hypotheſin non ſolum hoc, in quo verſamur, experimento, ſed etiam aliis quibusdam exemplis ſtabilire conatus eſt, verbi gratia: *Ambuſta curari calore ignis; gelu tacta admota nive & aqua frigidiſſima; inflammationes & contuſiones impoſitis ſpiritibus calidiſſimis & ardentibus.* Quibus ratiociniis homines hi caſtrenſes facile aſſurgebant & data occaſione iisdem Medicorum aliorum ætiologias ludibrio exponebant, quibus, cum audirent experimenta, ſæpius aqua in reddenda effectus ratione hærebat, ſi non impudenti auſu impoſſibilia & mendacia ſe audire, eloqui conſultum judicabant.

XXIV.

Sed nullam aliam mirandi hujus ab acido effectus eſſe cauſam, quam quod fermentationem & aceſcentiam humorum cohibeat, ex ſequentibus diſce experimentis, partim jam notis, partim vero nobis & per nos publico in commodum rei œconomicæ non vulgare, a dicto *Democrito communicatis.* Acidum Sulphuris accenſi jam a multis ſeculis ad conſervanda ab ulteriore fermentatione & vappeſcentia vina adhiberi conſueviſſe, notum eſt, cujus loco, ſi aliquid olei vitrioli probe vino com-

miſ-

miſceas, non tantum idem præſtabis, ſed & vina ab odore ingrato & fume caput petente, quæ ſulphur accenſum inducit, ſimul immunia præſtabis; idem efficiet in cereviſia, quod a ſubſequenti fermentatione turbatur & claram ad ultimam guttam conſervabit. Sic & vina pendula hujus admixtione illico reſtituuntur; imo ipſa aceta, ne in mucorem & coagulum abeant, præſervantur; & ipſa vina dulcia, quæ in Hollandia a fermentatione tueri, & ita bibere, moris eſt, nullo alio artificio melius in deſiderato ſtatu conſervantur, quam admixto iis acido vitrioli, quod non tantum eorum dulcedinem non imminuit, ſed & auget, & vina ipſa generoſiora præſtat. Quo invento *Democritus*, cum in Hollandia commoraretur, penes multos, quibus talia aperuit, ſe magnam iniiſſe gratiam & jam ante ſuum adventum illico moris fuiſſe, mihi retulit; aceta, quæ ex cereviſia alba non lupulata ibidem maxima copia fermentando parant, & quæ partim parandæ ceruſſæ ex plumbo, ipſi adhibent, partim ad exteros, præprimis in mare divendenda mittunt, oleo vitrioli imbuere, libram nempe ejus dimidiam vaſi, ceu menſuræ, quam ſua lingua *oxthofft* dicunt probe immiſcendo, quo remedio acetum jam factum, non ſaltem in limpida claritate & vigore ſemper conſervatur, ſed & corpori ſanius redditur & ſapore, ut & odore adeo gratum emergit, ut cum optimo quovis aceto ex ipſo

vino

vino parato certare queat. Tanta olei vitrioli in Hollandia conſumtio allexit multos chymicos, ut ei conficiendo vel unice incumbant idque tanta copia in furnis peculiariter ad hoc inſtructis parent, ut mirum non ſit, Amſtelodami eo pretio, quo in Germania unica ſæpe libra venundatur, quinque vel ſex libras hujus olei optime parati & concentrati emi poſſe.

XXV.

Evoluta ita cauſa energiæ medicaminis hujus vere polychreſti, ſi ullum unquam tale meretur nomen, facile patet, omnes morbos tartareos, ſeu ex ſpiſſitudine & coagulo humorum oriundos, inter quos apprime Podagra eſt, hic ſtrenuum ſuum invenire domitorem, quia non tantum fermentationem nimiam ingeſtorum, & ita cauſam primam coaguli ſiſtit, ſed & ventriculum & cuncta viſcera corroborat, & quod maximum eſt, in ſedandis commotionibus & ſpaſmis dolorificis, omnia alia longe antecellit, ſomnumque ſuavem & refectivum conciliat, inſimul omnes excretiones tam alvi quam urinæ, imo exigente ita natura, ſudorem ipſum promovens. Non tamen in enarratis morbis ita crudum propinamus, ad modum Stahlii Chirurgi, ſed affuſo in certa proportione ſpiritu vini rectificato temperamus, non eo ſaltem fine, ut aciditatem ejus obtundamus, quod omnino etiam affuſa ad gratam palato mixturam aqua limpida

pida obtineri poteſt, ſed ut ſolvens habeamus, quo omnia regni animalis & vegetabilis corpora, etiam ipſæ reſinæ & olea promptiſſime liqueſcunt, & in hoc ipſo medicamine virtutes ſuas ſpecificas non tantum diffundunt, ſed etiam exaltant: ita enim menſtruum ipſum jam ſatis efficax medicamen virtute ſua exaltatur, & ingredientibus aliis ad hunc vel illum ex numero tartareorum morbum felicius extirpandum determinatur.

XXVI.

En tibi, Lector! baſin curandæ podagræ & medicamentum, quo nunquam non patientes tuos levabis; per aliquot tamen menſium ſpatium inſiſtendum eſt, & interponenda ſubinde Tinctura alia balſamica, ſicut & alcalia volatilia, quibus & diæta eupepta, humectante tamen & nutriente, quod *Secundum* erat, exhauſti ſpiritus animales luminoſi facile reſtaurantur, & ſi impoſterum reſtitutus, vino & venere parce & ſecundum exigentiam naturæ, non ad explendam libidinem utatur, & ſubinde per vices nempe menſtruas aliquot doſes Elixiris talis polychreſti capiat, ſecurus, quod *tertium* erat, non tantum, ſed & tutus eſſe poterit, ſe impoſterum non tantum a Podagra, ſed & lithiaſi, malo hypochondriaco, & moleſto admodum negotio hæmorrhoidali fore liberum; ſicut & febres catharrales, coryzæ & tuſſes vix eum unquam attingent, aut

aut ſi forte aëris injuria attigerint, facillime eo ipſo medicamine tollantur.

XXVII.

Nec tamen uſus hujus acidi tantum circa morbos tartareos & coagulativos, ſed & diſſolutivos & putrefactivos ſe adeo commendat, ut ſi illud dixeris, totius corporeæ naturæ Balſamum & vinculum & generale ſanguinis & omnium humorum correctivum, non ſane nimius ejus encomiaſtes putandus ſis; Febres enim ardentes malignæ & putridæ, imo ipſa peſtis, ſicuti & morbilli, variolæ, purpura tam alba, quam rubra, omnes affectus eryſipelatoſi, Scorbutus denique & ejus producta, ſcabies varii generis, imo elephantiaſis, Pſora & lepra huic domitori tandem cedent; ut taceam uſum in chirurgia ſtupendum ad ſanandum ulcera cocoëthica, herpetes & alias corporis deformitates; ſi modo manibus teratur Medici experti & naturæ gnari, qui ei jungere norit, quæ conveniunt & vel viam ejus virtuti pandunt & amicas in adjuvando manus jungunt. Quo vero modo idem iſtud medicamen morbis ex diverſis, quin imo contrariis cauſis oriundis obviam ire queat, & qua agendi ratione tam nodos & coagula diſſolvere, quam nimium jam diſſoluta & fatiſcentia conjungere & firmare rurſus compos ſit, jam in apricum deducetur, dum alterum diſſertationis noſtræ membrum diſcutiemus.

PARS

PARS SECUNDA.

DE
ARTHRITIDE VAGA ET SCORBUTICA.

§. I.

MOrbus iſte, quem hodie *Scorbutum* barbaro vocabulo & ex belgico *Scheurbuik*, germanico *Schaarbock* deducto dicimus, Medicis veteribus tam græcis, quam Arabibus nunquam forte cognitus fuit, & hinc optimo jure inter morbos Regionum Septentrionalium locum & originem ſortitur. Licet enim Hippocratis *ileon hæmatites*, ſeu colica ſanguinea huc quibusdam forte quadrare videatur, ſicut & Plinii Scelotyrbe, qua Romanos milites in Batavia afflictos fuiſſe queritur, nondum tamen inde evincitur, vel Romanos unquam hujus morbi ſeptentrionalis habuiſſe ideam ex experientia in ſuis terris hauſtam. Quin adhuc noſtris diebus, quibus in locis maritimis ſeptentrionalibus morbus iſte adeo invaluit, ut paucos omnino incolas ab eo non tactos & infectos invenire detur, & ejus effectus & ſymptomata cuivis vel ex plebe obvia & cognita ſatis ſint, cauſa tamen hujus mali & τὸ διότι adeo adhuc latet Medicos, etiam omnium aliquo

quo calculo celeberrimos, ut fere in univerſum hic delirare & igni in praxi oleum affundere videantur. Neoterici præprimis & Carteſianæ Philoſophiæ deliriis occæcati eo prolapſi ſunt dementiæ, ut morbum hunc ex obſtructione & ſpiſſitudine ſanguinis circulantis, cujus cauſam acidum proclamabant, unice deducerent & ſimul aſſererent, omnem omnino morbum ſcorbuticum eſſe, & tantum ex ſede peculiari & majore vel minore cohibitione humorum circulantium, ſuos nanciſci characteres ſpecificos. Pater ergo hic omnium morborum Scorbutus Endemius factus eſt & Avus acidum inſpiſſans & coagulans, cujus proinde uſus in Medicina æque ac diæta ceu cane & angue pejor fugiendus ſit. Tota hinc horum materia medica æque ac methodus in eo verſabatur, ut alkalibus tam fixis ſalinis & terreis, quam volatilibus armati morbos omnes aggrederentur, ac ſimul opium peſtiferum his opponerent, ſi ſentirent, morbos plurimos inde non tam tolli, quam exaſperari, præprimis vero peſſimum omnium reliquorum genitorem Scorbutum. Ridentur merito acuti hi Philoſophi ſubinde a nautis alia nimirum experientia edoctis, ſe nullo alio remedio ſuum ſcorbutum ſuperare facilius poſſe, quam acido citri & aurantiorum pomorum: quam primum enim terras horum fructuum feraces in ſuis itineribus maritimis attingunt, & ſeſe his fructibus & eorum ſucco pro lubitu beandi commodam

nan-

nanciſcuntur occaſionem, ceſſat illico ad tempus aggravantis mali ſenſus, qui ſine dubio in totum ceſſaret, niſi vitæ genus, junctum cum eſculentis & potulentis nautarum ordinariis de novo hunc morbum produceret.

II.

Ignotus ergo utplurimum ſcorbutus quoad originem & cauſas ſuas hactenus manſit hoſpes, etiam in iis locis, ubi endemiè graſſatur, & tantas quotidie edit ſtrages, per præpoſtera hinc, imo noxia remedia fruſtra tentatus eſt, & præprimis noviſſimis noſtri ævi Medicis, qui omnes fere morbos ex motuum anomalia deducunt & alterandis humoribus parum vel omnino etiam nihil ad reſtaurandam ſanitatem impendunt, adeo turbavit ſuæ Phyſiologiæ & Pathologiæ circulos, ut hic quaſi attoniti ſentiant, nolint, velint, totum ſuum medendi apparatum, tam theoriam, quam praxin evaneſcere & nil obtineri vel ſuis pilulis & pulveribus vel venæſectionibus & hirudinibus & ſcarificationibus, vel anodynis vel ſudoriferis, vel imperato motu & quiete, vel etiam purgantibus, laxantibus & adſtringentibus, vel denique expectatione cum optima methodo conjuncta, ſed omnia in ſcorbuto & ab eo productis his medicinis & methodis ipſis indies in deterius vergere, & nullum omnino reſtare conſilium, quam quod in alterandis humoribus tam ex fonte medico, quam diætetico,

 cogni-

cognitis prius genuinis hujus morbi cauſis, capitur & petitur.

III.

Ad cognoſcendas vero genuinas Scorbuti & ejus ſymptomatum cauſas, craſis ſeu mixtura ſanguinis & reliquorum humorum in corpore ſano, prius evolvenda eſt, ut conſtet, quibusnam principiis hi liquores in ſtatu naturali tales ſint, quales ad nutritionis opus & bene ſubeundas ſuas reliquas functiones animæ vel principio vitali inſervire queant. Hic rurſus prius removenda veniet falſa & cruda modernorum mixtio, qua admiſſa vel ſuppoſita mirum non eſt, non tantum in Scorbuto illos unquam non, nocenter & præpoſtere agere non poſſe, ſed & in omnibus reliquis morbis multis erroribus peſtiferis ſeſe involvere. Ajunt enim & credunt, cruda ſane & toti naturæ reclamante hypotheſi, tria in ſanguine totam ejus mixturam abſolvere, *terram* nempe, *oleum* & *aquam*, quæ tria cum ſint, ut experientia illos docet difficillimæ mixtionis & cohæſionis, non poſſe non, niſi continuo motu, tam inteſtino, quam progreſſivo in mixtionis ſtatu contineri, ceſſante ergo, vel impedito motu illico ſeparari a ſe invicem ea debere & machinam animalem fatiſcere & computreſcere, neceſſum eſſe. Nihil ergo Medico in arte ſua magis eſſe ſpectandum, quam motus principii vitalis bene dirigere & adjuvare, ſi ſint nimii, compeſcere, ſi deficiant, ex-

excitare, ſi moderati ſint, etiam in ſtatu morbifico, expectare ſaltem & ſpectatorem agere, donec natura vel anima *αὐτοκρατία* ſua rem conficiat & de hoſte triumphet. Sed falli eos & fallere, innumeri caſus docere poſſunt, & inter hos vel unicus noſter Scorbutus, quem tandem a regulis ſuis eximendum ipſi fateri coguntur, ſed novo commento alio, dum non tam dyſcraſiam maſſæ ſanguineæ hic in culpam trahunt, quam *lymphæ nutriciæ*, uti & hanc talem erronei vocant, nimiam ſalſuginem; quaſi lympha corrupta & nimium ſalſa per naturam eſſe poſſit, non ſimul corrupta & nimium ſalſa maſſa ſanguinea, cum tamen lympha e ſanguine tam ſeparetur, quam rurſus in eam refundatur & intime miſceatur.

IV.

En! quantis ineptiis Medicos implicare poteſt cerebrina hypotheſis, cui ut velificent, omnia miſcent, ajunt, negant & pro lubitu determinant & combinant, quæ nunquam ſibi cohærent; ſicut referente mihi Dippelio, aliquis ex talium grege edicebat, ut ſuſpectum redderet medicamen, quia acidum, quod tamen in pellendo calculo, podagra, imo ipſis ciendis menſtruis evacuationibus optimum eſſe didicerat, & publice prædicarat, inſpiſſare tamen iſtud poſſe lympham nutritiam & vel eo naturæ inimicum eſſe. Quam tetrica philautiæ & invidiæ medicæ deliria! Sed & totius hujus ſyſte-

matis circa motus potiſſimum occupati abſurditas ſe ipſam palpandam illico ſiſtit, dum mera contradictoria connectit. Animam nempe vel principium vitale dicunt immediatam motuum cauſam, eam ſapienter & deſtinato conſilio, aliquando etiam per præcipitantiam & errorem abreptam, machinam & humores movere aſſerunt, non tamen præceptis moralibus animam in ſua medicina inſtruunt, ſed res corporeas ei devorandas objiciunt, quibus annituntur motus ejus vel promovere vel inhibere, & in temperamentum reducere, aguntne hæ pilulæ, pulveres &c. immediate in animam ad ejus affectus & errores corrigendos? an in humores & partes ſolidas, eas nimirum modo corporeo & mechanico aptas reddendo, vel alterando, ut anima eo facilius & expeditius reſtitutis jam inſtrumentis labentibus ſuo officio fungi poſſit? Si prius dixerint, ſtultitiæ notam nunquam evitare poterunt; ſi poſterius, jam in vado eſt, in alterandis humoribus totam omnino occupari medicinam, in quantum a Chirurgia diverſa eſt, & neſcire hos Novatores, quid ipſi dicant & velint, in nova ſua Phyſiologia & Pathologia alios inculpando & corrigendo per hypotheſes, cum tamen ipſa praxi ea facere omnino cogantur, quæ omnes reliqui faciunt & ut decet, etiam verbis convenientibus exprimunt, quæ faciunt, id eſt: ex experientia philoſophantur & axiomata deducunt.

V. Re-

V.

Remoto ſic falſiſſimarum & cerebrinarum hypotheſium impedimento ad enotandam veram ſanguinis in corpore ſano craſin nos accingimus, qua introſpecta, facile in conſpectum ſe dabunt legitimæ miſtionis principiorum ſanguinem componentium turbæ, vel ſubnaſcentes dyſcraſiæ, quibus deficiente hoc vel illo miſtionis principio, vel etiam modum excedente omnis omnino morborum cohors in machina corporea ſponte ſubortorum ſuam debet originem, in quantum nempe animæ ſuum corpus animantis & moventis actiones vitales & naturales impediunt & diſturbant, & variis obſtaculis nauſeam & iram ejus concitant, vel eandem ipſam ægrotare & male ſe habere faciunt. Id enim, quod ſenſuum ſuavium & amicorum ſubjectum eſt immediatum, etiam inimicorum & doloriferorum ſubjectum eſt immediatum, per conſequens anima mori vel diſſolvi neſcia, non vero corpus, ægrotat, licet ex machina corporea ſuæ ægritudinis & ſanitatis occaſiones & cauſas, ut ajunt, procatarcticas capiat, prout nimirum in ea obveniunt vel impedimenta vel compendia ad deſtinatas ſibi in corpore actiones impedite vel prompte ſubeundas, quæ ex conſtitutione & miſtione alimentorum, materiæ alterandæ & digerendæ potiſſimum dependent, & in *maſſa ſanguinea* ante omnia ſpectanda veniunt, ex qua,

quicquid anima tam ad conſtruendum, quam amplificandum & nutriendum corpus materiæ aptæ conficit & ſegregat, tanquam ex nunquam exhauſto promptuario, ſemper haurit.

VI.

Maſſa hæc & liquamen rubicundum quatuor omnino ſemper conſtat principiis ſubſtantialibus, quæ ita connectuntur & intime miſcentur, ut tamen ope analyſios Chymicæ rurſus ſeparari & ſingulatim oculis ſiſti queant. Sunt ea non, ut crudi coqui autumant, *terra*, *aqua* & *oleum*, ſed *ſal volatile*, *acidum*, *oleum* & tantum *aquæ*, quantum ad reliqua in fluore conſervanda requiruntur; non hæc difficulter, vel non niſi motu continuo in miſtione ſibi cohærent, ſed promptiſſime coëunt, & non niſi difficulter & multo in Chymia labore ſeparantur. Separata a ſe invicem & colore & ſapore diverſa ſunt, conjuncta rurſus liquamen rubrum conſtituunt, quod & diverſos antea ſapores ſub una dulcedine lactea rurſus abſcondit. Ut tamen illico in tantum hujus theſeos veritatem introſpicias, injice in ſanguinem extravaſatum aliquid cinerum clavellatorum, vel alius ſalis alcalini fixi, quod ſtatim abſorbto, ut ei moris eſt, acido ſanguinis, ſal ejus volatile urinoſum vinculis liberabit & in auras avolare faciet, ſi modo nares admoveas, odore ſuo conſueto ſatis ſenſibile. Evicto ergo hoc experimento ſunt duo præcipua ſanguinis prin-

cipia

cipia conſtitutiva acidum & alcali volatile, de duobus reliquis nemo hactenus litem movit. Quamdiu ergo hæc quatuor principia ſanguinis conſtitutiva, proportione debita & exquiſita connectuntur, quæ tamen proportio etiam in ſtatu ſano pro diverſitate temperamentorum variat, tota machina inde bene habet & morbis internis præſcinditur occaſio.

VII.

Qualis enim ſanguis, tales etiam ex eo ſublimati & per nervos in totum corpus diſtributi ita dicti Spiritus, ſeu pretioſiſſimus principii materialis theſaurus, ex quo non tantum omnes partes ſolidæ & continentes compinguntur & nutriuntur, ſed & ipſis reliquis liquoribus, quibus rurſus miſcetur, vis & elater conciliatur ad conſtituendum eo ipſo vaſorum continentium tonum & vigorem & promovendum liquorum circulum. Quales denique hi ſunt ſpiritus, talis etiam eſt *lympha*, quæ nil aliud eſt, quam reſiduum & phlegma quaſi iners horum ſpirituum, eorumque vehiculum, & in comparatione cum nervis idem omnino præſtant vaſa lymphatica, quam quod venæ reſpectu arteriarum: ſicuti enim venæ ſanguinem arterioſum jam ſuis ſpiritibus depauperatum rurſus in corde cum ſanguine arterioſo miſcent, qui jam ex chylo denuo ditatur Spiritibus, ita vaſa lymphatica effœtum humidum nerveum in chylum reducunt, ut cum ſanguine arterioſo in

officinam cerebri denuo aſcendat, & ibi expreſſorum in ſubſtantia corticali cerebri ſpirituum vehiculum eſſe queat, per nervos ex cerebro & ſpinali medulla in totum corpus protenſos rurſus toti machinæ communicandorum, ad nutritionis aquæ ac reliquarum functionum tam naturalium, quam vitalium & animalium opus rite peragendum. Soli enim hi Spiritus animæ inſtrumentum & vehiculum ſunt immediatum, & currus triumphalis, quo quaſi vehitur & non impedita, id eſt, ſana ſuo fungitur officio.

VIII.

Miranda merito hic venit modernorum cæcitas obſtinata & ineptæ arreptæ hypotheſeos defenſio, dum & ſpiritus negant, & ſimul nervos, quia nulla notabilis in iis deprehendatur cavitas, iis diſtribuendos ineptos judicant, neſcientes, quid officii alias his partibus tam nobilibus tribuere debeant; cum tamen talis, quæ in nervis conſpicitur, ſtructura, unice his devehendis & diſtribuendis ſpiritibus, nec ulla alia, apta eſſe poſſit. Si enim ut vaſa lymphatica, canales tenues eſſent nervi, ob vim horum ſpirituum elaſticam in corpore vivo & calido illico rumperentur, ſi craſſi, ut arteriæ & venæ, humidum iſtud ſpirituoſum, omnibus ubique partibus ſumme neceſſarium, non ubique deponi poſſet. Nulla ergo ſtructura alia huic negotio apta fuit, quam tenuiſſimorum filamen-

filamentorum funiculus & congeries, per quorum interſtitia; ut in filtris laneis videre eſt, humor iſte ſubtiliſſimus prorepèret, & ſimul undique per latera exſudans & exhalans omnes partes irrigaret, nutriret & tonum vel tenſionem earum in debito vigore conſervaret. En! quanta injuria afficitur natura; & quanto damno & tenebris opprimitur res medica, negatis enim his Spiritibus, nervorum officium conſulto ignoratur & optimum vitæ & animæ pabulum & theſaurus, cui præparando & in uſum animæ vocando vel tota tam artificioſe extructa machina & vaſa ejus continentia apprime tendunt e natura, ſi poſſibile eſſet, eliminari nefando auſu præſumitur! Expedita nobis jam via eſt, genium morbi, quem *Scorbutum* dicunt, introſpicere, ejus cauſas proximas & remotas notare & ignoto hactenus utcunque in cauſis ſuis malo, debita & congrua medicamenta opponere.

IX.

Sicut in ſpecie ſuperiore Arthritidis tartareæ acidum nimium ſubminiſtravit coagulationis in ſanguine & inde a ſegregante, & provida natura coacervati muci, & ex hoc ſubnaſcentium tandem duriorum concretionum pabulum; ita e contrario in Scorbuto & omnibus aliis morbis reſolutivis & putrefactivis defectus acidi compagem & craſin genuinam ſanguinis laxat, principia componentia disgre-

gat, & ſpirituoſum vel ſal volatile exhalare facit, quo facto neceſſum eſt, omnes humores reliquos labefactari, productionem Spirituum impediri, & omnia illa, quæ hoc malum Scorbuticum concomitantur, ſymptomata, præſto eſſe. Deſtruitur vero & abſorbetur iſtud vinculum humorum acidum hic nimia ſalſugine, quæ ſe ipſam in hoc morbo manifeſtat, dum & ſaliva & ſanguis ultra modum fluidus, & ſapore ſalſuginem prodens, neminem de hoc dubitare faciat, & vel ipſi liquorum & fluidorum in corpore animato alterandorum hoſtes acerrimi, motuumque animæ autocraticorum admiratores fateri hic cogantur lympham, quam fingunt nutritiam, nimia ſalſugine corruptam & corpori debite nutriendo ineptam eſſe. Unde vero hæc ſalſugo, quam anima omni ſua ſolertia & autocratia ut hoſtem ſuæ officinæ infeſtum, ſegregare & expellere nequit, dirigat etiam & patiatur dirigi motus ſuos, prout Medico ſuccurrenti libuerit, originem trahat, ulterius indagandum eſt.

X.

Novimus & diximus jam ſcorbutum morbum Regionum eſſe præprimis verſus Septentrionem ſitarum, inque iis adhuc præprimis accolarum maris & rei nauticæ deditorum; hæ circumſtantiæ quoſdam induxerunt, ut crederent, terræ exhalationes & ſalſos e mari elevatas atomos, id eſt: aërem ipſum, præcipuum huic

huic malo ſuppeditare pabulum. Sed falli eos vel ex eo conſtat, quod in locis auſtralibus & vel ſub ipſo circulo æquinoctiali, ubi mare maxima abundat ſalſugine, in ipſis etiam littoribus pateat, Scorbutum rarum eſſe hoſpitem & non niſi a peregrinis allatum; ſicuti & falſiſſima eſt eorum opinio, particulas ſalis marini cum aqueis exhalationibus ſimul in auras elevari, aqua enim pluvia ſub linea æque dulcis deprehenditur, ſicut & in locis ſeptentrionalium maritimis ac in mediterraneis invenitur, ſi non dulcior; ac in mari exhalationes omnino eſſe ſalubriores dulciores & leviores ac in terra eſſe poſſunt, ipſa ratio & experientia evincit. Superficies enim aquæ plana & corpus ejus reſpectu terræ magis homogeneum, minime tam poroſum & tam diverſis ſuccis, quibus terra ſcatet, non imbutum, tam craſſos & inquinatos vapores in atmoſpheram mittere nequit ac e terræ poris admodum patulis aſcendunt, hinc & phthiſici, aſthmatici, & omnes, qui non adeo expeditis gaudent reſpirationis organis, in navigationibus illico melius habent, ob auram magis tenuem & puriorem. Et ipſi globi ex bombardis ignivomis per aërem in ſuperficie aquæ trajecti, tantam lineam viſus rectam non conficiunt, ſed citius, ac in plano terreſtri fit, centrum petunt vel labuntur, cujus experimenti bombardarii plebeji non ſolum, ſed & Matheſeos non imperiti, cauſam genuinam ignorantes, ajunt: aquas attrahere glo-

globos ac tam longe, ut in terra ſit, eos ferri, impedire, cum nil aliud cauſæ ſubſit, quam quod globus vi emiſſus per medium denſius in terra, in medio termini a quo & ad quem, majorem & altiorem omnino deſcribat arcum parabolicum, ob majorem atmoſphæræ a centro ad circumferentiam latæ reſiſtentiam, quæ in medio tenuiore & leviore tanta eſſe non poteſt, quo unice evenit, ut per ſuperficiem aquæ emiſſus globus tantam deſcribere lineam parabolicam minime poſſit, ac citius, quam in terra ſit, fundum & centrum terræ petat.

XI.

Cum ergo atmoſphæra & ipſa regio, terræque effluvia nihil producendo Scorbuto conferant, in cibo & potu ſeu nutrimento cauſa hujus mali potiſſimum quærenda veniet, nec difficili indagatione indigebit: cum enim terræ boreales gratis palato fructibus & alimentis ex regno vegetabili petitis deſtituantur, carnibus vero & re pecuaria abundent, ut & in mari & fluminibus ingenti variorum piſcium proventu, totum fere alimentum earum incolis cedit ex hoc promptuario, cibus hic putredini obnoxius ſale conditur, & non niſi ſalſus nautis uſui eſſe poteſt; potus communiter cereviſia craſſa eſt, quam ſpiritibus ardentibus ex frumento aque incolis ipſis paratis, vel ſpiritu vini ex Gallia navibus advecto corrigere & dirigere ſe poſſe, credunt, vel etiam pipe-

pipere & aliis aromatibus, quæ ex Oriente apportantur, & nullibi terrarum, quam in Septentrione tanta copia ad condiendos cibos adhibentur. Ex hac diæta Scorbutus ultro propullulat: concurrunt enim hic omnia, quæ acidum & fermentum ventriculi deſtruere poſſunt, maſſam ſanguineam corrumpere, vinculo ſuorum principiorum, acido nempe, privare; ſalſedine nimia & fixa quidem lympham ejus opplere, volatilem vero jam ſui factam juris &, acido ceſſante, non ut natura exigit, amplius implicitam, aucto per ſpiritus ardentes & aromata calore in auras expellere, & ita totam machinam pretioſa ſua ſupellectile Spiritibus nempe privare. En! tibi in compendio originem Scorbuti & omnium Symptomatum, quæ eum concomitantur laſſitudinis nempe & dejectionis virium, dolorum in omnibus omnino per vices membris erodentium, hæmorrhagiarum, ob humorum nimiam fluiditatem modo hic modo illic erumpentium, ſenſuum externorum, præprimis viſus hebetudinem, halitum ex putredine humorum fœtidum, ſcabiem, puſtulas & ulcera cæoëthica, pilorum ipſorum tandem profluvium & totius corporis ſtatum cadaveroſum.

XII.

Ex indicantibus his cauſis & ex genio ipſius morbi penitus cognito, jam ultro patet mali hujus curatio & ſanitatis priſtinæ reſtitutio.

Altas quidem id malum agit radices, & nullus alius datur morbus, qui ita omnes humores & totam per conſequens machinam, quæ ex humoribus pendet & nutritur, tam intime pervadat & corrumpat, nec ullus tam facile per nativitatem propagatur & multiplicatur, cum impoſſibile fere ſit, ex matre hoc malo infecta non naſci infantem jamjam Scorbuticum, inde & in talibus locis præprimis inter homines plebejos malum iſtud tractu temporis adeo endemium factum eſt, ut fere ordinarium ſanitatis ſtatum, niſi admodum invaluerit, conſtituat, cum lautioris ſortis homines, qui diæta vinoſa cibis recentibus & eupeptis gaudent, ſe utcunque adhuc ab hoc malo tueantur, nam & ipſe aër & atmoſphæra in urbibus potiſſimum populoſis, putridis ex corporibus vivis exhalationibus corrumpitur potius, quam per ſe & ex loci genio aliquid ad producendum hoc malum confert, & hinc tempore præprimis æſtatis in his regionibus admodum ferventis, illi optime ſibi conſulunt, qui ruri auram benigniorem capere poſſunt.

XIII.

Cura tamen adeo difficilis non eſt & optime ſuccedit, etiam cum omnia deplorata jam apparent, dummodo medicamenta debita ſubminiſtrentur, & variata diæta ſuccreſcentia mali ſemina extirpentur, absque hoc enim tollitur quidem malum, ſed brevi reverſurum. In diæta

vitanda erunt, quæ hactenus huic malo producendo apta declaravimus, & ſubſtituenda his contraria, quo facto vel ſolo regimine diætetico tractu temporis morbus hic, etiamſi altas egerit radices, omnino ſuperari & exſcindi poteſt. Experiuntur id nautæ, qui ægritudine hac illico levantur, ſi in longinquis ſuis navigationibus littora vel inſulas attingere poſſunt, ubi oleribus & herbis recentibus, malis citriis & aurantiis, carnibus recentibus & earum juſculis, carne etiam teſtudinum recens coctâ, vel oſtreis recens comeſtis, & ſucco citri loco aceti, conditis humores ſuos depravatos alterare & aqua recente diluere poſſunt; valent hinc bene ad tempus, donec diæta in navi priſtina rurſus benignos naturæ humores abſorpſerit & infenſum hoſtem reduxerit.

XIV.

Ex fonte pharmaceutico quæ haurienda, vel etiam ex ineptis Medicorum hypotheſibus vitanda ſint, jam enarranda reſtant. Qui ſcorbutum ex acido abundante & hinc orto nimio coagulo deduxerunt, non poſſunt non ſuis medicamentis & methodo malum illud exaſperare & igni oleum affundere, exeſſe ergo hic jubentur, tanquam nociva omnia medicamenta acidum infringentia & præcipitantia, ſeu teſtaceorum pulveres ſint, ſeu ſalia, ſeu tincturæ alcalinæ ex antimonio & reliquis metallis ope nitri paratæ, omnia itidem ex regno vege-

getabili amara, ſive herbæ ſive reſinæ ſint & gummata, imo ipſæ herbæ antiſcorbuticæ ſale volatili ſcatentes & acres, niſi ſimul acida junxeris, veluti cochlearia, naſturtium, Eryſimum, Sinapi, raphani omnis generis &c. Quod experientia edocti Medici quidam duplicem finxere ſcorbutum, calidum nempe & frigidum, priori herbas acidulas dicarunt, poſteriori vero jam enarratas acres, nec tamen hoc ſelectu multum profecerunt, niſi forte variata diæta ſubſidiarias præſtiterit manus & rem confecerit. Qui motuum hic anomalias forte cum modernis in ordinem redigere, molimina naturæ ſpaſtica ſibi fingere in dolorum ſenſu & evacuantibus venæ ſectionibus & anodynis, purgantibus & ſudoriferis ſuarum rerum ſatagere præſumunt, plane deſtructores & homicidas agunt, ſicut & illi fruſtra & abſurdi ſunt, qui ex imperato motu corporis hic multum ſubſidii ægrotis promittunt; laſſitudo enim & dejectio virium hunc morbum concomitans augetur motu & ſudore, non noxia hic, ſed optima eliminantur, lympha nimirum tenuis & paucum, quod reſtat, ſpirituum volatilium, quibus ſublatis, malum indies ſua capere incrementa neceſſum eſt.

XV.

Ex herbis recentibus, acidæ hic volatilibus & acribus ſemper jungendæ ſunt, & ſuccus earum expreſſus, omnibus aliis præparatis anteponen-

ponendus, ſi aliquid ſubſidii ſolidi ex regno vegetabili tibi promittere velis. In defectu herbarum recentium, fructus, cum aciditate matureſcunt, in ſubſidium vocandi, & præprimis eorum ſuccus acidus, veluti malorum citriorum, aurantiorum, tamarindorum &c. Quibus per vices loco herbarum acrium & volatili ſale abundantium, ipſum ſal volatile ex regno animali per chymiam paratum & ſpiritus ita dicti urinoſi vino Rhenano vel alio ſoluti & diluti jungi vel interponi poſſunt. Omnium vero medicamentorum caput & compendium in hoc morbo extirpando eſt nunquam ſatis laudatum acidum vitrioli, cujus unica drachma plus in curando Scorbuto proficies, quam multis aliorum ex regno vegetabili petitorum acidorum libris; huic, quod ubique locorum ſemper in promptu habes, ſi debite ſalia volatilia & talium ſpiritus, qui itidem in omnibus pharmacopoliis proſtant venalia, per vices interponere & jungere noveris, & ægros tuos ſcorbuticos, ſimul conveniente diæta inſtruxeris, id eſt, carnibus recentibus & eorum juſculis, oleribus ex horto petitis, & ſi rei domeſticæ patitur ratio vino bono Rhenano vel Moſellano eorum alimento proſpexeris, etiam deploratiſſimos hujus morbi ſtatus & caſus brevi temporis tractu ſuperabis. In defectu tamen vini aqua pura, & infuſum ex herba Thée, vel aliis etiam noſtræ terræ convenientibus herbis cum lacte hauſtum; idem facile præſtabit. Quæ loca

acidulis gaudent, ſcorbuticis potum ſubminiſtrant nunquam non convenientem & proficuum, & ſuccedaneæ acidulæ etiam arte faciles paratu ſunt, ſi aliquas guttas acidi vitrioli libræ fontanæ & limpidæ probe immiſceas.

Vale Lector! Et his ſincero animi affectu & propalandarum tantum veritatum utilium cupido communicatis ſub divina benedictione feliciter fruere, nobisque ſi placet, fave, aut etiam, ſi forte non ad tuum palatum ſcribere datum fuit, noſtræ imbecillitati, vel qui omnia præjudicia & auctoritates reſpuit, candori ignoſce. Ut vero corrugatam forte frontem & vultum tetricum rurſus explicare & ſerenare, antequam hinc abeas, queas; en tibi, epimetri loco, adhuc experimentum & hiſtoriam valde notabilem! quæ ſane meretur, ut omnes noſtri ævi Philoſophi æque ac Medici aures ſuas erigant, viſum acuant, & ſymbolas ſuas, ad indagandas hujus Phœnomeni rationes, in commune conferant, ac receptas hactenus hypotheſes vel corrigant, vel abjiciant.

Non occultus amplius, ſed maniſeſtiſſimus in & ex aura, ſive atmoſphæra vitæ cibus,

SEu Experimentum Medico-diæteticum ſingulare, quo viginti dierum vel trium hebdomatarum ſpatio homo macilentus, cætera tamen ſanus, & expeditis præprimis reſpirationis

tionis organis gaudens, in tantum ſui corporis mole augetur, ut pro menſura ſtaturæ & dimenſione Sceleti 60. 70. 80. imo quod 100. librarum incrementum capiat, toto hoc temporis tractu non niſi 7. libras cibi ac potus, ſimul computatorum, aſſumens. Communicavit hæc nobiſcum *Dnus Dippelius*, ſimul permittens, imo volens, ut ferente occaſione publici juris faceremus, ne forte hoc experimentum multum & utilitatis & jucundæ curioſitatis in receſſu habens, denuo oblivioni traderetur, ſed ulterius indagatum & experientia comprobatum, Medicos æque ac Philoſophos excitaret in rationes hujus tam rari phænomeni inquirere.

Anno M DCC VI. elapſo, antequam Dn. *Dippelius* ex Germania in Bataviam ſub autumnum anni ſequentis concederet, Amſtelodami ſingulari & nunquam hic audito fato defunctus erat quidam Medicus, nomine *Bronck*, ex Pharmacopæo in Doctorem Medicinæ promotus, is tam ſuis in arte experimentis, quam ipſo mortis genere (de quo poſtea) ſatis celebris, ſe venditabat Auctorem & inventorem ſupra indicati medicamenti & experimenti, quod nemo fere credebat, cum a priore in rationes hujus præparationis & exſpectati inde talis effectus, perveniri poſſe, difficilius ſit intellectu & creditu, quam rationes dare effectuum inexpectatorum, qui ex medicamento & experimento ſine dubio per caſum aliquem

E 2 for-

fortuitum & neceſſitatis leges ſuborto in mundum prodierunt. En! tibi vero totum arcanum, in quo detegendo non adeo tenax erat Medicus, & quod Chriſtianus Democritus a quodam mercatore huic Doctori familiari, & qui ipſemet in ſuo corpore, præter alios complures, id medicamen optimo cum effectu expertus erat, eadem liberalitate accepit, qua mihi communicavit & nunc toti orbi diſpaleſcere facimus.

Capiebat dictus ex pharmacopœo Doctor Medicinæ *quatuor*, uti vocant ex veterum placitis & formulis, *ſemina majora calida, quatuor etiam calida minora*, ſat nota ubivis nomina, & quidem partes anaticas ſingulorum ℥jj. His addebat herbarum Siccarum, Meliſſæ, Salviæ, rorismarini & lavendulæ aa tantundem, id eſt ℥jj. His omnibus prius contuſis & commiſtis affundebat vjjj. libras Spiritus vini rectificati, ac in Balneo deſtillabat, quicquid ſpirituoſi aſcendere poterat, id quod transſcenderat, denuo de novis ſpeciebus calidis deſtilando excipiebat. Emergebat hinc ſine dubio ſpiritus vini oleo volatili harum ſpecierum calidarum ſatis gravidus & ignis igne auctus, quem propterea hic Medicus, ut Inventores vel quaſi novorum arcanorum aſſolent, novo mactabat nomine & ſuum *Sulphur* vocabat. Hujus ſui ſulphuris partem unam jungebat partibus duabus ſpiritus vini gallicani ordinarii, id eſt, non rectificati, eaque mixtura con-

conſtituebat potum ordinarium illius, qui pinguefieri cupiebat, ſat puto, adhuc igneum, & non tam ad nutriendum, quam conſumendum aptum. Hujus tamen potus indies ſeu per ſingulum Νυχθήμερον ultra duas uncias capere non licebat: huic porro potui jam ſatis ſicco jungebantur panis triticei bis cocti tres unciæ, & ſi appetitui etiam indulgere libitum erat, pinguefaciendus poterat dimidium hujus panis bis cocti cum tanto pondere carnis recentis aſſatæ commutare. Primo & etiam ſecundo, non tamen adeo intenſe, die ſaginandum ſubinde urgebat ſitis & faucium ſiccitas, quæ tamen hauſto dimidio cochleari ſui potus ad tempus ceſſabat. Tertio demum & ſequentibus diebus, non tantum ſitis, ſed etiam fames penitus ceſſabant, & os ſemper ſaliva tenui abundabat, potus tamen & cibi præſcripti portio quotidie ingerenda erat.

Primo octiduo inexpectatus & minime intentus ſe ſiſtit effectus: ſaginandus nempe exuit quaſi & amittit paucum, quem antea habuit, carnis & muſculorum decorem & macilento fit macilentior, ſine tamen ulla ægritudine & dejectione virium, ſed potius cum harum augmento, & inde concepta ſpe, ſibi hac tabe minimum moriendum fore. Reliquis vero usque fere ad trigeſimum diebus, licet jam die vigeſimo primo, diæta ordinaria hujus inſolitæ vices rurſus expleverit, tanta indies corporis ſentiuntur incrementa, ut ſi ad imita-

tionem *Sanctorii* te per trium ſeptimanarum ſpatium Reipublicæ penſilis civem conſtitueris, & in ſtatera indies ingeſta & egeſta, tuique ipſius corporis acquiſitum augmentum, quod pro magnitudine ſtaturæ 3. 4. 5. vel 6. etiam libras pendens quotidie deprehendes calculo ſubducto exploraveris, mirandam invenies tuarum proportionum mathematicarum alogiam, cum vel unius urinæ excrementum ponderatum jam omnia per os ingeſta longe ſuperet, & tranſpiratio inſenſibilis hic omnino nil alimenti ſubduxerit, ſed potius inſpiratio inſenſibiliter tantum alimenti indies advexerit, quantum alias ex optimis cibis in ſanitatis optimo ſtatu ingeſtis & digeſtis, vel menſe integro vix emergit. Qui ita hoc ſtadium pinguefactionis emenſi ſunt, poſtmodum optime ſe habent in eodem ſtatu carnoſitatis, licet vel partem ſaltem dimidiam antea conſuetorum ciborum & potus ingerant, perſeverant, famem & ſitim admodum modicam ſentiunt, viribus corporis auctis ad omnes labores ſubeundos gaudent, a frigore æque ac calore nimio aëris minime afficiuntur ob valde conſtrictos cutis poros, & in ſolo hoc aliquid inſoliti experiuntur, quod potulenta inebriantia citius ac ante, caput eorum feriant & crapulam inducant.

Hactenus omnia bene & ex voto: ſolus tamen Medicus, hic illud, *ne quid nimis*, negligens & experimentis ſuis jam ſatis probatis nimium

mium fidens, vel confidentius potius illorum modulum tranſiliens, ſuæ audaciæ pœnam luit, at eo ipſo experimenta in aliis intra modulum facta ſtabilivit & extantiora reddidit. Erat is ipſemet admodum macilentus & collapſa facie pallida adſpectui ingratus, cœtera tamen ſatis valens & alacris. Qui per eum in carnoſum & floridum corporis ſtatum promoti erant, videbant ſuum Medicum, quod ſibi ipſi ſua ope deeſſet, & partim etiam ſuſpicabantur, ſubeſſe forte adhuc aliquid mali impoſterum ſibi timendum, quod cautus ex experientia Medicus non niſi invitus deguſtare vellet. Uno ergo ore provocant, quaſi ſuum Medicum, ut iisdem bonis & fortuna ſecum gaudere non amplius detrectare velit, & ſibi etiam in eo eſſe Medicus, in quo aliorum votis tam feliciter reſpondit. Harum ſubinde repetitarum exprobrationum impatiens ſe ipſum tandem curæ accingit Medicus, & elapſo aliis præſcripto tempore adeo pinguis erat, ut omnes reliquos ſuo accremento ſuperaret, ſibi tamen propoſuerat, unam adhuc in hauriendo potu & cibo medicamentoſo tribus elapſis addere Septimanam, & in ſe ipſo experiri, quousque hæc inedia pinguefaciens produci & ſine ſanitatis periculo perferri queat; quod propoſitum ei omnes reliqui impenſe diſſuadebant, cum viderent jamjam illum, ſe omnes infarctu venarum & totius corporis longe ſuperare: aſt ſurdo narrabatur fabula, ajebat, ſe corpus ſuum eo

provehere velle, ut non tantum omnes aëris injurias non amplius ſentiat, ſed etiam per longum temporis tractum nullo cibo vel potu, ceſſante etiam medicamento ipſo, amplius indigeat.

Sed eventu triſti ſpes concepta Medicum eludebat: nam cum elapſo in medicina capienda menſe integro, ab omni tamen alimonia ceſſaret, nec ulla etiam ſiti vel fame amplius urgeretur, non ceſſabat tamen corporis conſultum hactenus incrementum, ſed indies potius augebatur. Angebatur Medicus noſter primo reſpirandi difficultate, quam crebris venæ ſectionibus tollere, ſed fruſtra allaborabat: conjiciebat ſe in equum, fortiter equitando & curribus etiam per plateas celeriter actis corpus ſuum concutiendo, forte aliquid levaminis in vanum tamen exſpectans. Dicebat ergo amicis, qui eventus ſpectandi cupidi nunquam fere eum deſerebant, mihi certo certius moriendum eſt: nimia mea curioſitas explorandi meas & medicamenti vires me peſſundedit. His ita & quidem erecta & hilari fronte dictis, animam ſuam, ut in hoc ſtatu moris eſt, tandem commendabat Deo, & ſe ſuper lectum projiciens elapſis paucis horis non tam exſpirabat, quam attrahere & inſpirare aërem ceſſabat; poſt mortem per integrum fere octiduum, antequam terræ mandaretur, nil omnino alteratus & collapſus facie adhuc rubicunda & florente conſpicuus, ut omnes adſtantes hæſitarent, an ſepulturæ

ſit

ſit mandandus, an vero ulterius reditura forte vita præſtolanda ſit. Vicit tamen tandem eorum opinio, qui ex ceſſante tamdiu reſpiratione & palbabili per totum corpus rigore & frigore re vera mortuum ex abuſu ſui medicaminis Medicum declarabant, & avidi, ut ipſe defunctus, dum adhuc viveret, non tantum permiſerat, ſed etiam juſſerat, ad anatomen cadaveris deproperabant. Inveniebantur hic omnia viſcera, vaſa & humores ſana & integra, ſola nimia pinguedine omnia alias huic abundanti pabulo dicata, vaſorum, muſculorum & fibrarum horum interſtitia adeo diſtenta & repleta erant, ut non poſſent non humorum circulum impedire, vaſa nimium coarctare & cum muſculis abdominis pulmones ipſos in Thorace, in quo & cor, imo ipſum diaphragma & Mediaſtinum pinguedine tecta fere latebat, ab officio ſuſpendere.

Mortuus erat hinc noſter Medicus morbo, ſi ita vocare licet, nimium vitæ & ſanitatis conſervandæ pabulum: Anglis alias ſatis familiari, quem illi ſua lingua *Surffet*, id eſt, nimiam pinguedinem nominant, & qui nulli, niſi per omnia viſcera ſano contingit. Qui vero nimia voracitate & abuſu ciborum lautorum & in parva mole multum nutrimenti continentium, ſe ipſum tandem ſtrangulat & ſuffocat, & licet indies tam funeſta voracitatis producta videat, adeo tamen perverſa conſuetudine gulæ libidinoſæ detinetur & vin-

 citur,

citur, ut herbis quaſi Sardoniis paſtus & ſatur, ridendo moriatur.

Evictam, ut liquet, hac hiſtoria theſin noſtræ diſſertationis, ſiſtimus, quod nempe totum accretionis & nutritionis negotium, quo ad cauſam materialem, dependeat a ſpiritibus ita dictis, ſive materia adeo ſublimata & a feculentia ſeparata, ut ipſum viſum noſtrum, niſi in corpore animali lymphæ ſimul tenui immixta per nervos deveheretur, fugeret. Et ſi rem penitus ſpectemus, Anima ſeu principium vitale, per impoſſibile aliam hic materiam adhibere poteſt, niſi talem, quæ omnes jam factas partes intime penetrare queat. Conſtat enim, augmentum noſtri corporis non fieri per appoſitionem novæ materiæ in ſuperficiebus jam factarum partium, ſed per omnem partis jam factæ dimenſionem & quidem ordiente anima telam ſuam a centro ad circumferentiam.

Errant ergo & crude nimis philoſophantur, ſi non delirant, qui docent, partes ſolidas corporis vivi ex mage terreſtribus alimenti partibus augeri & nutriri, quod delirium Ariſtotelis & modernorum quorundam jam ſuo tempore Arabs *Avicenna* tam ratiociniis, quam experimentis Chymicis exploſit & docuit, plus materiæ ſubtilis & ſpirituoſæ in oſſibus & carnibus animalium coarctatæ ex iis deſtillando rurſus elici poſſe, quam ſub eodem pondere ex omnibus reliquis partibus tam contineN-

nentibus, quam contentis, quod & noſtro tempore inſtrumentum Papinianum, quo tota ſubſtantia oſſium in pultem admodum nutrientem convertitur, ſatis evincit, imo etiam quotidianus gelatinarum ex C. C. coquendo elicitarum uſus quibus viribus exhauſtos & ipſi hodierni ſpirituum animalium deſtructores, nutrire & refocillare conſultum judicant, ut & ſaturatis carnium juſculis, licet in Theoria ſua admodum inſipida judicent, has gelatinas, qua tales, conjugi ſuæ, quam fingunt, lymphæ nutritiæ gelatinoſæ & ita augere vitæ pabulum, cum potius conficiendis ſpiritibus animalibus, ſeu liquido nerveo aptam ſuppeditent materiam, ex quibus ipſis ſpiritibus coagmentata oſſa fuerunt & antea augmentum partium ſuarum homogenearum & ſolidiſſimarum nacta ſunt.

Sed cum non tam erroneas hypotheſes convellere, quam bono publico ſtudere in animo reſideat, optamus, ut experimentum jam cum publico communicatum, variis in locis ulterius excolatur, & variata etiam aliquatenus methodo, ſub certas tandem regulas revocetur. Nam cum primus ut ſe haberi volebat, Auctor nimium cito experimentorum ulteriorum filum rumpere, iniquo fato coactus eſſet, reliquis vero Medicis Amſtelodamenſibus arcanum hoc vel innotuiſſet vel nimis periculoſum viſum fuiſſet, ut in uſum traherent, cum ipſi Auctori tam male ceſſerit: Demo-

critus vero, uti notum, non tam ex Medicina & praxi clinica, quam & altioribus in Theologia occupationibus in ſuo Semi Secli circulo fere dependens, Medicinam, Phyſicam & Chymiam non niſi in tranſitu tractans, & ita, forte novis in hac re experimentis tempus & operam impendere neutiquam ſui fuiſſe negotii duxerit, neque mihi, in hoc homunciones farciendi negotio aut in me ipſo aut in proximo expediendo Bronckii cum ipſo pallore fatali quaſi ſuffuſa, ſi non omnino defuncta veſtigia inſiſtere & perſequi, hactenus proclive admodum aut dignum viſum fuerit, cum ubique viliſſima ars ſaginandi homines ſatis bene vigeat, & indies incrementa capiat, totum hoc indagatu digniſſimum negotium in ſuis initiis adhuc hæret, & ulteriores deſiderat naturæ perveſtigandæ ſtudioſos, qui hic experimenta & ſymbolas ſuas conferant & exploratis variarum Perſonarum, locorum & caſuum Phænomenis totam rem extra periculum ſiſtant, & in praxi expeditam magis reddant. Utilitatem enim inſignem & toti terrarum orbi proficuam inde reſultare poſſe in variis neceſſitatis caſibus & anguſtiis, nemini non patet: ingruente nimirum annonæ caritate, in itineribus per loca deſerta, in longis navigationibus & ſimilibus, ubi deficiente victu & potu ordinario paucis omnino ſumptibus cibus & potus hic magneticus comparari, nec pondere moleſtus deportari poteſt, quo me-

mediante ex aura nemini non patula ſufficiens, imo abundans vitæ cibus attrahi & in ſubſtantiam corporis vivi converti poteſt.

Obſtetrices in hoc negotio manus ante omnes porrigere poſſunt celeberrimi Auctores commercii literarii Norimbergici in incrementum rei Medicæ & Phyſicæ inſtituti, qui eruditione æque liberi a præjudiciis ſectariis animi probitate ſeſe jamdum toti Europæ conſpicuos & acceptos reddiderunt. Hi, hac occaſione, qua par eſt obſervantia, rogantur, ut non tantum iſtud experimentum ulterius indagandum & excolendum ſuis chartis inſerant, ſed & exploraturos ſequentium adhuc momentorum commonefaciant

1. An non in decurſu dierum, quo corpus tam inſignia incrementa capit, intermitti vel ſiſti queat medicaminis uſus, & exſpectari, ſeu experimentum capi, quouſque ſine omni potu & cibo incrementum tale perduret, præprimis nulla amplius ſtimulante ſiti & fame.

2. An in locis non adeo populoſis, ruralibus & ſolitariis tam proſpere ſuccedat experimentum, quam in urbibus frequentibus & populoſis, in quarum atmoſphæra ſuſpicio eſſe poteſt, plus latere nutrimenti ex corporibus vivis per transſpirationem emiſſi, quam in deſertis & ruralibus.

3. An non etiam pellendis, excepta phthiſi pulmonaria, morbis chronicis & pervicacibus id genus medicaminis proſit, quod vix

non

non poteſt non ſperari: nam, cum prima ſeptimana omnes fere humores, qui adſunt, depaſcat, ſuccedentibus vero diebus novis omnino ex aura petitis vaſa impleat & ſimul tonum viſcerum & vaſorum continentium admodum corroboret, ſine dubio & in profligandis morbis chronicis ſuam exſeret efficaciam.

4. Ut tentamen etiam faciant in ætate puerili & adoleſcentiæ, in qua ſimul oſſa & omnes reliquæ corporis partes, per omnes ſuas dimenſiones adhuc ſua capiunt incrementa, & explorent, quouſque & harum durarum & continentium partium incrementum provehi poſſit; ſine dubio in hac ætate tam præceps ſuffocatio ex nimia collecta pinguedine metuenda non veniet, & forte ita artificio noſtro orbis rurſus implebitur gigantibus. Hem! quam læta orbis beatificandi auguria?

TANTUM!

COROLLARIA.

I.

Ad bene conſtitutam machinæ animalis diſpoſitionem ducimus neceſſarium τȣ Alkali *&* Acidi *temperamentum, quod utriuſque negat exceſſum ſive defectum.*

II.

II.

Alkali *pronunciamus naturæ balſamum, bilem;* Acidum *vero pancreaticum ſuccum appellamus.*

III.

Horum in pondere, modo & qualitate ſibi bene coordinatorum coalitionem adæquatam, ſanitatem corporis noſtri organici ſuſtinere, edicimus.

IV.

Pro exemplo ponamus febres ſine diſcrimine intermittentes, in quibus acidum & alkali *una regnare cenſemus, illud ſcilicet præcedere, unde frigus; hoc utpote naturæ balſamum oleoſum inſequens incendium quaſi, ſive ardorem cauſare.*

V.

De ratione & cauſa horum vi & copioſe erumpentium ſuccorum vitalium inferius ventriculi orificium a putridis atque corrodentibus humoribus affectum & tumidum teſtatur, quo mediante illorum exitus (qui utplurimum unus) adeo contrabitur, ut uterque unus poſt alterum ſuccus ob vaſorum impletionem non niſi cum violentia prorumpat & impetuoſe in duodenum effluere poſſit.

VI.

VI.

Fit illud temporibus ſtatutis, aliquando horis, pro ratione temperamenti animalis & inde dependentis digeſtionis, ut & complementi vaſorum ſive ductus.

VII.

Equidem præter tumorem febres in homine nihil nocui inveniunt, ſed diu durantes, ex copioſa confuſione acidi & alkali *totius officinæ animalis ordinem corrumpunt, & inſuper uno aut altero horum ſuccorum ſuppreſſo, oritur cachexia, hectica, lienteria, hydrops &c.*

VIII.

Omnes morbi tartarei, quos coagulativos vocamus, nobis ex exuberante ſive deperdito acido *oriuntur; Morbi vero acuti, quos reſolutivos dicimus, ab* alkali *prædominante.*

IX.

Statuimus etiam, morbos, qui tam a rarefacientibus, quam obſtruentibus cauſis inſimul derivari queunt, quod ex temperamento & conditione patientis non difficulter noteſcit.

TOPIA-

TOPIARIUM HERMETICO-CHEMICUM

RECLUSUM,

QUOIN

DRACONE PERVIGILI SOMNO ALTIORE SURREPTO

TRIA ABSQUE HERCULE SUBLUNARIA REGNA

ANIMALE, VEGETABILE, MINERALE,

ANIMOSUM QUEMLIBET AGGREDI ANIMOSE, LICET, SIQUE NON DUCAT LABORIS

HESPERIDUM,

ALCINOI TAMEN MALA, TANTALIQUE NOVAM ET RARAM CUILIBET SECRETIORIS SOPHIÆ ALUMNO DEMETENDAM CERNET SEGETEM

EXPENSAM

à

JOH. HUMMELIO,

HEIDELBERGA PALATINO, THEOLOGO, MEDICO, CHEMICO-PHYSICO.

AUCTOR

LECTORI BENEVOLO, CURIOSO ATQUE PIO SALUTEM PRECATUR INGENUAM.

NOva cuncta Rara, dum pernoteſcunt, pedetentim ſeneſcunt, tandem viléſcunt: expoſita ſæpiſſime venalia conſpiciuntur & Procerum & Plebis ſtupori, utplurimum quæſtus lucrive objecta; Author, Inventor, aut Novi Rari Venditor, alteruter, quis quis etiam fuerit, ſæpe ad utrumque imaginatur atque ſuperbit, aut faſtu ambitioſo honorum atque gloriæ, laudum nec non Excellentiæ æſtu, aut Euclionis ſordibus inquinatus & Midæ auri ſacra fame infecto genio vexatus incedit, decantat & ſuas merces offert venum, & quos longiores admirationis percipit præſtrictis fixisque oculis arrigere aures, hos ingenii illuſtris & Sapientiæ

Cuncta non cunctis, quæ ſub cælo, venalia.

ſummæ cuncta & ſua Rara prolicientis Filios largos & juſtos vanorum hujus ævi bonorum contemtores deprædicat.

Heus! neque ipſus ego fabulas enarraturus, aut communia, aut antiqua, aut gravitati debitæ oppoſita exagitaturus, ſed & hercle Novis Noviora & Rariora Raris gratis omnino venum expoſiturus, cuique & omnibus, quiqui etiam forte ſint exquiſitiſſimis hujus orbis ſcientiis imbuti & ſatiati, ad inediam acclamaturus cum aſſurrexero? an quid portenti, aut tibi miraculo videbitur, ſi & ipſus ego hujus aut alterius vel etiam Mercatoris utriusque qualitate togatus arguar? quo ceu fato conte[illegible]us maxime & mihi ipſi effatus ſententiam ſubſiſto, quin & carminantibus ſociis impugnatus neutiquam pudore ſuffundar; magis & præpoſtere, ſi quis ſe ſchedulis intelligentiæ (quo cognomine Pruſſia rara novaque ſua mundo venalia offert) vel Iracundiæ, vel Vindictæ, vel Invidiæ vel harum Furiarum Filiæ cujusdam gratia conſecratum & ignominioſæ plebis univerſæ proſtitutioni immolatum conſpiceret; Equidem & hoc animum generoſum

roſum afficere? nemo facile, tentanti vero ipſi ob echo aut reſonantem ex rupe adverſa & offenſa ſonum ſæpe jacturam imminere, magis faciliusque credat; Etenim illis intelligentiæ literulis vel in boni publici cauſam & emolumentum, vel in quem finem deſignata, communia, non autem paria hiſce, quæ Nova utique & Rara, nec non *inaugurali noſtræ* & de novo, ut jam diu ſum rogatus, Typographo committendæ *Diſſertationi* adjici digna cenſeo; Novi, inferes, ſub ſole nihil, niſi quod res a primordio exiſtens temporis tractu & obſtetricia ope, alia atque alia hinc inde ſub forma ſive figura Soli ſcandat Theatrum, Scenarumque incolis ſpectatoribus utplurimis nefandum, mirum & quod natura latet, Rarum & Novum audiat! nec hoc ſuſpenſum duco.

Interim non indignare, Benevole Lector! ſi forſitan foro Medicinæ canonico ſive ſectario vix aut ne vix quidem mea hæcce, quæ proferam, mercabilia judicabuntur, non enim Recepta, neque Medicinam quandam morbo cuidam ſpecificam novam, minus multo Alchymici vel magis Lapidis Hermetici univerſalem deſcribendi ſtolida eſt intentio; Ecquid! an ego faciam

Adeptu-rientium ſtatus & æquitas.

 ciam

ciam perdamque verba in gratiam aut emolumentum illorum, qui diu noctuque anxie ſomniant de Alchymiæ centro concentratiſſimo & arcano arcaniſſimo admiratione ipſis maxima non obſtante ignorantia adorando, inexplicabili, inenarrabili, vetuſtisſimo, admodum venerabili, ab Ægyptiorum Magis ad noſtra usque tempora devoluto, Germaniæque ut & Weſtphaliæ noſtræ fines miriſſimas per ambages translato, Myſteriorum cuivis laboranti occluſo Myſterio Naturæ cunctas & ineffabiles terrarum opes atque divitias, ſanitatem ingenuam vitamquelongam ſerio ſuis quos e complexu tenet, adnuente? neutiquam! ſed & quis quæſo! heic fame chryſopæiæ hiante vexatus, Tantaleaque aridus ſiti opulentiſſimas, vinum generoſiſſimum, Nectar ambroſium, ut & Ambroſiam ipſam, cœterasque exquiſitiſſimas omnis generis cupediarum exhibentes epulas renuet? Sed heus! vulgari nimium chemico confiſus vento, vela contraham, ne injurius evadam myriadibus & quidem maximam partem chemiſtis adepturientibus auri torrida fame & inextinguibili opulentiarum ævi hujus ſiti miſere jam jam partim defunctis, partim

tim agonizantibus letho, quorum plurimorum turpiſſimo ſordidiſſimoque fato univerſum Chemicolarum orbem ſapere omnino competeret, ſi modo non quilibet in ſpecie ſibi Argo oculatior viſus confiſusque magnum ita dictum plurimis autem fictum Philoſophorum adipiſcendi lapidem cupidine irretitus periculum facere, jure jurando quaſi ſecum decreviſſet; quod hercle inter morbos omnem medelam recuſantes cenſendum delirium febri lentæ & animæ & corpori & crumenæ tabetudinem atque exitium inferenti morem gerit; morbus ob ægrotantium proterviam irremediabilis; quaſi vero à ſeculis hucusque omnes fato defuncti Adepturientes poſteris per teſtamentum ſemper ipſis authenticum, ut nempe ad obitum quisque ſuum usque agerent Anteceſſoribus conformiter, ſub pœna rudiori amandaſſent; cujus tenor incognitus haud dubio reſonat ſequens: ut omnes & ſinguli, quotquot adepturientes nati, animas prius ſuas edant atque radicitus ſolvantur ipſi, antequam illum, quem anxie ſitirent, adipiſcerentur lapidem; ne ullus ipſorum ſuperſtes commiſſi in lapidem Philoſophorum criminis, nempe arcana utcunque in-

dignis effutiiſſe, reus exiſteret; quæ lex inviolata hucusque ſervata argumentum notabile, quaſi vero ad Heliæ Artiſtæ adventum usque ita futurum? adeoque omnis huic morbo medendi medicina vana & nulla præter eundem illum, quem diu noctuque ipſi ardentiſſime quæſitant, lapidem medicinam univerſalem, adinſuper & illos & hos illud Zaffii torquet.

Chymicus arte ſua claudit medicamen in uno
Centro, a quo morbum tota caterva fugit,
Quid juvat innumeras Medicorum audire catervas,
Unica cum morbis ſit medicina ſatis.
Hanc ubi decumbens corpus perſenſerit intus,
Viribus aſſumtis fit redivivus homo.

Cornu copia medicum. Ergo hoc potiſſimo me latente, a deſcribendis vilioris pretii medicamentis calamum injuria nulla abſtraham, & ad quid? quæſo, cum medicis innumera & recepta & medicamina & curas egregias exhibentibus ſcriptis mox ad obfuſcationem usque totus

totus orbis & pleraque vix ſcateat domus atque taberna, quibus cunctis & ſingulis neque morbis homuncionum parum atrocibus magis conſultum videtur, quod non, ut olim & priſcis homines variis utique adhuc & incurabilibus exclamatis, utplurimum quoque flocci aliquando a Doctorum Choro æſtumatis nævis indies exſtinguantur, contra quem & ipſum Medicorum morbum & infirmitatem neque librorum & diſſertationum medicarum acervus, neque tota Doctorum, ſi etiam ægrotantium & patientium ſuorum vices ſuſciperet cohors, panaceam aut medelam, aut etiam mediocres utcunque ſuppetias ferre poterit, quanquam ſi & conſilii defectus & inopiæ auxilii ipſis injungeretur reddenda ratio, quivis machaoniæ artis Tribularium propriæ experientiæ ſcuto teloque confiſus theſi ſuæ defendendæ verba plurima facile perdet.

Quis heic mortalium Judex omni ſua juris utriusque prudentia & dexteritate cuique pro genio ſingulari ſententiam ferendo hanc & continuam inter illosmet ipſos verſantem litem componet atque diſcordiam? nullus!

ſi & Judex ipſe podagra aut alio vexatus morbo ſub plurium & celeberrimorum Medicorum inſpectione, præſcriptione, cura atque tutela fatis concederet, quid? hercle vel auram inhians poſtremam, vel e præfeſtinantis lethi regionibus de Æſculapio & ab ejusdem progenie perpeſſa, Judici valde ignominioſa illuſione querulus in Perennitatis foro cauſam, ſi poterit, potius movebit, quam cuique ſuum, quod prætendit, pronunciare ſuffragium; & quid amplius? ſi Judex potenti Manium ſuccurſu obtineret: plurimam eorum partem, qui domiciliis ſuis hac in terra ægre relictis petiere ſidera, fide Medicorum fallaci fato cedere coactam atque defunctam. Et quis tunc Galeni ſuſcipere vices conabitur? an Aſclepiades cum Chirone, Podalirio & cæteris Sphæræ Machaoniæ Præſidentibus Diis à ſe ſuaque progenie amolietur diſcrimen? illicòque medicæ virtutis & efficaciæ ſuſtinebit inſignia? ne claudicando prætimeo, ſi & omnium in hoc mundo unquam à primordio usque huc typis editorum ſcriptorum medicorum Eſſentia Quinta pro ſtabiliendo ſuo jure contra innumeros ad judicium accerſientes Manes armatus accederet

The-

Theca ergo medica raritatibus ſuisque novis omnibus atque monumentis ubertim referta, Ego Orbi docto alia longe & Arcæ non communi, ſed extraordinariæ ſacrata Nova Rara & Vera, ſi autem mavis, Noviſſima Rariſſima, Veriſſima exponam; Ne quis idcirco me omni forte & omnium doctrinarum & ſcientiarum & opificiorum & commerciorum Orbi mea pronunciaturum Nova & Rara exiſtumet, obſecro! non enim & ipſis tribus præcipuis & Orbi univerſo Præfectis tribularibus Muſarum Facultatibus. THEOLOGIS inprimis Ducatus hujus montenſis, quamvis me odiſſent & ob unici Theologiæ fulcri, veritatis profeſſionem palam factam rejeciſſent, ut eos fraterne, amice & ſincere a veteri ſuo, cui eſſent imbuti, fermento inquinamentoque abarcerem, Nova certe non inſulſa, Rara admodum ipſis & Veriſſima ſequentibus libellis 1. *Aurora mea* ſive facti ſpecie *illuſtrata.* 2. *Lucis primigeniæ virtute altera*, german. Tages-Licht. 3. *Orthodoxia Chriſtiana*, proh! non ſapiunt, dixi, docui, & ad obmuteſcentiam ipſorum clariſſime feci intelligere. DE MEDICINÆ præſtantia atque fulgore ego Medicus ipſe

ipſe & cæteris haud impar aut diſſimile tribuarium membrum nil, niſi quod æquum & juſtum eſt, dicier, directe volo. JURIS UTRIUSQUE CONSULTOS proprio genio & vulgo notiſſimo characteri ſuo ſub reſpectu debito placidoque relinquo.

Philoſophia omnium Scientiarum Magiſtra. Supereſt Philoſophia, prædictarum artium liberalium & omnium, quæ quæ ſunt, Doctrinarum, facultatum & mechanicorum Magiſtra! nulla autem absque vera Triunius Dei cognitione Philoſophia, & quæ à parte altera Naturæ palam factæ cognitione accuratiſſima deſtituta, nulla & omnino nulla eſt, nomine maxime indigna! utique intima trium Regnorum, Mineralis Vegetabilis & utcunque Animalis inſpicere penetralia & inſpexiſſe, oportet Philoſophum, exque iis didiciſſe utique & Sacro-Sanctum Ternarii Myſterium, omniumque rerum viſibilium originem, incrementum & decrementum, quid primitus fuerint? quid ſint in præſenti? quo modo ex inviſibilibus viſibilia & quodvis tale, quale eſt, & non aliud factum, cum tamen materia prima tantum ſupponatur unica & omni formæ accommoda? quidque cuncta in futurum, qua cauſa & ſcopo ex-

externa ſua rurſus exuantur forma atque figura & miras & varias patiantur viciſſitudines? in quid reſolvantur? quomodo alterentur & reviviſcant? quodque tandem gradus ſuos transeuntia in τὸ perenne ſive perfectum eſſe ſuum ad ſempiternam Sacro-Sanctæ Triados laudem atque gloriam migrent. Introitum autem in hanc cognitionem ſcias, obice & ſera non tralatitiis occluſum & abſtruſum omnibus, qui præter preces ex puro Dei in Chriſto amore flagranti pectore indeſinenter fuſas, janitricis clàvim & unum poſt alterum Regnum peragrandi occaſionem præbentis, nec non ſolis diu noctuque indefeſſe laborantibus conferentis manuductione & auxilio carent; Eſt vero Janitrix & Adminiſtra illa, Celebris ALCHYMIA, Ars Hermetica dicta, cujus juſſu & permiſſione quædam, quæ in ejus ſchola didici arcana & experimenta eliminandi occaſionem captans præſenti calamo ſtudioſorum Chemiſtarum gratia ſimul & ſemel nunc effutiendi licentiam nactus, nunquam pœnitebit, auſculta!

Verum enim vero, ſi celebre & illuſtre ad quatuor mundi aſpectabilis plagas extenſum Alchymiæ ſpectamus Thea- *Zoile arrige aures! Eadem ta-*

men ſibi ſemper conſtat Ars hermetica.

Theatrum variis ex variæ gentis & indolis farragine collectis doctis indoctisque & rudioribus, utplurimum infimæ plebeculæ myrmeciis penitus contaminatum deformatumque, quorum quilibet inſpirante & urgente auri ſolum & argenti fame eſurientis Lupi adinſtar ſub pietatis tamen hypocritica larva & hinc ex merito & condigno quaſi brabeum ad obitum ſuum usque anxie ſperat, exſpectatque, donec triſtiſſimo ſæpe exitu reque anguſta facta domi ſe ſpei evanidæ & mundi ſanioris ludibrio expoſitum luſtrans ſero nimis ſapit; ſi porro cuncta, quæ Chemiæ montes ſcopuloſi hiſce Adoratoribus ſuis injucundis a ſeculis hucusque cuique pro ſuo ſibi ſoli ſapienti genio & arbitrio formata generarint monſtra atque prodigia, mirum ſane nullum, quod mundus reliquus inſaniat,& in omnem & in veram de Sapientia orbi extero recondita teſtantem & informantem miſere debacchetur & exquiſitiſſimis proprii tamen ſui nervi convitiis conſpergat artem hermeticam; Heic tamen inſanæ indolis res eſt, nam Chymiam Magiſtram Spagyrosque contemnere, alta voce dicit: ſe ipſum Sycophantam & veritatis incognitæ con-

convitiatorem deteſtabilem orbi docto & ſapienti exponere, deque ipſiſſima ſua & craſſiſſima ignorantia atque ſtupiditate obſcuriſſima indubitatum maxime & exactiſſimum coram publico edere teſtimonium; Medicamentarius enim & ipſe pharmacopæum ſuum pro debito & merito inſtruere nunquam poterit, niſi conſultarit ſpagyricam artem, chemiam ſuam Informatricem atque Magiſtram, non, quod ex Antimonio, Mercurio, Marte, Venere, Saturno, Jove &c. varias & intus propinandas & extus adhibendas faciat medicinas, ſed etiam quotannis e vegetabili Regno, ut decet, novas ſemper divexando herbas, ſicque non ſolum in his, ſed & in Animali Regno, quamvis ipſe ignoret, ſal fundat, Alchymia ſalis fuſionem nobis dictitante, quo deficiente & Medicina deficiet ipſa; unamquamque autem ſine diſcrimine herbam ſuo conſtare ſale occulto arte chemica ſolum manifeſtando, nemo niſi rudis Minervæ proles ibit inficias; meam & de eodem hoc teſtantem in Alchymia adeptam experientiam ex parte absque remora ulteriore dicam, audi!

Initium rei chemicæ meæ expediit Solinga, Ducatus Montenſis urbs ſive

ve oppidum valde populoſum, & ob officinas fabricasque ferrarias per totum orbem famigeratiſſimum, quo in ſex integros annos Evangelii Jeſu Chriſti Præconem & Eccleſiæ reformatæ Miniſtrum egi, remotus tandem ob publicam hanc Veritatis profeſſionem, quod nempe populo immorigero cœnam Domini ſine diſtinctione aut nullo inter reprobos bonosque facto diſcrimine pro impiiſſimo illicoque inveterato inque conſuetudinem injuſtiſſimam adacto more diſtribuere detrectarem, eo fini, ne ſuum infideles magis magisque augerent animæ damnum atque perniciem, graviusque ſibi accerſerent Dei Vindicis malorum juſtiſſimi judicium & damnationem; ex ſola hac allata cauſa, quod non promiſcue omnibus & ſingulis vinum & panem diſpertire, eoque ſacræ ſynaxeos inſtitutioni, ſacris literis, Paulique Divi monitui & inſtructioni, canoni ſuper hac re Eccleſiaſtico & præcipue Quæſtioni catecheſeos Heidelbergenſis 82. adverſum (ſecus ac prô dolor & dedecus! per omnes Ducatus hujus Eccleſias reformatas Paſtores ſive verbi Miniſtri iniquiſſime utplurimum absque ſcrupulo, ad hunc usque diem cunctis & peſſimæ notæ membris porrigen-

rigentes) agere abſolute nollem, exilium potius ad conſervandum coram Deo & Domino meo Jeſu Chriſto hac in cauſa conſcientiam illibatam ambabus ſeligerem; *Synedrium montanum* ſuper hac ſontica re convocatum in concilium, ut, quid faciundum deliberaret, bene perſpecto: ſuum nefas atque improbum maxime neque in juſto Soli, multo minus Poli foro excuſabile & atrociſſimam iniquitatem redolens procedere & proterve in Eccleſiam illatum, ab ipſis cœtuum Paſtoribus indies adhuc pedatum membrisque Eccleſiarum peſte morteque deteſtabilius pernicioſiusque ſcandalum a me nunc palam factum, & coram omnium oculis detectum, eorumque examinationi judicioque conſcientiæ prono objectum, *concludebat* ſibi ſecurius, ut pereat unus, quam tota ſynodus montana ſuper incuria & indole ſua perverſa coram toto orbe confundatur pudore, ſuum itaque caſum fatalem atque jacturam & abhinc dependentem totius corporis Eccleſiaſtici converſionem, ut ulula lucem, abhorrens, metuens, declinans, me anno MDCCXXVIII. XXIV. Sept. a Cathedra omnibusque officiis Eccleſiaſtici, usque ad hunc diem de-

creto ſuſpenderunt; officium vero, NB. quod mihi a Deo factum, mihi abrogare nequiverunt, veritas a me oretenus ſcriptisque palam profeſſa, bonaque & integra mea cauſa, vitæque nota ingenua interpediit, vetuit; prouti Deum & torturis & Tortoribus ſuum cuique poſuiſſe terminum, patet & ex eo, quod *Jobo* dicit: hucusque venies & ne procedito *Cap. XXVIII.* & quod magis eſt: homunciones putatitii ſui utilis gratia aliquando malum & peſſimum contra nos comminiſcuntur, idem autem ipſum Deus certe meditatur in bonum noſtrum & ſummam convertere felicitatem atque ſalutem *Gen. L.* cui ſoli bono Deo Terque Optimo Maximo ſuper omni, quod contigit & immenſa ſua, quæ me meosque hucusque ductavit & conſervavit, adhuc conſervatrice atque ductrice gratia immerita ſit Laus, honor & gloria in ſempiterna Seculorum Secula.

Lapis Philoſophor. me ſponte offendere ſuſcipit.

Cum ergo anno MDCCXXIX. ineunte Vere faciundæ medicinæ Solingæ darem operam & de Alchymia parum aut nihil ſcirem; En! Literæ Francofurti ad Mœnum ab Authore mihi incognito deſcriptæ mihi inopinato fiunt

fiunt, adjuncto libellulo, cujus inſcriptio audiebat: Aufrichtiges Chymiſches Glaubens-Bekanntnuß ꝛc. darinnen der Stein der Weiſen deutlich vor die Augen geſtellet, aus eigener Erfahrung mitgetheilet von Benedict Gutwaſſer 1728. In illa epiſtola Adepturiens ſuam oſtentans experientiam & in Alchymia progreſſus, gloriatur de Lapide Philoſophorum propemodum ab ipſo perfecto; ſe, pergit, de me & perpeſſa mea perſecutione ab Eccleſiæ Reformatæ hujus tractus Miniſtrorum Tyrannide multaque & varia rumore ſparſa percepiſſe, me, continuat, Artis omnium perfectiſſimæ atque Scientiarum cunctarum Reginæ Alchymiæ futurum Filium adoptivum & Sophorum lapide quam maxime dignum, ſeque eo fini omnem ſuam operam atque ſudorem mihi venditare & omnino deferre, rogans inſuper, ut ad viſendum ipſum iter facerem, quo facto, ſe totum & omne & ſolis in ſpecie Sophiæ Filiis deſtinatum Myſterium ex animi ſui ſinceritate mihi patefacturum pollicetur. An non, Lector Charioſe! me ſuper hoc nuncio inexplicabili ſuffuſum gaudio reputas? non inique! tamen mediocriter, ne in exceſſu peccarem;

ſed adverte animum: Medium me nunc ſtatim duos inter egregios cultrorum opifices Alchymiæ lauro atque Coronà donatum conſpicies; nam idem iſtud exoptatum, hercle non commune, & valde proficuum nuncium me voce alta legere audiens operarius quidam Solinganus, clam & me invito Adepturiens, & certe in libris chemicis ſua dialecto conſcriptis, ut & præcipue Theophraſti Paracelſi mihi tum temporis incogniti operibus non mediocriter verſatus, è pectore ſuo palam erumpit, & ſecreta ſua effutit, ſpe inflatus: ſe procul omni dubio pro ſua mihi hinc blaterando facta benevolentia de inæſtimabili meo bono nuncio utique & viciſſim participaturum, aut aliam cauſam! cur operarius ille mihi materiam ſuam pro univerſali agnitam prompte, ſponte & liberaliſſime enunciarit? opinans firmiter: noſtrum venerandum Adeptum Gutwaſſerum ex eadem illa ſua materia ſuum, de quo ſcripſit, absque ulla controverſia conſtruxiſſe lapidem, omnium imperfectorum metallorum Tinctorem & Exaltatorem, Medicinam mundi univerſalem.

Adepturientis Erat autem Solingani Opificis Adepturientis Materia non communis Hibnero

Hibnero Aporrogas dicta, coruſcatio inter Vulcani ſcintillas ſive Meteora ignea adnumerata; germanice Stern-Geſchoß, vel Stern-Schneutzen; ſed procul ab his, quæ in media Horizontis noſtri aura utplurimum oculis evaneſcunt & nunquam in forma corporali ſuper terram viſâ aut reperta, quibus Dracænam adnumeramus volitantem, quæ, ubi incidit, fiſcoſam & fuſcam exhibet materiam non contemnendam; ſed & alia de cœlo deſcendit vel delabitur & inter Meteora non ultimo loco ponenda materia, quæ, cum emphaſi Neptuni proles vocari meretur & inter Meteora lymphoſa recenſenda, Weſtphalorum dialecto Lieverſee appellata. Hanc materiam adſtruxit opifex, eſſe ſecundum omnes, quos legiſſet, Philoſophos, unicam, ſolam & veram Philoſophorum conſtruendi Lapidis materiam, ex neutro trium Regnorum, ut tunc adopinabatur, neque Minerali, neque Vegetabili, neque Animali depromptam, ſed de Cœlo deſcenſam, nunquam ſpecificam, omnino univerſalem & omnibus accommodam formis. Hercle lepido huic e proletaria gente exſurgenti ingenio, poſtquam ſophicam ſuam palam mihi feciſſet materiam & ipſemet ego de re ſalva *certi materia ſophica.*

exiſterem convictus, meum gaudio magno refertus adjicere calculum non detrectavi, & cum poſt aliquot menſes noſtrum Gutwaſſerum fictitium Lapidis poſſeſſorem, & forſam ſuamet ipſa phantaſia deluſum atque deceptum, adeoque putatitium, ex materia non tantum mihi literis ſat claris pronunciata, ſed quod ultro, ſe ad ſui operis maximi conſummationem ſive perfectionem crumenæ meæ indigum confidenter enunciaverit, Adeptum deprehendiſſem cognoviſſemque falſum & prope ſophiſticum, commercio literarum impoſterum ſuperſedere placuit.

Animale Regnum ſapit. Otio tandem in Arce Hackhauſiana, ubi tunc exul degebam, mihi indulgente, materiæ illius Lieverſee certa anni tempeſtate de cœlo ceu Meteoron volitantis ingentem colligere conſtitui copiam, quæ, confiteor tibi, magis magisque mihi arridebat univerſalis, adinſuper, quum opifix Adepturiens ille mihi narraſſet, quales ipſe, materiam illam viſitando jamdum feciſſet progreſſus; eamque indies adhuc indubitata præſtantiæ ſuæ & univerſalitatis de ſe edere ſigna evidentiſſima; mox enim, ſe obſervaſſe, ſuſtinens, pluviam argenteam, mox Iridem, mox cæru-

cæruleum, mox & alios & varios & omnes hujus univerſi colores, mox Solem patrem, mox Lunam matrem, mox Mercurium currentem, mox aſcendentem, mox deſcendentem & cœtera inenarrabilia quæque Phantaſia dictitare potis eſt, Phænomena & Meteora ſpectaſſe; inſiſtens porro; ſoli & unicæ huic ſub Sole materiæ adinſuper quadrare præcipua Philoſophorum veram ſui Lapidis materiam deſignantia dicta, Hermetis illud Trismegiſti, *ſemper reperiri chaos philoſophicum inter mortuos, nunquam inter vivos, apparere adverſiſſimis tempeſtatibus* &c. hanc adeoque materiam de ſe ipſa ſuoque proventu & adventu ſufficienter teſtari, & *quod ſuperius, eſſe uti inferius & inferius ſicuti ſuperius* &c. quis nunc animi pendeat ultrò!

Attamen plurimos, quibus hæc fabula facta & Chemicolas impatientiæ vinculis irretitos, ſi non incredulitate omnino abreptos, quemlibet in tenore proprio vociferantem audies: Quænam, quæſo! præter noſtram, quam autem noſtruum quivis pro adnato ſibi ingenio & ſiderum influxu aliam in ſuam elegit materiam, eamque uniuscujusque ſuam, non aliam

pro ſola vera & univerſali utique mordicus ſuſtinet atque defendit? an tu, inquient, tuum voce barbarica pronunciatum atque nobis haud intelligibile lieverſee omni mundo pro ſola, vera & univerſali obtrudendo & venditando, generalem noſtram ſtatuique noſtro Chemicolari apprime reſpondentem univerſalem maxime inter noſmet ipſos chemiſtas & Alchymiſtas ab exſtructione turris babylonicæ forſitan usque huc & ad aureum argenteumque, quod ſolum exſpectamus concorditer noſtrum hocce ſeculum, circa veram & univerſalem Lapidis materiam verſatam & pro præſenti adhuc verſantem, nulloque non tempore verſaturam diſcordiam uno ictu compones? ſcias, nodum hunc gordium Herculeumque neque Alexandri Magni enſe ſolvendum, minus te ad nos corrigendum, obtinendumque præ nobis Sophorum Lapidem, nobis ex natura, non tua materia conficiendum, natum agnoſcimus; ſed ſedate reſpondeo, ſedate! & reſpirate! ſenſibus veſtris recollectis percipietis Nova, Rara & Vera, quibus ſi veſtra conjugare poteritis, eo mihi eritis gratiores placidioresque.

Sci-

Scitote præprimis! circa nobilem domum Hackhauſianam plures exiſte- re & valde divites fodinas, apellare ſic lubet, e quibus certa anni tempeſtate Mineræ hujus abundans copia colligenda diſpenſatur,nam in illo tractu quotannis hujus materiæ centena pondera plus minus legenda reſtitant; Eſt autem Materia pituoſa, unguinoſa, viſcoſa, alba, aliquando nive candidior, aliquando ſubrubro ſanguinis adinſtar colore per ſtrias ſparſa, aliquando ſpurca & penitus & ad nauſeam collutulata parebat; Tempeſtate mihi exactiſſime cognita ipſus ego cum milite famulo Metallifodinas noſtras ſæpe viſitanto tantum collegi materiæ, ut vas recipiens vitreum XL, menſuras continens repleviſſem; Altero quodam collectionum die in animalculum quadrupedale incidi, e cujus corpuſculo frigore hiulco eandem illam noſtram pro univerſali ventilatam materiam ſecundum omnes requiſitas qualitates & forma & figura absque controverſia animo mihi obſtante talem propendere deprehendebam; non tamen concidi animo, quam ſtatim perpendens, e minimo maximum, e viliſſimo precioſiſſimum, ex abjectiſſimo æſtumatiſſimum enaſci *Materiæ deſcriptio*

G 5 poſſe;

poſſe; altera vice prodeambulando in fodinarum una & quidem præcipua, quam brevi ante caſſam luſtravi, acervum, non mentior! centum ultra numero animalculorum illorum quadrupedalium offendi, quæ una brevi ante ceu tot Meteora chaotica excuſſere nubes & huicce fodinæ cuncta hercle triulca atque emortua commendavere; Phænomeno atque Meteori huic novo & inaudito unquam, mediaque hyeme a me obſervato beneque perſpecto, ex tempore ad opificis noſtri ſocium ſive collegam, qui in vicino enſifex erat, Adepturiens inſimul, ubi ambos pace bona ſpeque majori reperi, me contuli; qui ambo absque remora & cunctatione mecum fodinam petentes, ingreſſis prodigium illud ipſis, quamvis res nova, neutiquam tamen periculoſum, ſed fauſtum maxime & melioris ominis viſum aggreſſi, cumque miſera hac & peregrina, per Saturnum ſuffocata gente animo martiali punctim cæſimque congreſſi, egregiam fecere prædam.

Apparet Meteoron hocce quotannis quatuor menſibus Novembre, Decembre, Januario & Februario, extra quod anni ſpatium raro invenitur; maxi-

maxime decidit noctu, ventis zephyro Aquiloni juncto, nimbis grandine niveque commiſtis delabitur & (ut ab Adepturiente quodam alio autopto mihi pro vero venditum atque relatum, refero, ipſemet enim eam noctu nunquam decidere vidi) igneum de ſe coruſcans ſplendorem. Non autem ubivis locorum hæc materia reperibilis eſt: Certa, quod magis mirum videtur, quotannis ſua & fixa loca tenet, amat lacus, non tamen pleroſque, neque paluſtria, quæ ſæpe circumcirca permeando ad horæ tractum & amplius, nihil aut perparum inveni; lacus, dixi, amat præcipue quercubus circumductos & ab his obumbratos; Querceta ipſa, certam autem, credas, ſolum ſpeciem, ut pote quæ magis forte magnetica, ſeligens, non abhorret. Tu! me piſces inde demiſſos offendiſſe, demirare nullus, adhuc plura vidi, obſervavi, quæ nunc ſuperſedeo.

Putrita noſtra materia fœtuit peſſime, putredine autem non fœtore, peracta debito ignis regimine e maris balneo ſeparavi a ſe invicem I. *Mercurium*, aqua hercle hæc ſpecificum in odontalgia, guttula unica aut duæ Goſſipii lanæ inſtillatæ, & denti dolo- *Medicina.*

rifico

rifico appoſitæ ex tempore dolorem ſiſtunt; porro in combuſtione tutius, citius & ſalutarius remedium non datur, mercurialis & alcali referta hæc aqua ſpatio trium horarum curat, ſanat, experto mihi in memetipſo & in aliis, credas, podagræ conducit &c. II. *Sulphur* reddit hæc materia rubicundiſſimum & oleoſum uti decet ſulphura, & inflammabile & omni liquido ſolubile. III. *Sale* utique, arte fixando gaudet, quod mirandum, videſis in ſulphure illo ſe ipſum pruna appoſita pro more ſulphurum comburente & conſumente, nec non reliquum corpus ipſum chemice examinatum ſalis copiam tibi faciet. En! Sal, Sulphur & Mercurium, ex hoc triangulo fac quatrangulum, habebis Magiſterium, ſantur Alchymiſtæ; An non Rarum Phænomenon & explicitum Meteoron? Novum forte multis Chemiæ filiis, ſed & cunctis & plerisque extra Phyſices indaginem palantibus ut inauditum & imperceptibile, ſic impoſſibile, Naturæ autem inveſtigatoribus, nobis Veriſſimum perhibui.

Vegetabilis Regni invisio. Evoluto hocce Animalis Regni Specifico, vel ſi mavis, inſpecifico, nec non cœteris, Horti Vegetabilis flores, fructus-

fructusque guſtare atque rimari allubuit; clauſtris hujus Regni Vulcani & Neptuni ope & adjumento reſeratis, interioribusque ſecundum τὸ *Alcali* ſuum & *Acidum* enucleatis, utique tria illa, ex quibus omnia univerſi ſpectabilis corpora, corpuſcula & atomorum minima conſtant principia principiata & eſſentialia, nimirum 1. *Mercurium* ſapore acidum ſive acetum. 2. *Sulphur* oleoſum & 3. *Sal* fixum ſum aſſecutus; hæc tria equidem vulgaria chemicis modernis principia exaggero, aſt duo tantum, quæ omnium ſublunarium per omnia tria Regna formam præſtant, τὸ *Alcali* videlicet & *Acidum* (ignem & aquam) principia ſtatuo, forma dat eſſe rei, hac ſive ex alcali ſive acido deducta informi aut deperdita, res ipſa detrimentum interitumque pati neceſſum eſt, nullam etiam ſub Sole contra hoc Paracelſicum, vere phyſicum & noſtrum axioma excipientem regulam ſane mentis indole conciendam, firmiter credo, ex hoc enim trium Regnorum fulmento cujuscunque rei ſtatus dignoſcitur; proſpera organici corporis noſtri valetudo in τȣ acidi atque Alcali æqua lance librati conditione fluctuat, altero illorum prædominium ludente, infirmatur

tur per conſequens & neceſſario hocce animæ inde coanguſtatæ domicilium, & non poteſt non aut ſaturnizante acido, aut alcali diſſolvente, abire in caſſum, niſi prompte medicamento ſive alcalico ſive acido, prouti præſens ſtatus exigit atque neceſſitas, remora fiat exceſſui defectuique, & neutro examen amplius inclinante, conſulatur: quoin etiam *Diſſertationis noſtræ inauguralis* tenor atque clangor omnis conſiſtit, præter quod verum a falſo diſcernendi gratia theſin hanc noſtram validiſſimam & ab omni contradictione falſa tutiſſimam, & rationibus & experientia & hiſtoria comprobare, ad captam legentium amplificare & exornare nobis libuerit; inſulſe admodum & pervicaci genio nobis imputatum, quaſi Sthalianiſmum offenſive oppugnaſſemus, cum tamen Regii illius quondam Archiatri nunc defuncti, Viri doctiſſimi, expertiſſimi, nec non chemici admodum celebris memoria nobis ſacra laudisque ſit perennis, id quod Viro huic celebri Epitaphii loco ſit, maneatque poſitum, quanquam & ipſe & ſuo loco Dippelium carbone notarit, componant nunc, uterque, in foro Poli ſuum inter ſe, quod reſtitat, diſcrimen, inter ipſorum Manes, ſi diſſidentes, me

arbi-

arbitrum non interponam; utique & Methodus illius haud noſtræ, nec noſtra viciſſim ipſius obnititur, inſolentem autem diſcipulorum ejus exorbitantium, Magiſtrique ſui veſtigia interculcantium errores jure merito, quo revertant & convertantur, ſuaviter atque amice reprehendiſſe, exhinc benevolentiam nos præ odio meruiſſe, nobis quivis bonæ mentis concedet libere. Multis & variis è Regno Vegetabili, quamvis utplurimum obiter tantum egeſtis & digeſtis, à minimo tamen mihi obvio, credas, *Solis rore* ad altiſſimos Arborum apices & faſtigia ſumma perrectus Plantarum Orbem vexare deſtiti, dimiſi, ultro tamen aſſumturus, triaque Regna *vinculo* hocce inter ſe conciliaturus Deo volente & aſſiſtente conſtitui, hoc enim inſuper eſt alterutri reliquorum inſerviens, & ex quo maxime ſuſtentamur & vivimus Regnum.

Mineralis Regni delineatio.

Vaſtiſſimum tandem, & duriſſimum & compactiſſimum, vix omnes ævi hujus divitias labori arduo exſolvens Minerale Regnum adoriri animo fuit. Præ cœteris hercle hoc allubuit mihi arriſitque perpendenti: Lapidem ipſum Philoſophorum, ſi modo Lapidis gaudeat forma, proxime huic

Regno

Regno ſuam debere originem, non abſonum Menti, non Naturæ, ex carne enim naſcitur caro, ex arbore provenit arbor, & ſi Lapidem quemlibet ſine diſcrimine, ſive in regno animali ſive vegetabili repertum, dixeris Minerali Regno affinem, applaudo.

♁. Pærlectis Baſilii Valentini Monachi, aliorumque ſcriptis chemicis irritatus, Antimonio Mineræ admodum curioſæ & vix miraculoſæ bellum acre denunciabam, & quam diu illud, quamvis igne & ferro pejus ad tramitem, amuſſim & modum ab Auctoribus deſcriptum invaſiſſem, omnem meum laborem ad irritum ſemper revolutum compertus, aliam ingreſſus viam, metam utcunque tetigi; Acetum Antimonii communiſſimum; Sulphur ejus notiſſimum; Sal vero rariſſimum, quo tamen antimonium æque ac cœteris mirum in modum abundare, affirmo, docebo: En! ab invidia liber, ſal hoc in copia eliciendi modum adaperiendo & tibi communicando liberalitate mea hac ipſemet fruar; innoteſcet forſitan, Antimonii fuſi & in ſcorias tranſacti libram unam expendere ſulphuris rariſſimi libram ſemis ſive dimidiam, inſuper incredulo imperito

inſto: libram Antimonii tres quadrantes ſulphuris & ultra exhibere, colore pro menſtrui præcipitantis diverſitate & virtute vario, notandum eſt: a ſale, ignis regimine atque matureſcentia, quin & non minus a præcipitantis menſtrui virtute & efficacia totum dependere opus.

Antimonium Soli immaturo comparandum, nullus, qui interiora ejus viſitavit, dubio hærere poteſt, ſulphur enim ipſum eſſe aurificum, evicta res eſt, inficias iturum Reguli antimonii martialis ſcoriæ, Lunæ finiſſimæ fluenti in triplo aliquoties de novo adjectæ doceant; utique per viam, quam chemiſtæ humidam vocant, confirmari, aſſeres, ſecus ac quidam, quem ſuo loco Alchymiſtam egregium ſenioremque, quique ante hac aliquot millia Vulcano in irritum obtulit, de ſe ſuoque in chemia ſcire atque expertum eſſe eloquentem, multaque & varia de particularibus jactitantem, pluriumque ſe compotem publice profeſſum vix attonitus audivi, & quoniam de Antimonio aurifero utique diſſerebat, adire ipſum & propius de hac re percipere, mecum conſtitui, ſi forte à Divite iſto Particulariſta ego pro mea parte exiguo contentus expiſcarer particulare

ex antimonio proficiſcens, diſſimulando meam praxin tiro in Alchymia ipſi viſus, adeoque ab ipſo interrogatus, num vellem Particulare per viam ſiccam, an per humidam? reſpondi: me ſiccam ſeligere viam ab omni ſpurcitie abſolutam, puramque, ad quam ſectandam mihi commendabat legendos ſeqq. Authores: Henckelii pyrotologiam, Floram ſaturnizantem, Bernhardum Treviſanum, Thomæ de Vagan Abyſium, Rhumelium Rhenanum, den zweyfachen Mercurial-Stab; inſuper me inſtruebat, tandem Particulare ex Antimonio mihi animo pergrato dictitabat ſequens: ℞. calc. ☽. part. j. 🜍ris ♁ii part. jj. vel jjj. & ☿ti part. jjj. vel iv. miſce optimé, ſublimata ter aut quater, reducendo Lunam, eam, quamvis ſine magno lucro, Sole gravidam reperies; hoc ut mihi dono datum, & gratis reddo tibi, Carioſe Lector! ex antimonii ſulphure, me autem latet circa hunc proceſſum & victus & effectus & phyſica ratio, cœtera ergo merito tibi rimanda relinquo, adortasque te exinde divitias haut invideo. Suſtine interim, Antimonium eſſe naturæ ſolaris, amicabiliusque auro nihil neque vicinius & magis affine, præter Mercurium, de quo in ſeqq. in ſua aquæ

forma

forma & Antimonium mineram, *ille* enim Soli junctus intime adhæret, & non niſi Vulcani ope ſeparandus: *hoc* auri lavacrum & purgatorium præſtantiſſimum; imo Pharmacopolæ ſulphur antimonii venditant auratum.

Antimonii Sulphur bene elixatum optimeque edulcoratum, pro more ſulphuris communis inflammabile ſe adjecta pruna incendio ſubducit; e cineribus reſiduis elici ſal pulcerrimum aqua communi, nullus dubites ſed & cœtera in filtris reſidua terra, vulgo quoque mortua dicta, utique ad poſtremum edulcorata te ſalis copia donabit, quando modo ſcorias illas quam optime elixatas, aut ſuper lamina ferrea, aut terreo lebeta ſeu tigillo amplo continuo agitando incandeſcere feceris (hanc terram denuo redivivam ſeque movere & coire cernes, nil officit) candeſcentes deinde aquæ pluviali injeceris (reiterare toties, quoties præda, licet) aquam tandem filtraveris, cujus parte tertia evaporata & frigido expoſita ſal flocculis nivis aluminique plumoſo ſimile & tactu & conſpectu rariſſimum conſpicaberis; altera parte defumata cryſtalla nitri adinſtar, ſed cubica & clariſſima; denique ſal fixum ſe in fundo reliquum conſpi- ♁*ii* 🜍*r.*

ciendum dabit; & ſimiliter totum minerale Regnum ſuo pollere ſale atque ſulphure, credas! non me tantum teſte, ſed magis ad ogganientium cunctorum ſiſtendum murmur, manum ipſe præbeto operi, & idem experieris mecum.

♁. *Ad medicinam.* Antimonium ignorantes & rudi Minerva edocti utpote luci & veritati oppoſiti venenum clamitant, quum tamen. 1. Crudum fuſum per ſe jam ſit medicina & hominibus & animantibus brutis variis medendis morbis nata: D. Herm. Fried. Teichmeyer Prof. celebr. Jen. in inſtit. chem. Antimonium crudum tutiſſimum appellitat remedium ſibi cum egregio ſucceſſu probatum, eo fini allegat Kunckelium, qui contracturam & acerbiſſimos articulorum dolores eo crudo curarit. 2. Neque fumus ſub calcinatione veneficus eſt, quum tuſſim inveteratam & celebr. Sthalio in ſemetipſo, ut mihi relatum, teſte experto ſanarit. 3. Acetum Antimonii, quid & in Medicina præſtet, nemo chemicus ignorabit. 4. Sulphur ejus bene præparatus varios pro ſalium præcipitantium varietate ſpectatu non injucundos producit colores, aliqua ejusdem grana vino macerata pro ratione

tione ætatis & conditionis porrecta vomitus absque moleſtia movent,imo per quatuor emunctoria ſimul operatur hoc ſulphur, utique ſi vis, per ſeceſſum ſolum purgat minori doſi ſumtum, & ſi parcius, ſe nec vomitorium neque laxativum exponet, quanquem inſenſibiliter tamen egregias præſtiturum ſit vires : recens-natis granum unicum in 12. partes diviſum, unicoque vitæ cujusdam balſami grano miſtum quovis mane & veſpere cum ſucceſſu feliciſſimo porrigitur; imo quod magis, ſulphur hoc ſuo, quod amat, ſale junctum doſi & tempore æquo exhibitum contra hydropſim medetur, hercle ubi aliqualis adhuc è viſceribus vaſisque lymphaticis elabendi ſpes murmuratur, hoc ſulphur brevi abſolvet, non tantum aquam diuretice educendo, ſed & exſiccando, conſolidando, reſtaurando &c. id quod non theoria, ſed & praxi ſecundiſſima expertus trado. 5. Quæ quæſo! præter ex eodem hoc antimonii ſulphure extracta Tinctura in pharmacopæis præſtans atque valida? 6. Antimonium in Alcali reductum virtute ſua diaphoretica ſuam ipſam ſatis ſuperque deprædicat laudem atque præſtantiam.

Natura ſulphurum. Haud incognita forte tibi res erit Sulphur commune, de quo Theophraſtus Paracelſus Bombaſt ab Hohenheim multa balbucinando jactavit, inter alia: qui ex ſulphure communi & antimonii neſciret facere tincturam ad particulare, per totam chymiam invalidum ire; præcipue oleum ſulphuris ex hepate per retortam & ignis gradus preſſum eximie laudant, deque illo blaterant naſuti chemici, fuſo ſuper lunæ calcem poſt aliquod dierum digeſtionem alteram lunæ partem gradatam ſive transmutatam reperiri in optimum ſolem, credat Judæus Apella, non ego, quamvis etiam Democritus e ſuo puteo hauſiſſet, firmoque & ſerio aſſeveraſſet, fidem tamen ſalvo reſpectu ſuo ipſam Authori relinquerem; Nemo mihi inſuper contradicet, omne ſulphur nomine ſuo dignum natura ſua aliud nihil eſſe, quam oleum ſiccum & vice verſa, omne oleum eſſe ſulphur fluidum prætereaque nihil; & ſi ſulphur ſive oleum lucis ignisque dixeris domum, non inepte, citetur modo igne & materia ad actionem commoda:

Sulphurum fixitas. Omne autem miraculum Alchymicum tam ad Medicinam quam ad Metalla in ſulphure & Sale (in acido & alca-

alcali mihi idem & perinde ſonat) eſſe quæſitandum, non inepte pronunciatur a chemiſtis; verum enim vero deſiderant ſulphur embryonatum, humidi ſui radicalis admodum compos & denique fixum, quoin autem fixitatem velint & ponant, me hercle latet; nam ſulpher ſive oleum ſua natura fixitatem abhorrere, evidentiſſimum eſt, *ſive* nunc ſulphur ſuum fixum adoptent, ut igni conſiſtat incolume autimcombuſtibile! ſed ad quid tum in Alchymia? nauci dicas! quoniam tum deſiit eſſe ſulphur, facta terra ſicca cœterisque vacuis non abſimilis; *ſive* ſulphur ſuum denominent fixum, fluens nimirum ſalis adinſtar in tigillo, tum utique non ſulphur amplius, ſed ſalis fixi natura gaudere, aſſeres; ſi autem inſtarent: tum utique ſulphur *noſtrum* eſt, & ut oportet eſſe, fluidum, fixum & ad ingrediendum & penetrandum metalla potens atque capax; ſed heus Chemice? dimiſſis præmittendis ſupponendo calculum philoſopharis, poſito enim, ſulphur ſive oleum tuum ſalis induiſſe naturam, cui fini ad metalla? flocci minus! an quid ultro, quam cœtera cum metallis mixta ſalia præſtiturum putes? ambigo, ignorari enim haut poteſt illa

interſulphur & ſal, id eſt; inter oleum & aquam antipathia & contrarietas, adverſa natura atque diſcrimen, quomodo duo hæcce contraria & quo medio uniantur & quod & quale tertium præſtent, diſce a ſaponariis, hercle neque tincturam ad particulare, multo minus lapidem univerſalem exinde enaſci informaberis. Supra dixi: ſulphur fluidum liquidum extra ignem, eſt oleum, ad quid vero olea? nemini neque ruſticolis ignotum! verum tibi dico, eadem, quæ olei vegetabilis & animalis, eſt etiam ratio & qualitas mineralis, in hoc tertio unum idemque reponunt, conſtituunt, teſtantur, chemice! ſunt olea natura ſua cuncta conflagrantia, ellychnium oleo minerali impoſitum & accenſum te docebit, quo incendio atque violentia deflagret & quod cœterorum Regnorum olea hoc multum præſtent ſoliditate aut ſi mavis, fixitate, perinde mihi, concedam, valeant uſu verba, quantum valere natura permittit.

Oleum ♀ii & 🜍ris communis

Communis ſulphuris olei conficiendi modus per ſe è retorta, procul dubio erit vulgatiſſimus, fit enim ſecundum ignis gradus ad fortiſſimum usque 48. horarum ſpatio, iſtud deinde rectificatur & ſpiritu vini rectificatiſſimo

tiſſimo tandem circulatur, quo tetricum ſuum aliquatenus amittit fœtorem; eadem via etiam oleum antimonii conficitur & omnium ſulphurum, quod utrumque non ſolum una aut alterá vice, ſed pluries, modo ad hunc ſcopum prius fuerint præparata, è retorta exploſi, ad quid? interrogabis, ô quanti Baſilius Valentinus monachus, Theophraſtus Paracelſus, Agricola &c. pendere hoc oleum ſulphuris com. & antimonii! ô quantas de iis ſufflare ampullas! quam admirandas & inenarrabiles iis adſcripſere tam in Medicina, quam Alchymia virtutes! *interne* aliquibus tantum guttulis pro doſi phthiſi ex ulcere pulmonum ortæ iri conſultum; hepatis ſcirrhoma leniter inde reſolvi, omnem ſpleneticam facillime reſerari obſtructionem, quidni & cœteri omnes huicce oleo morbi cedent? *externe* Elephantiaſin, omnis generis fiſtulas, ulcera cacoëthica, peſtilentialia ab his oleis fugari, ſanari; quis quæſo credulus ſe heic ab impetu lapidis Philoſophorum vindicare & ab opinione medicinæ univerſalis proxime extricare poterit? quin non in Alchymia omne tibi adprecatum præſtitura? ô felix fauſtusque voti ſui ex hoc ærario

compos! hujus ſi eſſem conſors fortunæ, mihi, ne invideas, benevole Lector! gloriæ in hujus Soli foro atque maxumo ducerem honori, ſed eheu! votum & nervus non pari ambulant ſiſto. Tu aufer interim hoc mihi empiria probatum ſæpius & benevolentia notatum, recipe triangulum, ſal, ſulphur & Mercurium & ulterius perge, per me licet. Silices, lapilloſque, quibus NB. mediis per viam ſiccam vitra, per humidam ſapones parantur, cœteroſque Regno Minerali incluſos nunc mitto, contentus, tibi hæcce, quæ ſupra, è ſincero dixiſſe, & pro præſenti adhuc amplius innuere:

⊕. A Mineris me contuliſſe ad Salia, non immemor enim triti illius ſophorum: *ſalia ſunt operis noſtri claves*, item *ſal metallorum & lapis Philoſophorum* &c. inſtabis forſan interrogando, quid ergo de ſale antimonii auro affini & amico proximo cenſendum, quod idcirco non tam ſal Mineræ ſimpliciter, quam potius & maxime Metallorum appellari mereatur? reſpondeo, ſi tibi ſic, bene! audias vero velim, ſi placet, quid & quod porro & ultra ſim dicturus: Viſitabis Interiora Terræ Rectificando Invenies Occultum Lapidem Univerſalem Medicinam, eſt

priſcum

priſcum ſemetipſum literis principibus explicans ænigma & audit nomine proprio VITRIOLUM. Sal mirabile præ cœteris vix omnibus, Magneticum, Sympatheticum & forte univerſalis cuncta concatenantis diſſolventisque ſpiritus mundi domus & habitaculum pronunciari meretur.

Memor heic loci noſtri à Democrito nobis communicati & in Diſſertatione noſtra inaugurali citati laudatique in utraque Arthritide, tartarea & ſcorbutica ſecundiſſime propinandi ex Vitrioli oleo adjunctis ſpiritu vini rectificatiſſimo & è regno vegetabili ſpecificis præparati Elixiris acidi, quod præter ignorantem nemo rejiciet, celeber. Sthalius ipſe illud ſuam tincturam Mineralem anodynam appellitabat, & cum felici ſucceſſu, utpote ſecretum & arcanum habuit, ordinavitque; poſt Democriti ſeceſſum demum & Dippelium & ejus medicamenta infamandi occaſionem ex ſcirpo animoque haud gravi, & oblito illius: *de mortuis nil niſi bene, dum mortuus eſt homo, quieſcat, dum autem vivit, noveris; ex ſanguium enim manium quies non turbanda, & fatis ereptos ultra perſequi, nefas duxeris:* quæſitarunt, ſumſerunt; poſtremus ſe odio

Elixire acidum ex oleo ⊕.

nimis gravem orbi docto ſtitit quidam in ſuo tractatu: Der Chymiſchen und heutigen Welt nutzbahre Schatz-Kammer, Francofurti ad Mœnum 1736. quisquis etiam ille ſub nomine Sinceri Hydrophyli incedens ſit, hercle Philoſophi, id eſt: Deo in Chriſto devoti legem atque charitatis debitæ officium transgreſſus in duos, heus! non communis notæ viros offenſive irruit, quorum ille, contra quem pag. 127. adhuc inter vivos, hic autem, qui abhinc diſceſſit, videtur Democritus ab ipſo aterrimo notatus pag. 140. his ſequentibus verbis: Doch fällt mir ein, daß ein gewiſſer groſſer Mann ſich mit mineraliſchen ſo genannten ſauren Tropffen hat wollen groß, ja gar dardurch unter die Zahl der wahren Philoſophorum und Adeptorum zählen, die er aber ſo künſtlich zu verfertigen gewuſt, daß ſie als ein grauſames Corroſiv einen ſo ſtarcken Effect gehabt, daß von wenig Tropffen der ſie eingenommen, die Zähne aus dem Munde gefallen, und den Inventor ſelbſten ſollen ſie in ſeinem beſten Alter ums Leben gebracht haben; injuria hercle magna foret, ſi in Democritum, ejus Elixir acidum mihi quam optime notum, eſt illud idem, ut ſupra dictum, ex oleo vi-

vitrioli factum anodynum minerale celeber. Sthalii, cujus doſin Democritus præſcripſit 25. ad 30. guttularum in vino hiſpanico, cujus ſecure & felici ſucceſſu non tantum 30. ſed & 50. & 80. guttulæ inſimul vel vino hiſpanico vel aqua ſaccharata Thée &c. ſumi poſſunt, id quod ego expertus in quodam Mercatore Elberfeldenſi adhuc inter vivos exiſtente, huic de multo hinc inde vagabundo dolore arthritico mecum conqueſto Elixiris acidi oleo caryophillorum exſatiati ordinavi unciam unam, quotidie bis ſumat vino hiſpanico 25. ad 30. guttas, die ex poſt tertio me viſendi gratia ſpatiatum quam ſtatim interrogavi, quomodo ſe habeat, reſpondit: optime, omnes Deo ſint grates, omnino, quibus tamdiu fui vexatus, fugati ſunt dolores, perfecta nunc fruor ſanitate, Elixir acidum me curavit, mihi vero inſtanti, ut pergat indies, quod reliquum, ordine præſcripto ſumere, reſpondit, ſe Elixir acidum omne conſumſiſſe, neque reſtitare guttulam, me autem exinde vix attonitum & in mirationem raptum ſpectans pergit: ſe ſecundum præſcriptum quavis vice pro doſi 130. guttulas ebibiſſe, nullum ergo mirum infit, ſe unciam illam unicam in tribus diebus

con-

conſumſiſſe; eadem meridie ipſo præſente quivis noſtruum 100. guttulas aqua Thée bene dulcificata ſine noxa ſumſimus, ex quo liquet, Dippelium hocce & quidem ſuo loco & tempore ſaluberrimo acido neque ſe, neque alios occidiſſe, hæc ἐν παρόγω pro defendenda veritate dixiſſe, Lectori benevolo neutiquam moleſtum fuiſſe, ſpero.

Sal Vitrioli divexavi valde, calcinando illud in rubrum, ſi concedis, & album, tum & idem exſiccatiſſimum primo lento, deinde fortiori, tandem fortiſſimo igne è retorta in oleum è primis butyri adinſtar collo adhærentis expellendo; denique hoc oleum à Luna & Mercurio reſolutis ignis vehementia ulterius coërcendo, factum mihi eſt rubicundiſſimum; Nondum vero hoc oleo fixo, ſive potius hoc ſpiritu concentratiſſimo contentus, ſed ut etiam volatilem & mercurialem ex vitriolo poſſiderem ſpiritum, fundebam ſpiritus ſalis ammoniaci & rectificatiſſimi ſpiritus vini ana ſuper vitriolum Hungaricum vel Romanum colore ſuo igne temperato ſpoliatum in alembico amplo & ſextidua deſtillatione è tepido maris balneo peracta valde volatilem & ſubtiliſſimum ſpiritum accipiebam, neque caput mortuum

tuum ſale ſemper refertum rejeciebam; uno verbo, reperi: Vitriolum præcipuas Alchymiæ conferre opes atque virtutes, ſequens unicum experimentum ſpondeat pro cœteris plerisque. Erat mihi ſalis fixi ex ſulphure communi eliciti uncia una, illud ſal igne fortiori exſiccabam, ut quaſi lapideſceret, & ne Draco reſpiret, ex tempore eum affuſis primo oleo vitrioli deinde ſpiritu vini rectificatiſſimo commiſi Alembiculo Hermetice obturato in digeſtione admodum leni, ſpatio duarum circiter horarum abacto vitrum inſpiciens vix attonitus obſervabam: ſal noſtrum fixum ſulphuris nunc totum, ſuamque ſordidam maxime & formam & naturam exuiſſe, atque alia nunc natura multo excellentiori & nive vix candidiori, forma oblonga & circumplaneta gaudere; quo vero ſe receperint ſordes, videre neutiquam erat, ſpiritu ſupereminente clariſſimo, & cum poſtmodum filtrarem, erat mihi ſal amœniſſimum & medium & ſuſtinens auram & miræ naturæ.

Acuite ingenia Phyſici! & Chemiſtæ rationem de hoc Phænomeno pronunciaturi adeſte! quo abiit color? quo fœtor auffugit? quo unguinoſa

fixi-

fixitas ceſſit? qui fit, quod fœtor in odorem flagrantem & tenebroſæ ſordes in corpus lucidiſſimum eadem manente ſubſtantia conſpiciantur transmutata? metamorphoſis jucunda atque notabilis, ſiccine! tenebræ fient lux? an feces & ſcoriæ rariſſima atque clariſſima, eadem tamen manente ſemper ſubſtantia, conſtituent corpora? inverſa forſitan? ergo convertantur, & res erit ſalva? Quis ſanæ mentis obloquetur & Naturæ & Rationi adverſabitur? cœcutientes cumprimis ævi noſtri Prædicatores & Eccleſiæ reformatæ noſtræ Adminiſtros, ut dimiſſo ſuo commercio Phyſicam diſcerent & exinde evaderent Theologi, monitos vellem, ſed ſurdo cane fidibus! vos autem, qui oculis veſtris videtis & auribus percipitis, Sophiæ Filii, Phyſices Alumni & Naturæ utriusque ſcrutatores inde homines vocari digni ſtudioſi! Hoc Novum, Rarum & Verum Veritatis haud cognitæ experimentum phyſicum eo animo atque claritate, qua vobis propino, accipite.

Democriti memoria. Elaté nunc loquar, Lector Curioſe! me non infimum in Schola Hermetica mereri locum exinde forte ſuſpicaberis, non immemor: me De-

mo-

mocriti Philoſophi vix per omnem orbem famigeratiſſimi, doctiſſimi & humanitate & familiaritate præ cœteris pluribus eſſe fructum, quod concedo ambabus; nam commercium literarum (ab anno 1731. & tempore, quo diſſertatione ipſius inaugurali in Bibliopolio quodam Düſſeldorffii, caſu & fortuito quaſi reperta nomen Dippelii & Democriti demum mihi innotuit inclaruitque) diligentiſſime ab utroque noſtruum eſt obſervatum, eo enim cujuslibet noſtrum intereſſe aut commodum, aut alterius utriusque forte ſuæ ſonticæ rei cardo vertebatur; quod ad me, magna in arte chemica & machaonica ab illo ævi hujus egregio Philoſopho & Præceptore Hermetico ediſcendi cupidine adactus, ejus amicitiam diligenter ſervare ſtudui, hinc de Religione aut opinionibus Theologiam concernentibus, de quibus cum ſuæ ſectæ Miniſtris ipſi continuo & ad ſuum obitum usque res erat controverſa, neque verbulum unquam inter nos unus aut alter perdidit; Vicibus binis Berlenburgi inter nos ſolos fecimus colloquium, primum concernebat Patientem Epilepſia Chronica veſtitum, cui Lunam præparatam in reſtitutionem mirabi-

lem dedimus ; alterum hercle colloquium ſive conventus mutuus non magni, ſed maximi erat momenti, nam eo ipſo intimum pectoris & cordis ſui penetralia mihi fecit palam, & pergrande illud mundo relatum myſterium de conficiendo lapide Philoſophorum mihi in tantum amandabat, ut cuncta ad illum laborem requiſita præparatoria aſſiduo facerem, cui nihil reſtitet, quam ſolis fermentatio, atque utriusque conjunctio, quodque ſibi faciundum reſervatum vellet; non defui, neque officio, neque ſtudio, quin non præparanda, totum proceſſum in requiſitum & talem produxiſſem effectum, ut contentus omnino & gaudio perfuſus Dippelius quam maximas mihi ageret gratias, adjecto elogio: me ipſi nunc operis confeciſſe & præbuiſſe clavim.

Annon memetipſum vix majorem crediďiſſe Philoſophum ipſo Dippelio Magiſtro, ſupputabis ? parum abfuit, cum Democritus MDCCXXXII. Novembr. Vto mihi ſponte & clariſſimis linea obductis literis ſanctęque, primum myſterioſæ illius medicinæ, ſive Tincturæ ſolaris ſpecimen eſſet profeſſus atque pollicitus, & adinſuper in iisdem illis literis in donum gratui-

tuitum aut in ſignum ſuæ de arduo meo labore conceptæ gratitudinis mihi obtuliſſet prōceſſum ad Particulare ex eodem illo univerſalitatis fonte fluens, quo commode & independenter ab ulla creatura, bonaque quiete, pace & otio, quotidiano meo veſci pane poſſem &c. ego viciſſim utrumque & Proceſſum ad Particulare hoc celebre atque precioſum, illudque de communicanda mecum Tinctura factum promiſſum ſuo relinquo valori & effectui; ut tu Curioſe Lector! forte animo faris: interim tibi Democritus devotus manſit debitor; reſpondeo: Facta, quæ poſtremum contigere Democrito, promiſſa & per me remiſſa perſolvunt, ſua enim cauſa non amplius pendet, ex inopinato ipſe, forte & improviſo ſe in foro Poli ſiſtendum absque remora occitatus itiner iſtud, quanquam irredux, retardare non audebat, oportebat accelerare & parere mandato; ulla quæſo! ubi fuga lethi? an non, qua ſorte Protoplaſti noſtri & poſt ipſos ad hos noſtros dies quicunque occubuere mori, eadem cuique noſtrum & quotquot poſt nos ad ſeculorum conſumationem usque naſcituri ſuum obire diem continget? *beati ſervi illi*, inquit Veritas ipſa, α & ω,

Principium & Finis, unigenitus Dei Filius Adamus Alter, Mundi Salvator, Rex Zionis, Cœli Terræque Dominus Jeſus Chriſtus, *quos, quam venerit Dominus, invenerit vigilantes, Amen dico vobis, faciet, ut diſcumbant cum ipſo, & vos*, ſuos omnimode alloquens ſectatores, pergit: *eſtote igitur parati, quia qua hora non putatis, Filius hominis veniet beatus ſervus ille, quem, quum venerit Dominus, invenerit ita facientem Luc. 12. & Apoc. 16. Ecce venio* ait: Idem ipſe ſuorum omnium, quotquot ejus veſtigia animo vigilanti legunt, Soſpitator Jeſus Chriſtus, Amen & fideliſſimus Teſtis & verax opificii Dei principium, *ut fur, beatus, qui vigilat, & ſervat veſtimenta ſua, ne nudus ambulet & cernantur pudenda ipſius.* Id quod & Lectorem Deo in Chriſto devotum & me conſervum ipſummet ad Dei Triunius ſempiternam laudem atque gloriam, nec non noſtram in Chriſto & per Chriſtum Dominum noſtrum paratam & certo ſua conditione ſervata futuram atque æternam beatitudinem ex genuina cordis ſinceritate moneo, voveo, precor.

Certe eodem maxime tempore, quo indies illam diu deſideratam Claſſem

auri-

auriferam eſſem præſtolatus, fatale & triſte mihi nuncium omnis conceptæ ſpei ex abrupto ancoram ſolvit; mox ubique rumor ſpargebat; Novum & inopinatum! exceſſit, evaſit, erupit Dippelius, in inimicorum ſuorum jubila & hilaria miſſo ſeculo aſtra petiit! quod demum ex literis à Domino Comite Imperiali Auguſto Wezlaria mihi factis indubitatum credidi; poſtmodum ſtudioſus aliquis, Democriti in Arce Wittgenſteiniana amanuentis & repentini maxime Philoſophi iſtius diſceſſus teſtis certiſſimus mihi retulit, quod in laboratorio illico confeciſſent phoſphorum in quantitate, ad quid, ipſum proprie latebat, hoc ſaltem vero verius affirmabat, Democritum fuiſſe intentionis firmiſſimæ, illic componere Tincturam ſolarem, & ex illa ſua debita, præprimis Domino Comiti Auguſto de Wittgenſtein perſoluturum deinde Moſcoviam profecturum; hucusque, non amplius de Democriti fatalitate atque ſidere, ne porro noſtrum remoretur ſcopum, utpote qui noſtra propria, non alterius in chymia concernit fata atque profectus.

Trium Regnorum, Animalis, Vegetabilis & Mineralis & ipſo magnete Vitriolo triangulatim exploratis, Dia- *Secundum Auream catenam Homeri.*

I 3 dema-

demate tamen regali noſtro nondum ſubjecto dominio, Homeri illius incogniti aureæ catenæ Authoris tramitem inſtiturus & ad amuſſim ſequuturus Comædice huic chemicæ finem facere, firmo animo conſtitui; ſecundum Authoris citati formulam ignographiatenus præparanda ingenioſiſſime, ut mihi videbantur, excogitavi nimirum. 1. Sal fixum corroſivum, minerale omnino; 2. Vinculum inter utrumque ſeu mediatorem, hinc varia aceta philoſophice, ut viſum erat compoſui ſi forſitan inter plura verum mihi reperiretur; 3. Volatilia crede! & compoſita & ſimplicia & ſicca & fluida varia non rudi Minerva parata ad manus erant; nihil reſtitabat arti, quam horum omnium phyſica conjunctio, ut, ſi non lapidem Philoſophorum; ſaltem communium omnium Univerſi celebriorem perhiberent medicinam, & abfuiſſe multum, ne quis mihi tunc dixerit!

Ingenioſiſſimi illius Authoris rationes, poſitiones, deductiones mihi præ cœteris omnium Chemiſtarum, quos unquam legi, ſcriptis arridebant & adhuc arrident ex ſincero videbantur mihi traductæ, ſanæ menti plauſibiles, fideque digniſſimæ; unicum eſt, quoin

Au-

Authorem craſſiſſimæ imo ruſticæ invidiæ arguebam, quod nimirum ſuum reticuiſſet acetum, ſuperbe inſuper de illo jactitans: hoc acetum ſuum totius operis præſtare clavim, quo effutito & artem ipſam fieri palam; plus quam viginti experimentis ſecundum totidem conceptus varios inſtitutis, cucurbitulisque vitreis vexillis ſuis ad diſtinctionem notatis & ordine ſpectatu jucundo ſuper unico fornace digeſtifico & arena rariſſima referto in circulum poſitis, prælium hoc ſub ſpe acquirendi Trophæi alacriter ſum aggreſſus, quo peracto & cupidine exſaturata.

Planetas ſeptem Regentes inviſendi nova cupidine flagrans periculum feci, ſi forte fortuito unius horum vel alterius magnanimitate, generoſitate, & fidelitate ductus felicem attingerem metam. I. Regem ipſum, prouti fas erat & æquum, adorſus, Solem videlicet, Metallum omnium præcipuum, ſolidiſſimum, rariſſimum examinandum citavi, nullus dubio hærens, ejus ſanguinem ſive animam cœteris ſuis ſubjectis imperfectis & domeſticis & fratribus in emolumentum, meliorationem, imo omnimodam ad ipſorum plenarium, perfectum, per- *Planetæ Regentes.* ☉.

fectius & perfectiſſimum eſſe, transmutationem ſcilicet futuram ſeu reſuſcitationem & glorioſam exaltationem inſerviturum; paruit citationi, Sol obedientia Charactere ſuo atque genio digna, ſicque conſtitit labore, ut tandem lapidem illum feciſſem purpurei coloris, an Philoſophorum? proteſtor in forma optima, Alcalicum ſcias! purpureo Sparſum lapidem auram pro more non ſuſtinentem, ad Tincturam analepticam ſive aurum potabile ſuis vicibus valens; Ipſe videlicet Sol in Alchymia, cujus vitæ aqua undique rigatus hortus Heſperidum mala producit, nullius compos miraculi mihi apparuit; Aquam niveam & pluvialem manibus continuo agitatam Solem crudum limatum præ cœteris menſtruis ſolvere atteſtor, deinde aqua illa coloris ſubrubicundi filtrata & evaporata gummoſam relinquit materiam, id quod Hippocratico illi hucusque variis ægre vexato convitiis apprime quadrat: *aurum operantes*, inquit Hippocrates, *tundunt lavant, molli igni liquant, forti enim non conflatur.* At Sole mihi myſterium Alchymicum ſubticente

II. Lu-

II. Lunam fœminam, ſive ejus uxorem blanditiis circumvenire, eandemque mihi adeo reddere familiarem, propoſui, ut vix ſe continere poſſet, quin mihi non intima ſua & orbi occluſa & ipſiusmet ſui Mariti Solis arcana omnia ſit patefactura; cum autem ex inſperato Pythagoream ageret & Myſterium magnum Hermetis ſigillo obſignatum mihi nictaret, eam tormentis ſcalis gemoniis multo crudelioribus ſubjeci, denique ferro & igne, ut omnem meum explerem animum, illam diſcruciando, mihi præter ejus ſanguinem ad Tincturam aliquatenus medicinalem nihil prædæ remanſit; animo autem meo & hoc rigoroſo conamine, tentamine, examine & effectu nondum placato, utrosque Solem & Lunam ☽.

III. Jovi infidelitatis crimine condemnandos detuli; verum enim vero Jupiter non tantum illorum partes tenebat, ſed ipſe hercle moribus crudelior illis, eſt intractabilis, dicti ictusque impatiens, furibundus, & præter ſtridorem horrendum & ſtrepitus terribiles nil niſi fulgura periculoſiſſima, tonitruaque formidanda mihi reſponſans, tandem vix vacuo cinereo corpore relicto aſtrum ſuum petens fugie- ♃.

bat conſpectum, injucundus Planeta Chemico, faſtidioſus Medico atque malevolens. Eja animoſe! me ipſum erigendum affatus perſtiti & meum intrepidus ad Aſtra cœtera continuans iter

♂. IV. Martis offendi caſtra fretus: Servum hunc rubeum mihi faciundo familiariſſimum, utpote qui præ cœteris Planetis mari terraque peritus, forte etiam eſſet humanior illis, alias enim, indefeſſi animi, temperamenti cholerici ſanguineo miſti, conditionis facile inæſtuantis, ignes fortiſſimos tolerantis, nullam tempeſtatem, neque Nimbos fugientis, in utroque caſu atque fatalitate liberalis ſemper & largus ſuum copioſum ſpargit crocum & rubicundiſſimum; Sal partius ſerit victriolicum: magnifaciunt ipſum Chemiſtæ Sophici, ex conjugio ipſius cum Luna naſciturum Heroëm autumantes, Aliis cum

V. Venere concubuiſſe Mars habetur ſuſpectus; non autem mirum, Martem Veneris formoſitate, imo & dignitate abreptum & ſervituti mancipatum! nemo enim eam facile præter ignorantem ſpernere poſſe, chemica experimenta probant. Martem, volunt, concubitu cum Venere deprehenſum

pro

pro redemtionis lytro inenarrabilem auri argentique quantitatem, nec non lapillorum præcioſiſſimorum omnem æſtumationem excedentis pretii perſolviſſe; Quis quæſo! præter, qui omnia in Uno poſſidet, tantam ex Venere averſabitur prædam? ad minimum Venerem Sulphure aurifero gaudere utcunque, quis ſi fabulæ adjiciat, non refringam; Medicus ſuis ex cœteris quinque, quæ poſſidet, medicamentis contentus, hunc amolitur Planetam; ad quid Sal Veneris? Vitrioli res eſt, tu cenſe, quanti? Ego interim

VI. Saturni clauſtrum pulſaturus occurrente acerbiſſim frigoris climate repulſum perpeſſus, remigravi, ſed ſine remora Vulcani copiis, Herculisque clavis & Martis haſta munitus animo erecto glacialem illam & Solis radios fugitantem ſphæram de novo ingreſſus Senem ſalutavi & Planetis cœteris omnibus Seniorem eum inveni, ſed etiam ſenum more, naturæ admodum perfrigidæ & commodiſſimæ, ſegnem & adſpectu deformem, lineamentis infidum, forma agreſtem, genii inſaturabilis & impudentiſſimi, animi langueſcentis, ingenii ſtupidi & avarum tenaciſſimum; hiſce qualitatibus ♄

bene

bene exploratis tetricum atque moroſum ſocium Chirurgis & Pharmacopolis inter ſe ſecandum, ſi non aurum argentumve ex eo, ſaltem ceruſſam, deinde ſaccharum auro argentoque vendendum faciant, accredidi, firmo propoſito, impoſterum dimiſſa hac gente inhumana moratiorum ineundi familiaritatem, præprimis

☿. VII. Mercurii Planetarum potiſſimi, nobiliſſimi, habiliſſimi, ſecretisſimi & cæterorum omnium conſiliarii intimi, meritiſſimi, cui totum Minerale Regnum, imo & ipſa viſceribus terræ incluſa arcana ſingula noteſcunt; Agedum! de civilitate Mercurii certiſſimus expediam. Hercle ſolus ipſe, utpote qui Cœlos Terrasque circumvagatus mihi exactiſſimam lapidis Philoſophorum deſcriptionem & ubi? & qua fraude? an arte! an Marte? an fato? an traduce? aut quoquo ſit capiendus modo? informationem accuratiſſimam communicare poterit, & ſi non? fictitium vix crederem Philoſophorum lapidem; absque cunctatione, ſuſtine! ſpe bona meliorique vela feci & portum attigi, Mercurium, percipe! ſequenti ſum alloquutus elogio:

Tu

Tu Planetarum cœterorum omnium, quot quot orbibus ſuis præſident, Princeps, & ſolus ex iis ſapiens, verſutus, peracutus & exquiſitiſſimis lapidis Philoſophorum conſtruendi qualitatibus pollens, ex natura ditiſſimus, ſed & verſipellis audis; Rumor hinc tuus omnes implevit terras & Alchymiſtas hucusque miſere vexavit; accipe à me laurum tui Principatus atque Coronam, mihi viciſſim Diadema Regale, Lapidem Medicinam utramque mundi in tuam laudem atque honorem perpetuum ſervandum & bene cuſtodiendum retribuas, committas & amandes, velim; ſcias, ſex cœteros mihi pernoteſcere Planetas, ſed ultra quod habent, perſolvere nequeunt, eosque ultra ipſorum poſſe velle expoſtulare & adſtringere in vanum eſt atque ſtolidum; concedo equidem: fratres tuos præſtare tantum, quantum in ſe poſſident & ſtatus ipſorum exigit atque conditio, quæ quæſo! ex imperfectis exſpectanda perfectio eſt? fratres tui omnes ſunt ligati vinculis, ligandique atque catenis; Tu autem libertate frueris indiſſolubili, nemo te facile, aut ne vix quidem capiet; fratres tui omnes ſunt mortales & pe-

ritu-

rituri; Tu & immortalis & ſemper incorruptus idemque exiſtis; illi ignibus & aquis vexati obeunt, pereunt & relicto tandem paucillo cinere evanidum eunt; Tu autem ex ſumma ignis vehementia animi alacritatem & volitandi cupidinem hauris; Tu & in imperſcrutabilibus aquarum abyſſis tranquilla maxime gaudes quiete, nunquam ſuffocaris! ubinam? adeſtum Artiſta! qui te pro ſuo figeret arbitrio atque ligaret, multo minus necaret & tuo viveret ſanguine? Tu albis dentibus utrumque Vulcanum & Neptunum, quamvis alter ille Jovis frater ſit, irrides! Tu Samſoni Heroi aſſimilaris! Eccui autem æquiparandi ſunt hoſtes tui & miſerrime, imò inimiciſſime te calumniantes & vexare tentantes chemiſtæ ſtolidi? hercle Philiſtæis, qui quondam Iſraëlis populi Judicem hoſtiliter, ut eum caperent, urbe ſua includebant, ſed fruſtra, judici enim non ſolum exitus ſemper idem & liber manebat, ſed ut Philiſtæos de commiſſa ſtultitia convinceret, urbis portas è cardinibus ſuis ſolutas & devectas ſuper montem quendam ex oppoſito ſitam, pro dedecus! omnium conſpectui exponebat, quo ſaperent inimici Philiſtæi,

quod

quod omnis ſua Samſonem capiendi intentio atque conamen vanum & irritum; Sique tempore opportuno & Chemiſtæ perſecutores tui ſuo non ſapiunt damno, tu ſæpe eadem mercede, qua tibi voluere & minitare, interitu & morte in putrefactionem futuramque corporum ad immortalitatem reſurrectionem afficere ſoles, quo fato multos & forte innumeros opibus ſuis denudatos expoſuiſti & plurimi ipſa ſua vita hanc ſuam tibi perſolviſſe curioſitatem, triſtiſſima experientia teſtis, adhuc hodie clamitat, dehortatur.

Me vero intentionis ſanioris virum, tui commercii & ſortis multo melioris à te dignum cenſeri ſpero; itaque inſto: ne mihi, haut incognito tibi, interiorem tuam formam & fixitatem intueri recuſes. Annon Domus tua externam tuam formam & poſituram teſtans, eſt Antimonium? quod experimento curioſo fultus firmiſſime credo; bene enim adhuc noſti, me molis tuæ quondam quantitatem aliquam impoſuiſſe tigillo, & inſuper ſalis metallorum quorundam portionem, & poſtremum Vulcani vigilantiæ commendaſſe! ulterius recordaberis illius tui ex ignis vehementia per-

Antimonium aut ☿rii domus aut ☿ius ipſe.

cepti

cepti gaudii ſingularis & avolandi cupidinis? avolaſti equidem, ſed corporis ſive domûs tuæ parte, ſi non omni, ſub globulorum rotundorum forma ſalibus irretitâ relictâ, quos globulos veriſſimum & purgatiſſimum Antimonii regulum examinando ſum expertus; & hoc orbi utplurimum Novum, Rarum & Verum Tu ipſe Mercuri in propria tua cauſa teſtis ambabus concedis, applaudis! inficias ergo eat Tiro imperitus, Davus, ſusque deque fero; Tibi Lector Curioſe! dono datum, accipe & neutiquam pertæſus animo tuo ſequi & inſequentem attentione tua minime indignam cenſendo comœdiam.

Præparatis per gnaros ævi noſtri myropolas Mercurialibus bene & penitus examinatis, currens ſeu vivus Mercurius poſt dulcem labori magis accommodus mihi paruit; ſuſceperam enim, Mercurium ſecundum auream Homeri catenam transmutare in oleum, mihique hoc ſudore chemico tam ad medicinam quam ad metalla adepta præda iri ſatisfactum, autumans; ſed infidus ſocius labori meo illudebat; non ego ipſum, ſed ipſe me duas integras hyemes divexabat contentus admodum ſuo, quod ipſi deſtinaveram

domi-

domicilio & victu quotidiano; deſpectum hunc graviter & in majorem contumeliam ſuſcipiens amori cucurbitulam vitream, intentione firma fixaque, quod ultra non poteram, nullum amplius cum vagabundo hocce perdendi otium. En! quid contingit? effundendo maſſam, certe non, ut antea ſperabam, oleoſam, ſed aquoſam, & varias interim mecum formando reflectiones, intervenit meæ menti Acidum quoddam à me ante aliquot annos factum & usque huc conſervatum, forte iſtud eſſe Homeri arcanum, quod invidia obſcura celarat; perpauco acidæ illius aquæ affuſo maſſæ vix obſtupeſcebam, cum viderem: quam ſtatim omnem maſſam colore ſanguineo & rubicundiſſimo ſuffuſam, affundebam omne reliquum, quod mihi adhuc erat hujus acidi (eſt autem ſapore, ſubdulce acidum) & commiſi phiolæ perlongæ in digeſtionem.

Mercurius in rubicundum liquorem ſolvitur.

Sex menſibus circiter ex poſt liquorem illum Mercurialem penitus rubentem ulterius examinandi cupidine ductus, primo illum per chartam bibulam filtravi, remanente pro hac vice in filtro cinerea terra, deinde

evaporandum expoſui, & reliquit in vaſis fundo pulverem rubicundum, ſuper quo rurſus ſpiritum vini rectificatiſſimum fudi, & poſt aliquot dierum digeſtionem liquorem deſtillationi permiſi, ne autem omnis evaporaret ſpiritus ſive humidum, elevabam vaſculum, & locabam ſuper arenam recipiente remoto, ſed quid fit? duabus horis plus minus elapſis circa octavam horam veſpertinam die XXV. Novembris MDCCXXXVI. Ecce! ſubitaneo fulgure perterritus retroſpiciens, vitrum ſive cucurbitulam intus flammantem ſpectabam, velox ego exſiliens linteamine, quod mihi ad manus erat, inſtrumento hercle retro accommodo, excandeſcens vas vitreum arreptum poſui ſuper carbones foſſitios à latere Athanoris, ne cœteris in eodem illo athanore poſitis vaſculis noceret; aſpectabam Comœdiam minime injucundam, amoto enim lumine illa horæ circiter quadrantis ſpatio imminens concepta flamma è vaſculo ſuo undique, præter ſpiraculum ad recipientem ſive galeæ roſtrum, occluſo affabre ludebat circa quatuor conclavis parietes, innumeros inter ſe invicem inhæreſcentes variosque colores exhibentes continuas

tinuas pingebat flammulas graveolentiæ ſubdulcis ſuaviſque & innocuæ, à principio enim usque ad incendii finem ſpectatorem egi, & peracta ludi ſcena demum feneſtras auræ ſpiracula aperiebam; galea NB. Alembici manſit illæſa, in fundo vero vitrum à frigida humidate carbonum foſſilium paſſum erat fiſſuram & corneum reſidebat in fundo corpus, lunæ corneæ non diſſimile duarum dragmarum pondere.

Annon Tonitruorum, Fulgetrorum, Fulminumque cauſam phyſicam ab hocce experimento propemodum probatam Mercurii naturæ atque virtuti adſcribes? ſed quid Ariſtotelis? quid Carteſii galli turba? ab experientia hac verifica plane alieni, an non ſub ſpe, ſemper aliquid hærere, calumniabuntur audacter? ſed Davus erit oblocutor, ne timeas! quæ quæſo! ſub omni Cœlo aſſimilanda huicce Mercurio aut æquiparanda materia? nulla, certe nulla! quæ frigidiſſimæ, calidiſſimæ, ſicciſſimæ & non minori gradu humidæ inſimul ſit naturæ & ſubſtantiæ, adeoque & omnis ſuſcipiendæ formæ capaciſſimæ, addere liceat atque probare, ſimpliciſſimæ &

eò perfectiſſimæ! Inſuper dic, quæſo! innocentiæ hujus mercurialis vaporis rationem firmam & ſolidam, cum tamen alias fumus vaporque Mercurii avolantis toti animali Regno ſit infeſtus & cuilibet in ſanguine viventi necem minitet; dirime hanc Vulcani ſcintillam, Meteoron maxime notabile & ſapienti haud obſcurum; Iterumque Novum, Rarum valde, nec non Veriſſimum, prouti mihi contigit vigilanti, experimentum non è ſomno dixi.

Aqua acidula ſimpliciſſima & medicinali hac ſolvitur ☿us omnimode.

Non plura dicendi tœdio feſſus pergo: Acidum illud mirificum, Mercurium ſolvens menſtruum de novo feci, illudque titulo, non re, Radicalis honorare placuit; non minus mihi medicinale eſt, & præſtat in certo morborum genere, non ſpecie tantum, cœteris cunctis intus ſumendis medicamentis; Hujus radicalis acidi affundebam novo Mercurio currenti præparato ſufficientem quantitatem, & omnis Mercurius quam ſtatim reddebat tincturam Rubini rubedinem excedentem, hanc per chartam bibulam filtratam phiolæ perlongæ mandabam. Utique & ſimile experimentum cum Luna inſtitui, & hanc quoque,

que, quemadmodum Mercurium, ſolvebat omnino acidum noſtrum nullis relictis fecibus, aut terra in filtro reſidua; auſculta! poſt mediocrem digeſtionem vel etiam radiorum ſolarium æſtu ſolum perpetratam jucundiſſimo ſpectaculo metallorum pars ſupernatat & operimentum format, quaſi ex auro puro eſſet conflatum, & hoc deinde ſuccuſſum, in vitro auro argentoque refertæ Metallifodinæ ſimilitudinem exhibet, qui mirabilis fulgor digeſtione prima peracta omnino diſparet & certe ultro & magis mirandum, quod acidum illud Mercurio ſaturatum (cum luna mihi non contigit) à principio aliquot dies colore rubicundo deſtillet & quidem è perlonga quam maxime phiola in maris balneo, igneque non admodum forti, ipſus ego expertus, pronuncio, teſtor.

Placuit etiam ex Luna & Mercurio facere amalgama, & illud acido meo ſolvere, qui ceſſit in tantum, ut jam ſupra de Mercurio cecini, feliciſſime labos; uno verbo dico: Metalla omnia absque diſcrimine hocce ſolvuntur acido in tincturam rubicundiſſimam. An vero hoc illud aureæ cate-

Hac acidula aqua ſimplici omnia metalla ſolvuntur in rubedinem.

catenæ Homeri ſit Acetum, ſine quo non & quocum omnia, ſubdubitandi mihi ratio eſt atque occaſio; eſt adminimum utique ſimpliciſſimum & ſecundum Homeri tenorem etiam unica perficitur deſtillatione. Unum adhuc occaſione hujus acidi memorandum: quando calx Lunæ edulcorata optime & exſiccata acido illo irrigatur, rurſus ſtatim exſiccata & tigillo commiſſa ex igne lento Lunam corneam edit, non autem uti communinis eſt, ſcilicet flavam, ſed fuſcam; Corneæ Lunæ alias promittitur ratio ex eo, quod τὸ alcali tartari tantum acidi, quantum ſatis, in Luna ſtupefecerit, ut Luna alterata natura, mutataque forma atque figura Saturni ſpecimen reddat, ſed quis hujuſce noſtræ Lunæ corneæ reddet rationem? heic enim Lunæ optimæ elixatæ nihil præter noſtrum, Saturni, tamen prolem ex Luna ſibi conformen progenerantis vices exhibens Acidum medicinale accedit; inſuper & noſtro ſale alcalico fixo facillime reducitur.

Luna cornea.

Mercurius Lapideſcit arte communi.

Ex allatis laboribus & experimentis mihi tamen multa adhuc reſtitabat ſatisfactio, idcirco Mercurium vivum ſive currentem ultro per viam

ſiccam

ſiccam torturæ ſubjeci, ut ipſum coagularem, indurarem, & deinde figerem, aurique adinſtar redderem malleabilem cui ſolum facile, ut conjecturabam, reddenda reſtitaret flavedo, & quis ipſemet hujus capax, hanc improbet judicandi & ſubſumendi temeritatem? lepidiſſime ſucceſſit labor; indurabam Mercurium aqua veterana, ſale & æris viridi, qui poſt aliquos dies quaſi lapideſcebat, tandem etiam igni fortiſſimo, ſed vitro fluido tectus ſtabat, ex quo montes naſcituros aureos argenteosque vix ſomniaſſem; ſic phantaſia, ſi non crebro, aliquando tamen Artiſtam ſomniis & monſtris ludit.

Hac induratione Mercurii nondum contentus, alium atque alium inveſtigavi modum, tandem pluviali & incocta alcali quodam ſatiata aqua, ſaporis ſubdulcis & clariſſima ſubmerſi Mercurium, eumque deinde phiola incluſum poſui in digeſtionem; cum vero Mercurium indies in priſtina forma ſemper vivum atque currentem viderem, eum è balneo ſuo extraxi & libertati priſtinæ reſtitui, poſuique in vaſculo terreo polito ſeu porcellano foras ſub dio, poſt aliquot dies feneſtram *Rarum Mercurii Phænomenon.*

ſtram aperiens conſpexi Mercurium cuticula ſolari ſeu auro ſimili tectum; ego in mirum raptus, undenam illa prodierit cuticula? iſtam bacillo quodam remotam mox in atrum verſam colorem obſervavi; altero die curioſus eundem Mercurium viſitans, iterumque de novo & aureo obductum velo eum offendi, & ſic ſe porro & indies aureo pileo ſuperbum præſtitit Mercurius.

Sirenia illuſione evanidum.

Cauſa atque ratio, undenam illa cuticula eſſet orta? mihi nunc permagnæ curæ facta, tandem varie hinc & illinc cogitando & ratiocinando eam eviciſſe & hoc valde me vexans dubium absque Allexandri enſe enodaſſe, me omnino perſuaſum habui, obſervabam enim Mercurium ſub dio ſitum, nimirum Aquiloni è diametro adverſum; quam ſtatim nulla mihi nunc amplius reſtitabat controverſia, quin non ab Aquilone Mercurius utpote magnes attraheret auri ſeminium & tam diu, conjiciebam, donec ipſi ab imperfectione ſua ſolutus aurum Ophirizo nulli ſecundum eſſet factus; amœnis ſed & ſireniis hiſce penſitationibus brevi poſt procella inſperata fecit moram, pluvia enim interveniens

niens abluebat & cuticulam & aurum è Septentrione attrahendi virtutem magneticam omnem, ut impoſterum Boreæ expoſitum hunc meum Mercurium nunquam amplius toga aurea, ſed naturali ſua mihi maxime odioſa veſtitum reperiiſſem, quomodocunque etiam inſtituiſſem.

Poſt variam tandem hujus Phænomeni cauſæ & proventus indagationem menti meæ occurrit quæſtio: quid ante hac feciſſem? an non eundem illum Mercurium ſupra citata illa aqua pluviali mea ſubdulci & medicinali aliquando coagulare tentaſſem? an forſitan Mercurio ab illa aqua vel magnetica virtus facta, vel ſaltem ſtimulus quidam inde ei eſſet illatus, quo quaſi utpote à veneno languide tabeſceret & tandem emoriretur? & hercle ſic erat; è veſtigiis Mercurio in eodem illo ſuo vaſculo porcellano propinavi ex priſtina fontina ſive puteo, & ecce! eodem illo momento, idem illud, quod diſparuit ante, apparuit Phænomenon, cuticulam auream clare lucentem conſpexi, cui bacillo remotæ & altera ſuccedebat, & ſic porro indeſinenter remotam cuticulam unam auro adſimilem, ſemper um- *Revixit Phænomenon.*

bræ in morem inſequebatur nova & altera, donec Mercurius omnis ſucceſſive tabe hac conſumtus in pulverem nigrum eſſet converſus impalpabilem.

Super hoc experimento me, Lector Curioſe! inexplicabili rurſus ſuffuſum fuiſſe gaudio atque lætitia facile conjicies, neque tua falleris opinione, nam penes me concluſio firmiſſima erat: Aquam hanc pluvialem incoctam, ſecundum omnem apparentiam eſſe ſaltem conſimilem menſtruo ſive ſolventi univerſali, quoniam utique eſt & ignis & aqua ſimul, ignem naturalem culinarem nunquam ſentiit forma qualitativa & validiſſima ſecundum æquam τȣ acidi & alcali lancem gaudens; ſine remora *Eugenium Philaletam* Anglum, cujus tractatum de lapide Philoſophorum conficiendo mihi ad manus erat, relegebam, qui & ipſe meam opinionem maxime ſuffulcire mihi viſus eſt, nam hujus ejusdemque Philaletæ commentarius mihi hucusque Sigillo Hermetis omnino erat tectus & occluſus & obſignatus, nunc autem per omnia reſeratus, ut & tenorem & ſenſum accuratiſſime jam & pro præſenti intelligere mihi

vide-

viderer, quando inſuper quam clariſſime concedit; Non equidem Mercurium communem eſſe materiam lapidis Philoſophorum, at tamen Mercurium communem poſſe & debere verti in Sophorum Mercurium, in maſſam nigram, absque igne, quod hac occaſione & adnuentibus aliis mihi Philoſophis ſcriptis non ægre notavi. *Bernard. de Portu* inquit: *Mercurius nihil eſt aliud, quam ſpiritus mundi corporeus in ventre terræ factus, qui ad ſe recipit facultates omnes, tam animales, quam vegetabiles, & minerales; Geber: laudetur Deus Benedictus, qui creavit Mercurium & dedit ei ſubſtantiam & ſubſtantiæ proprietates, quas non contigit ullum ex rebus in natura poſſidere, ut in illo poſſit inveniri hæc perfectio per artificium aliquod, alii Medicinam eſſe rem unam, vas unum, conjunctionem unam. Lapidem eſſe ex re animali, vegetabili & minerali, rem unicam, variis tantum nominibus ſignificatam. In aqua Sophorum totam conſiſtere artem; Lapidem in rebus combuſtibilibus quæri non debere. Materiam ſophicam eſſe aquam, ſal, aërem & ignem. Opus compleri in uno vaſe, & menſtruum,*

quo

quo, eſſe ſalinum. Sal appellant clavem aperiendi & occludendi. Hac ſua animas metallorum extrahi, corpora ſolis & lunæ ſolvi. Hanc aquam eſſe ignem naturali fortiorem, qui ſolus (pro Hipocrati; de auro leni igne ſolvendo doctrina) *ſolem compurere potis.* Sic quivis Artiſta novi ex chemico ſpeciali labore exorti Phœnomeni occaſione, & cauſam & ſcopum à Natura hinc intentum, & rationem diſquirens, propria utplurimum ſua phantaſia Directrice luditur, & ad quod corde ſpirat, libere trahitur, præter hanc ratio non exſtat, quare Adepturientes plerique doctiſſimi & hucusque, non autem ultra expertiſſimi æque, ac plebeculæ communis chemicolæ & quivis ipſorum in ſpecie, ſuo & ſibi proprio genio ſive phantaſia illuſus à die in diem ſpe quidem dulci, ſed ſemper fallaci lactari acquieſat; Quis vero hos inter millenos cujusque ſtatus, conditionis & diſtinctionis Adepturientes, quorum quisque ſuæ ſibi ſelectæ materiæ & ex omnibus Philoſophorum Chemicorum ſcriptis probatam fidem, cœterorum omnium ſuam flocci habet, verum à falſo diſcernendo dijudicandoque feret ſententiam? ſive ſit inſtans? SUA IL-

LIS

LIS OCCIDIT VANA, HIS TRANSIT GLORIA MUNDI.

Hac, de qua ſupra dixi, Aqua mea pluviali non tantum, ut exhibui, Mercurium vivum pulveravi, ſed & cœtera cuncta Metalla ☉. ☽. ♀. ♂. ♃. ♄. eodem modo ſolvuntur atque in maſſam nigram reducuntur, inque pulverem ſubtiliſſimum comminuuntur, utique ingruente putrefactione deterrime fœtent; ſic enim omnes ſeptem Planetas ipſemet ego vexavi & absque igne aut ullo ab extra accedente calore in pulverem nigrum & impalpabilem atque rariſſimum combuſſi. Eſt labos & facilis & commodus & ab omni ſpurcitie alienus, tam ſub dio, quam ſub tecto, tam frigore extremo, quam æſtu ſolis graviſſimo fieri poteſt. An non omnimode Novam, Raram & veram maxume Metalla cruda in atram maſſam & pulverem ſubtiliſſimum absque igne convertendi poſſibilitatem atque ſemitam tibi aperui? hæc ſi veſtigia leges, quidni curſu continuato conſecuturus ſis feram, non invideo, voveo.

Aqua pluviali omnia pulverantur Metalla.

Me vero & adhuc alium & propiorem & citiorem non autem faciliorem ex poſt, caſu quaſi & fortuito inveniſſe

niſſe, modum, eadem illa aqua absque ullo adhibito igne metalla eo, quo jam fatus, deducendi, ſulphurandique inſuper tibi aperio. Multum etiam hæc aqua pluvialis ad medicinam proficit, inſervit non tantum lôco menſtrui Alkaheſt, cujus ſuccedaneum adminimum vocari meretur, quocum totius Regni vegetabilis & carbonum tincturæ poſſunt commode extrahi, ſed & eadem illa aqua Mineras, Coralla rubra imo & Talcum rubrum, quæ poſtrema alias cuncta Vulcani incendia, Nimbosque graviſſimos Neptuni vident, ſex circiter horarum ſpatio in oleoſam ſolvit ſubſtantiam atque medicinam, non autem, quod liberrime mihi concedes, univerſalem, ſed ſolum utcunque ſuis præſtantem viribus. Hæcce ergo; quæ hucusque triplici ex horto Alchymico ſparſi, cuncta hercle & Nova & Rara & Vera & Empiria mihi comprobata tibi, Lector Curioſe atque Benevole! ex erecta animi ſinceritate edixiſſe, eoque mihi ipſi feciſſe ſatis acquieſco, ſi autem tibi evenerint hiſce meis Noviora, aut impoſterum evenirent Rariora, communicato viciſſim & vale.

FINIS.